

היהודי

אלוהי ישראל

הוצאת ספרים

היהודי

ארנולד פרוכטנבאום

תרגום: אריה עמית

ערך: ברוך מעוז

סדרת יסודות

הוצאת הגפן

1981 - כל הזכויות למקור האנגלי שמורות
Ariel Ministries, POB 13266, San Antonio, Texas -ל
מהדורה ראשונה 1981
מהדורה שנייה 1992
מהדורה שלישית מתוקנת 2002

כל הזכויות לתרגום העברי ולגרפיקה שמורות
להוצאת הגפן ת.ד. 75, ראשון לציון 75100

Graphic design of cover & text - **עיצוב עטיפה וטקסט**
www.giantjellyfish.com

נדפס בישראל בדפוס ניידט
Printed in Israel by Naidet

Arnold Fruchtenbaum
First edition 1981
Second edition 1992
Revised third edition 2002
Translated by ArieH Amit
Edited by Baruch Maoz

תוכן עניינים

- 7 .....מבוא
- 10 ..... פרק א'
 מה אומרים מנהיגים יהודיים אודות ישוע?
- 20..... פרק ב'
 המשיח בתנ"ך, חלק א':
- 38 ..... פרק ג'
 המשיח בתנ"ך, חלק ב'
- 52..... פרק ד'
 מה נאמר בברית החדשה אודות ישוע?
- 64..... פרק ה'
 מדוע היה על המשיח למות?
- 72 ..... פרק ו'
 התנגדות לישוע.
- 84 ..... פרק ז'
 זכות יהודית: מה היא?
- 94 ..... פרק ח'
 מה חולל ישוע בחיי יהודים?

מבוא

אישיותו של ישוע מנצרת היא חידה בהיסטוריה היהודית. מיליונים רואים בישוע מושיע ומקור חיים, ובכל זאת היו שייחסו ליהודים את האחריות לצליבתו ועל כן רדפו אותם עד מוות. כתוצאה מכך התעלמו רוב היהודים מקיומו, פרט להתייחסויות מועטות בתלמוד ובאגדות יהודיות.

אז באה ההשכלה, ועמה התעוררות לאומית יהודית. שטף של ספרים נכתבו על ידי סופרים יהודיים בניסיון לקבוע לישוע מקום בהיסטוריה של עם ישראל, וכמה מהם אף ניסו להחזירו לחיק היהדות. בעשרים השנים האחרונות הצטמצם שטף זה לכדי טפטוף.

בראשית שנות השבעים שוב התחבטה הקהילה היהודית בסוגיית זהותו של ישוע כאשר יהודים, צעירים כזקנים, התחילו לקבל על עצמם את עולו ולראות בו את המשיח. בלב הרבנים התעוררה דאגה רבה למראה תופעה זו והם החלו בפעולה נגדה ונגד מי ש"אבד ליהדות ולעם". בית הדין היהודי בבוסטון שבארה"ב קבע כי יהודים המאמינים בישוע חדלו להיות יהודים ואיבדו את זכותם לנישואין ולקבורה יהודיים. פסיקה דומה נתקבלה מאוחר יותר בישראל. לעומת זאת הוסיפו הרבנים, כי אותם מומרים לישוע חייבים בכל זאת בהלכה היהודית: קביעה למדי מוזרה נוכח "סילוקם" מהיהדות.

זמן קצר לאחר מכן התחילו העיתונים היהודיים ברחבי ארה"ב ועיתונים רבים אחרים לדווח על תנועה חדשה של "יהודים למען ישוע". ישוע נהפך לנושא בוער בקהילה היהודית האמריקאית. שוב התעורר הוויכוח אודות מידת השתייכותו של ישוע ליהדות. בינתיים גדל בישראל מספר היהודים המאמינים בישוע, וכעת הם ובני משפחתם מונים כשבעת אלפים איש ואישה. מקומו של ישוע מנצרת בהוויה היהודית חוזר והופך

היהודי

נושא לדיון. הספר שבידכם נובע מעימותים אלו בקהילה היהודית, ומהווה ניסיון לתרום לדיון זה.

פרק א'

מה אומרים מנהיגים יהודיים אודות ישוע?

מה חושבים יהודים אודות ישוע?

אין דעה אחידה בין היהודים לגבי דמותו של ישוע. ההשקפות נעות בין "הוא מעולם לא היה קיים" לבין "הוא נביא יהודי דגול". מגוון ההשקפות היהודיות לגבי ישוע מתברר תוך עיון בספרים אודותיו בכל ספריה. מה שמאפיין את דברי הסופרים היהודיים אודות ישוע הוא הגיוון הרחב, לא האחידות, כפי שמתברר מהמובאות להלן:

היות והוא נחשב ליהודי, נותרה ביהדות בתחילת המאה השלישית זיקה לחסידי ישוע. נראה כי קטע אחד בתלמוד אפילו נוקב בספרי האוונגליון ומצטט הוראה מסיימת, אך יש בנושא דעות מנוגדות.¹

ביקשנו תשובה באשר לסיבה שיהדות דחתה את טענתו של ישוע, שהוא המשיח. מתברר שהסיבה לדחייה זו נעוצה בכך שהמסורת היהודית לא זיהתה בבואו את התגשמות התנאים

המשיחיים. על כן דבקה בתקווה שבעתיד אכן יביא אלוהים את הגאולה. אולם לא הייתה דעה אחידה לגבי זמן הופעת המשיח ולגבי תפקידו המדויק.²

מנצרת – מקום חסר חשיבות עד כדי כך שמעולם לא נזכר בתנ"ך – קם בקרב העם היהודי אדם עדין וגיבור באופן יוצא מן הכלל. עברו הייתה הדת הדבר האמיתי ביותר בחיים ... למרות שהיה צעיר בשעה שהחל בפעילותו הציבורית בים הסוער של החיים בארץ ישראל, הזדהותו עם האנושות הסובלת הייתה אמיצה לא פחות מאמונתו.

היה באופיו של האיש משהו סוחף – קסם ללא גבול שגבר על כל מעצור. פשוטי עם מכל זרמי החיים נמשכו אליו ופיתחו כלפיו נאמנות אישית. על אף מות תקוותיהם הנסתרות והיקרות ביותר, הם דברו נואשות במסר אשר בפיו.

ישוע עצמו מעולם לא כתב ספר – אפילו לא שורה אחת שנשתמרה – אף אומדים את מספר הכרכים שנכתבו אודותיו ביותר משישים אלף. שמונה מאוד שפות וניבים מספרים את סיפורו. כזאת היא גדולת השפעתו, שאין כדוגמתה. מזה אלפיים שנה הוא מרתק בני אדם.

קורה לעתים שמי שנרגם באבנים על ידי בני דור אחד זוכה למעמד של מלך בדור הבא. פחות ממאה שנה לאחר צליבתו של האיש מנצרת כפושע שפל, כבר ראו בו בני אדם ישות על טבעית, ועבדוהו כאלוהים בעצמו. 'שמו של ישוע, כתב בזמנו אמרסון, אינו כתוב, אלא שהוא חרוט עמוק בהיסטוריה האנושית'. עבורי – בהיותי יהודי – זה דבר מפליא, כי מעולם לא קרה דבר כדוגמתו ובקנה מידה כה גדול בתולדות האדם.³

במשך אלף ותשע מאות שנות ההיסטוריה היהודית, רחבה ורבת מלל כפי שהיא, היסטוריונים יהודים נהגו

להתעלם מהיהודי בעל ההשפעה הגדולה ביותר שראה העולם מעודו. מכל הדברים המופלאים שאירעו לישוע במשך מאות השנים, מעטים הדברים המביכים כמו סתירה תמוהה זו. ישוע הרי נולד יהודי; הוא חי בנחלת האבות בארץ ישראל ומעולם לא דרכה כף רגלו על אדמת נכרי; הוא לימד קומץ תלמידים, שכולם היו יהודים לא פחות ממנו; לשונו הייתה רוויה במסורת ובתורה היהודית; הילדים הקטנים שאהב היו ילדים יהודיים; החוטאים שאתם התרועעו היו חוטאים יהודיים; הוא ריפא את גופם של יהודים, האכיל יהודים רעבים, נסך יין בחתונה יהודית ובמותו ציטט קטע מספר תהילים שבתנ"ך העברי. איזה יהודי!⁴

המחקר המדעי מצביע על העובדה שישוע יהודי, ושיהדותו הייתה מוצקה מאור - עד כדי כך שהיה שותף לדעות קדומות יהודיות שרווחו באותו זמן. מטבע הדברים הוא שאדם דגול הוא יותר מתוצר של גורמים בעבר ובהווה. אף על פי כן, איש דגול אינו יכול להתעלות לחלוטין על עמו. ישוע נולד למסגרת חיי מחשבה מסוימים שהיו יהודיים; הוא היה שותף למערכת הרעיונות היהודית. התנ"ך היחיד שהכיר היה התנ"ך העברי. כל מה שחשב על אחרית הימים היה לקוח מעולם המושגים הנפוצים בין אחיו היהודים. אף יהודי לא נולד והתחנך בחיק עמו יותר משזכה לכך ישוע, והוא לא חדל להיות יהודי עד יום מותו.⁵

מאמרים רבים כאלה נכתבו בחמישים השנים האחרונות על ידי מספר רב של רבנים מוכשרים. הם עומדים בדרך כלל על שתי נקודות. הראשונה היא שההשקפות הנוצריות, הרואות בישוע יותר מאדם, סותרות את היהדות ואינן מקובלות אצל בני עמנו. השקפה זו מתמקדת לעתים ב'כריסטוס הנוצרי', השניה היא שהמעלות שיוחסו לישוע כאדם, הן מעלות יהודיות אופייניות, המוצאות ביטוי נרחב בכתבי היהדות ומשמעות חלק בלתי נפרד ממנה. ישוע הוא יהודי, וככזה בהחלט יכול היה להיות אדם טוב וחסוב, אך לא טוב או חסוב מיהודים דגולים אחרים.⁶

בין אם אנחנו, היהודים, הבנו את ההסברים הנוצריים, ובין אם לא הבנו, דחינו בעקביות את הטענות הנוצריות הנוגעות לישוע, לא האמנו שישוע הוא המשיח, לא היינו מוכנים לקרוא לו אדון; לא האמנו שהלוגוס האלוהי התגשם בישוע; לא האמנו שישוע היה, או שהינו אלוהים עצמו.⁷

נדמה לי, שאין זה סותר את המקורות ואת כל מה שאני חונכתי לחשוב על ישוע: הוא היה אדם שניחן במנהיגות וביכולת הוראה. אני מאמין גם שאני מבחין אצל ישוע בנאמנות לערכי היהדות ולעם ישראל, הנוגדים את השקפותיהם של בעלי עניין נוצרים ויהודים כאחד. אלה, ממניעים המנוגדים זה לזה, מנתקים אותו מהיהדות. אני מאמין שהייתה לישוע אמונה מצוקה שקץ העולם אכן קרב ובא בימיו. אני מאמין שהוא האמין שהוא המשיח, ושהחוקרים שמכחישים זאת טועים. אינני רואה מקוריות בתורתו של ישוע. אינני יכול ליחס ייחוד לתורת ישוע, כי בכנות אינני מבחין במקוריות שכזו.⁸

אני לא מייחס לישוע ערך דתי כלשהו, וכזו דעתם של יהודים אחרים.⁹

בגלל אישיותו המיוחדת, לא התאים ישוע לאף אחת מכתות היהדות בזמנו. יש בו משהו מכל אחת מהן, אבל הוא סותר את כולן.¹⁰

ישוע היה יהודי וכזה נשאר עד ליום מותו. מטרתו היחידה הייתה לשתול בעמו את הרעיון שהופעת המשיח קרובה, ולהחיש את ה'קץ' על ידי תשובה ומעשים טובים!¹¹

על פי ישוע, מלכות השמים היא עניין של ההווה, על פי היהדות, מלכות השמים היא עניין לאחרית הימים, בראשונה תבוא פתאום, 'כנגב בלילה', לבסוף תהיה פרי של התפתחות ועמל קשה.

היהודי

סוציאליזם אמיתי הוא רעיון יהודי, לא נוצרי, אם כן, כיצד יכלה היהדות לראות בישוע את המשיח?¹²

ישוע לא היה 'נוצרי', אך הוא הפך לנוצרי. תורתו ותולדות חייו נותקו מחיי עם ישראל. עד עצם היום הזה לא קיבלוהו היהודים. תלמידיו וחסידיו מכל הדורות זלזלו ביהודים וביהדותם, ורדפו אותם. עם זאת, אין להעלות על הדעת מחקר בעל ערך בהיסטוריה היהודית בימי בית שני שלא יתייחס גם לתולדות ישוע ולא ינסה להעריך את תורתו.

ובכן, מה מסמל ישוע בעיני היהודים בימינו? מבחינת כלל האנושות הוא אכן 'אור לגויים'. תלמידיו נשאו את הלפיד הבוער של תורת ישראל (אם כי בצורה פגומה ובהרכב חסר) אל עובדי אלילים בכל העולם. על כן, אף יהודי אינו יכול להתעלם מישוע ומתורתו. זו עובדה ממנה לא התעלם הרמב"ם, ואף לא יהודה הלוי.

אולם קשה יותר לאמוד את ערכו של ישוע מהבחינה היהודית הלאומית, למרות שהוא עצמו היה ללא ספק יהודי 'לאומי' לפי נטיית לבו, ואפילו לאומני קיצוני. אנו למדים זאת מתשובתו לאישה הכנענית, מהתייחסותו השלילית לגויים ולמוכסים, מהמושגים 'בן אברהם', 'בת אברהם' (שהם בעיניו כינויים המביעים ערך עליון), מאהבתו העמוקה לירושלים ומהתקדשותו כולו ל'צאן האובדת של בית ישראל'. למרות כל זאת, היה בו דבר מה שממנו נוצרה האמונה הלא יהודית.

מיהו ישוע בחיי ישראל כיום? בעיני האומה היהודית לא יתכן שיש אלוהים או בן אלוהים במובן המתפרש במה שנוגע ואמונה בשילוש. בעיני היהודי, שתי תפיסות אלה נעדרות יראת שמים ומהוות סוג של גידוף. הן גם לא מובנות. לא ייתכן שישוע ייחשב על ידי בני ישראל למשיח:

מלכות השמים טרם באה. יהודים גם לא יכולים לראות בו נביא: חסרו לו התפיסה הפוליטית שאפיינה את נביאי ישראל והשאיפה להביא נחמה לאומית במובן הפוליטי-לאומי.

אנו, היהודים, גם לא יכולים להתייחס אליו כפוסק הלכות או כמייסדה של דת חדשה: הוא אפילו לא רצה בכך. הוא גם לא תנא, כלומר רב מהפרושים, כי התנגד בעקביות לפרושים ולא הבחין בצד החיובי של פעולתם, בניסיונם להשפיע על חיי האומה כולה ולחזק את הקיום הלאומי.

אולם, בעיני היהודים, ישוע הוא מורה מוסר גדול ואמן המשל. הוא מורה תורת המוסר, שנחשבה בעיניו סיכום חיי הדת. ואכן, כתוצאה מעמדה קיצונית זו, שימשה תורת המוסר שלו כאמנות מעטים בלבד, עניין הנוגע לימות המשיח, כאשר יושם קץ לעולם הישן ולסדר החברתי הנוכחי. זו אינה תורת מוסר שנועדה לבסס סדר חברתי בהווה, כאשר בני אדם עדיין מחפשים את הדרך ועתיד המשיחי עליו דיברו הנביאים, למלכות שדי שהתלמוד מדבר עליה, ושתתממש בהדרגה במהלך הדורות.

בתורתו המוסרית, לעומת כל תורה מוסרית עברית אחרת, יש שגב, ייחוד ומקוריות ללא הקבלה. גם אין הקבלה לאמנות המשל הנפלאה שלו. חריפות וחדות משליו, ואמירותו החדות, הופכים את רעיונותיו המוסריים לנחלת הכלל במידה יוצאת דופן. אם יאיר היום שבו תשוחרר תורתו מעטיפת הנסים והמיסטיות שבה היא נמצאת כעת, 'ספר המוסר של ישוע' יהיה אחד האוצרות המובחרים בספרות ישראל בכול הזמנים.¹³

ישוע, כפי שהוא מצטייר בברית החדשה, הוא בן אלוהים היחיד והתגשמות אלוהים. על פי דעת הנוצרים, הוא גם היה בעל מלאכה יהודי עני. זאת עובדה שחובה על כל נוצרי להכיר בה. כל מה שידוע לנו אודות ישוע מראה שהוא היה יהודי! לא רק על פי אמנותו או דתו נכון הדבר, אלא גם על פי לידתו.¹⁴

עד כמה שנוכל להכירה דרך ספרי הבשורה בברית החדשה, משפחתו של ישוע הייתה משפחה יהודית: מרים אמו הייתה יהודיה, וכך גם כן ידידיהם וקרוביהם. להיות אנטישמי ונוצרי בעת ובעונה אחת פירושו לנסות לחבר בין יראת שמים ושנאת האדם.¹⁵

אין ניסיון כושל יותר מהניסיון לנתק מהיהדות את הבשורה שלימד ישוע בבתי כנסת ובבית המקדש. האמת היא שהבשורה והמסורת הקשורה אליה מושרשות שתייהן במסורת היהודית ובניסיונות להתחדשות והיטהרות שנעשו בארץ ישראל במהלך כמאתיים שנה לפני הופעתו.¹⁶

"סיפורו של ישוע הוא אכן סיפור פשוט שניתן להבינו גם בהקשר של המציאות הפוליטית המודרנית. מן הסתם, הוא שונה אך במעט מסיפורם של קנאים יהודיים רבים אחרים שהובילו קבוצות מורדים למות קדושים בצליבה. בחייו האמיתיים של ישוע אין דבר אל-טבעי, שום תיאולוגיה, שום דוגמה, רק קנאות לעמו ולאלוהיו.¹⁷

הבנה המושתתת על כבוד הדדי בין הדתות איננה דרך חד סטרית: מזה זמן רב אנחנו, היהודים, תבענו שינוי מהותי בעמדה הקתולית הרשמית ביחס לעובדות האירועים המתוארים בברית החדשה ולפירושים המיוחסים לעובדות אלה.

אך מה בדבר יחסנו לנצרות, ולישוע בפרט? האם נישאר נחושים בסירובנו לבחון את עמדותינו, את העובדות שבידנו ואת הערך שאנחנו מייחסים לחיי ישוע, היהודי? האם בחנו את ספרינו בכוונה להעריך מחדש את דעתנו (הקדומה לעתים) על האדם שבשמו נוסדה הנצרות? עד מתי נוכל להוסיף והתעלם מתורתו הנשגבה, אשר הוצגה באוזני העם בפשטות ובבהירות רבה, וזאת בטענה שהדברים אינם אלא חזרה על מה שנאמר על ידי קודמיו

הנביאים וחבריו הרבנים? האם היה מיכה מקורי מעמוס והושע במסר הרוחני והמוסרי שלו? האם הרבנים לא חוזרים על עצמם וזה על דברי זה, ובכל זאת אנחנו סומכים על כבודם וילדינו משננים את אמרותיהם? עד מתי נסיף להתהדר בטענה שתרומתו העיקרית של ישוע הצטמצמה לעיבוד-מחדש של כל מה שנאמר על ידי קודמיו? מתי נלמד להודות שהשפעתו הועילה לא רק לעובדי האלילים אלא גם ליהודים בני דורו, ושרק מאוחר יותר נשאו את שמו לשווא ושינו לרעה את תורתו?

תמיד עמדנו על המשמר - ובצדק - כדי להגן על עצמנו מפני עלבונות והשמצות שהוטחו בנו ובאמונתנו. אני מקווה שביטחוננו באמונתנו היהודית גדלה במידה מספקת ושנוכל להרשות לעצמנו כעת לישוע את המניע לו, בלי בושה ובלי הלקאה עצמית.¹⁸

בעיני יהודים נחשב ישוע לבעל רוח יפה ואצילה במידה יוצאת דופן. הוא הצטיין באהבת החיים ובאהבת האדם - במיוחד באהבה לאומללים ולאובדים - בחסידות עמוקה, ביכולת להבין את האופי האנושי, בכושר להמשיל משלים ובאמרות מבריקות. בנוסף לכך היה יהודי אדוק, מאמין נחוש באמונת עמו. סך הכל, ישוע היה מורה מסור לעקרונות הדתיים והמוסריים של היהדות. אבל, האין לראות בו יותר ממורה? אולי יש לראות בו גם נביא מוסר שהפיץ עקרונות התנהגות חדשים ונשגבים יותר, שלא נודעו לפני כן? אם נבחן את המקורות באופן אובייקטיבי, זו תהייה מסקנתנו.¹⁹

האם לא יקבלוהו היהודים, אם לא כנביא, לכל הפחות כאדם מושלם, דוגמה שעל כולם לחקות? גם עמדה זו אינה ברת הגנה. האמת המפוכחת היא שישוע, גיבור רוחני גדול שהיה, לא היה מושלם.²⁰

'טוב', יאמר לי הנוצרי. 'אנחנו מודים שישוע איננו אלוהים, בנו המיוחד של האב, המשיח, נביא מסור, ואף לא בן אדם מושלם. למרות פגמיו היה בוודאי אדם דגול מורה מחונן ונשגב. כלום לא

היהודי

יקבלוהו היהודים ככזה? התשובה לכך היא: זו בדיוק דעת רוב היהודים.²¹

הבאנו מספיק ראיות לכך שישוע, כפי שהוא מוצג בברית החדשה, מעמיד את עצמו מחוץ לבית הכנסת ולעם ישראל.²²

מובאות אלו מראות שאין התייחסות יהודית אחידה לישוע. ההתייחסויות מגוונות למדי. בעיני אחדים הוא היה מורה מוסרי ממדרגה ראשונה, מורה ונביא יהודי דגול שגרם להפצת תפיסות יהודיות בקרב הגויים. בעיני אחרים הוא מעט יותר מתוכי, שחזר על רעיונותיהם של קודמיו הרבנים, והוכיח מעט מקוריות משלו. בעיני קבוצה שלישית הוא היה פטריוט יהודי שניהל אורח חיים יהודי קיצוני ומת כיהודי. אחרים אומרים כי, אף על פי שנולד יהודי, הוא הפך ללא יהודי בגלל מה שלימד, ובכך הציב את עצמו מחוץ לגבולות היהדות.

כמעט כולם הגיעו למסקנה שהוא לא המשיח כי לא מילא את הציפיות הקשורות לבוא המשיח ולכן לא יכול היה להיות המשיח.

מהן ציפיות משיחיות אלה, לפיהן נקבע כי ישוע אינו המשיח? יש מקום אחד ממנו ניתן לגלות מהן ציפיות אלה. מקור זה הוא התנ"ך. אין מקור אחר שאליו יש לפנות. לכן נפנה עתה לתנ"ך כדי ללמוד על דמותו ומעשיו של המשיח.

1. Rabbi Morris Goldstein, *Jesus in the Jewish Tradition* (New York: Macmillan Company, 1950), p. 232 .
2. *Ibid.*, p. 233 .
3. Ernest R. Trattner, *As a Jew sees Jesus* (New York: Charles Scribner's Sons, 1931), pp. ix-x
4. *Ibid.*, p. 1
5. *Ibid.*, pp. 19-20 .
6. Samuel Sandmel, *We Jews and Jesus* (New York: Oxford University Press, 1965), p. vii .
7. *Ibid.*, p.44
8. *Ibid.*, p.109
9. *Ibid.*, p.110
10. Beryl D. Cohon, *Men at the Crossroads* (New York: Thomas Yoseloff, 1970), p. 114 .
11. Joseph Klausner, *Jesus of Nazareth* (New York: Macmillan Company, 1925), p. 368 .
12. *Ibid.*, p.406 .
13. *Ibid.*, pp. 413-14 .
14. Jules Isaac, *Jesus and Israel* (New York: Holt, Rinehart, and Winston, 1971), p. 11 .
15. *Ibid.*,p. 15 .
16. *Ibid.*,p. 74 .
17. Simon S. Levin, *Jesus Alias Christ* (New York: Philosophical Library, 1969)/ p. 71 .
18. Maurice Eisendrath, *Jewry and Jesus of Nazareth* (England: the Parkes Library, 1964), p. 6 .
19. Rabbi Milton Steinberg, "Basic Judaism," *Jewish Information* ,Vol. 3, No 4, Spring 1963, p. 37 .
20. *Ibid.*,p. 39 .
21. *Ibid.*,p.40 .
22. Trude Weiss-Rosmarin, "Why Jews Don't Accept Jesus; The Jewish Digest, June 1973. p. 27 .

פרק ב'

המשיח בתנ"ך – חלק א'

הסתירה בישעיה כ"ג

כל מי שמציב לעצמו את האתגר ללמוד מהתנ"ך אודות הופעת המשיח נתקל כעבור זמן קצר בסתירה, לעתים סתירה גלויה. זאת משום שהנביאים ציירו תמונה כפולה של המשיח העתיד לבוא.

מצד אחד, החוקר יגלה נבואות רבות אודות המשיח המתארות אותו כמי שעתיד לסבול, להיות מושפל, להיפגע גופנית ולבסוף אף למות מוות אלים. מוות זה אמור על ידי הנביאים לבוא בגלל חטאי ישראל. מצד שני יגלה החוקר שהנביאים דיברו על המשיח גם כמי שיבוא כמלך כובש שישמיד את אויבי ישראל ויכונן מלכות של שלום ורווחה. זו התמונה הכפולה שציירו הנביאים בנבואותיהם במשך מאות שנים. כשנכתב התלמוד, שקדו רבנינו על הנבואות המשיחיות. הם הגיעו למסקנה שהנביאים דיברו על שני משיחים שונים.

המשיח שיבוא, יסבול וימות כונה בפיהם משיח כן יוסף. המשיח השני, שנועד לבוא אחר כך כונה בפיהם משיח בן דוד. המשיח השני יקים את הראשון מהמתים ויכונן מלכות של שלום עלי אדמות. כל הרבנים הקדומים הכירו בעובדה שהתנ"ך מציג שתי תמונות אלה של נבואה משיחית. אלא שהתנ"ך אף פעם אינו אומר שיהיו שני משיחים. למעשה, רבים מהתיאורים הסותרים-לכאורה נמצאים זה לצד זה, ונראה שהכוונה היא למשיח אחד בלבד. אלא שבעיני הרבנים הקדומים נחשב הרעיון של שני משיחים כפתרון טוב יותר של התעלומה.

מאות שנים דבקה היהדות בתפיסה מוטעית זו של שני משיחים. מאז חיבור התלמוד גדלה דמותו של משיח בן דוד במחשבת עמנו, והדמות המשיחית השניה, משיח בן יוסף הסובל, נדחקה לקרן זוית של מחשבת ישראל. מדי פעם נזכרו בה, כמוצא משאלות קשות. למשל, כשהתעורר צורך להסביר תיאורים מהתנ"ך בהם מצטייר משיח סובל. פרט לכך נהגו להתעלם מדמות משיחית זו. כיום שומעים עליו מעטים בלבד. מעטים יודעים על קיומו במחשבת היהדות הקדומה. המשיח היחיד שמוכר היום בישראל הוא משיח בן דוד.

מקור הסתירה

אחד המקורות העיקריים לתפיסה הרבנית אודות משיח בן יוסף הסובל הוא ישעיה נ"ג. סלע המחלוקת היום לגבי האמור בתנ"ך אודות המשיח נעוץ בפרק זה. הקטע מדבר על עבד הי הסובל רבות, וסבלו מסתיים במוות. הפרק מתאר ייסורים אלה כייסורים בגלל חטא. מותו של העבד הוא מוות בגלל חטאי העם. הדמות בפרק זה סובלת ומתה בגלל חטאיהם של אחרים. עוד נאמר בקטע שעבד ה' קם לתחייה. סלע המחלוקת אינו בשאלה מה אומר הקטע, אלא בשאלה או מי נאמרים הדברים.

למי התכוון ישעיהו? האם ניבא אודות המשיח? הרבנים בימינו קובעים שזהו פירוש נוצרי, לא פירוש יהודי. הפירוש היהודי

היהודי

הוא שישעיהו מדבר על עם ישראל הסובל מידי הגויים. אולם הניסיון להסב את הקטע אל עם ישראל נראה מאולץ. הפרק עצמו מדבר על יחיד.

פירושים רבניים לישעיה נ"ג

הפירוש הגורס כי ישעיה נ"ג מתייחס לעם ישראל הוא בעצם פירוש חדש. הפירוש הרבני המקורי של ישעיה נ"ג קבע שהקטע מדבר על יחיד, על אדם אחד - המשיח עצמו. עצם המושג משיח בן יוסף מקורו בקטע זה. בדי לקבל מושג ברור של ההשקפה היהודית הקדומה על ישעיה נ"ג, מוטב לפנות להיסטוריה.

התרגומים לארמית של יונתן בן עוזיאל, מהמאה הראשונה לספירה, הם מהתרגומים הקדומים ביותר. תרגומו לקטע זה של ישעיה פותח במילים: 'הנה ישגיל עבדי המשיח...' ("הא יצלח עבדי משיחא..."). תרגומו של יונתן בן עוזיאל צוטטו לעיתים קרובות על ידי רבנים קדומים והוא בהחלט נחשב על ידם לבר סמכא. תרגומו קובע בבירור שקטע זה מישעיה מדבר על המשיח, ותרגום זה נקבע לפני שמיחיותו של ישוע מנצרת הפכה נושא לפולמוס. לכן, אי אפשר להאשים את בן עוזיאל באימוץ 'הפירוש הנוצרי'.

יונתן בן עוזיאל לא היה לבדו בפירוש זה כפי שמתברר מציטטה מרבי דון יצחק אברבנאל משנת 1500 לערך. אברבנאל אמנם לא קיבל את הדעה שישעיה נ"ג מתייחס למשיח, אך הוא מודה מפורשות: השאלה הראשונה היא, על מי נאמרה נבואה זאת? כי הנה חכמי הנוצרים פירשוה על אותו האיש שתלו בירושלים בסוף בית שני, שהיה לדעתם בן האלוה ית' שנתגשם בכטן העלמה כפי שמפורסם בדבריהם. ואמנם יונתן בן עוזיאל תרגמה על משיח העתיד לבוא וזהו גם דעת חכמים אל בהרבה ממדרשותיהם... (מפירושו של דון יצחק אברבנאל לנביא ישעיה).

למרות מה שחשב אברבנאל עצמו על משמעות הפרק, הוא מודה בפה מלא שרבנים רבים קבעו שהקטע מדבר על המשיח. יונתן בן עוזיאל לא היה יחיד בדעתו. כך חשבו רבנים רבים בתקופה שחוברו התרגומים היהודיים לארמית.

הזוהר חובר בשנת 110 לערך, ונחשב לפרי עטו של רבי שמעון בר יוחאי. יש בו, בפרשת ויקהל, דברים המתייחסים בבירור לקטע מישעיה: *בגן עדן יש היכל אחד הנקרא היכל של בני חולים. אז משיח נכנס באותו היכל וקורא כל חולים וכל כאבים, כל ייסוריהם של ישראל יבואו. וכולם באים עליו. ואלמלא שהוא מיקל מעל ישראל נואל עליו, לא היה אדם שיכול לסבול ייסורים של ישראל בעבור עונש בתורה. ה'ה'ד אכן חוליינו נשא וגו' (תרגום עברי משנת 1602 שבספריית בודליאן שבאוקספורד, אנגליה).*

"הזוהר" מצטט מובאה זו מישעיה נ"ג, פס' 4, ומסב את הקטע על המשיח. הזוהר מבדיל מפורשות בין ישראל לבין מי שהקטע מתייחס אליו. בנוסף מדבר הזוהר על כך שסבלות המשיח המתוארים בישעיה באים במקום סבלם של אחרים, שחטאו. הזוהר קובע שהמשיח עמד במקום שבו היו צריכים חוטאים לעמוד וכי נטל על עצמו את הסבל שנועד להיות מנת חלקם של בני ישראל בגלל חטאיהם.

ראיה נוספת מאותה תקופה מופיעה בתלמוד: *למשיח מה שמו? ... ורבנן אמרי חיורא רבי רבי שמו שנאמר אכן חוליינו הוא נשא (סנהדרין צ"ח ב).* כמו הזוהר גם התלמוד הבבלי הסב את הקטע בישעיה על המשיח. במיוחד פסוק 4 מוסבר בלשון זו.

במדרש תנחומא לבמדבר א' 2 *אנו קוראים: ... ר' נחמן אומר, אין איש הנאמר כאן אלא משיח בן דוד, שנ' הנה איש צמח שמו. תרגום יונתן הא גברא משיחא. וכן נאמר, איש מכאובות ויודע חולי (ע"פ ע' 664, Raymund Martinus, Pugio Fidei).*

היהודי

המדרש בילקוט שמעוני תקע"א מסב את ישעיה נ"ב 13 על המשיח ואומר בקשר לקטע זה: ירום ונשא וגבה מאד ירום מאברהם... ונשא מן משה... וגבה ממלאכי השרת.

מדרש הכונן, בהתייחסו לישעיה נ"ג 5, שם את המילים הבאות בפי אליהו הנביא למשיח: סבול יסורין ודין מרד שמיסרך על חטאת ישראל. וכן כתיב והוא, מחולל מפשעינו מדוכא מעוונותינו, עד זמן שיבוא הקץ (ילינק, בית המדרש, ע' 29).

מדרש אחר אומר על אותו קטע: שלושה חלקים נתחלקו היסורין: אחד לדוד ולאבות ואחד לדורנו, ואחד למלך המשיח (ילקוט שמעוני תר"כ).

מקור יהודי מובהק נוסף שמייחס את הקטע בישעיה אל המשיח הוא מחזור התפילה ליום כיפור. אחת התפילות במחזור נקראת המוסף, והיא חוברת על ידי רבי אליעזר הקליר. להלן חלק מתפילה זו: גלה ממנו משיח צדקנו. אחזתנו אימה ואין מצדיק אותנו. הוא נשא בעול עוונותינו ופשעינו ומחולל מפשעינו. הוא נושא את חטאינו על כתפו, למען יסלח לעוונותינו. בחבורתו ירפא לנו בעת יבראו נצח ישראל בריאה חדשה. העלהו מחוג הארץ. הקימונו מארץ שעיר לקבצנו על הר לבנון בשנית בגבורת יגון.

ככל שנעיין בתפילה זו יגדל העניין. התפילה מביעה חשש שהמשיח זנח את העם, וזאת מכוח ההנחה שהמשיח בא והסתלק. בנוסף, המשיח שהלך סבל עבור העם: חטאי העם הוסבו עליו וכעת, בעקבות סבלו, המשיח עזב את העם. זו סיבת דאגתם. אי לכך, העם מתפלל לשובו של המשיח. חלק ניכר מתפילה זו נלקח ישירות מהקטע בישעיה. מכאן שעד למאה השביעית, כשחוברה תפילה חשובה זו, ההשקפה היהודית קבעה שהקטע בישעיהו מתייחס למשיח.

פירושו של יפת בן עלי מראה שדעה זו הייתה מוכרת ביהדות אפילו במאה העשירית. אני נוטה להסכים עם בנימין מנהבנד (בדבריו על ישעיה'ג) ולראותו כמתייחס למשיח... הוא הנביא נותן לנו כך להבין שני דברים: ראשית, שהמשיח ישיג את כבודו הנעלה ביותר רק בעקבות ניסיונות קשים וממושכים, ושנית שישלחו אליו ייסורים אלא כאות, כדי שאם הוא נמצא בעול הפרענות כשהוא נשאר טהור במעשיו, ידע כי הוא הנחפץ... הבטוי 'עבדי' מתייחס למשיח כפי שהוא מתייחס לאביו בפסוק, 'נשבעתי לדוד עבדי'. רב זה הכיר בכך שהקטע מישיעה מתייחס למשיח. בהתאם לכך הוא קובע שהמשיח יכובד ויתעלה באמצעות הסבל שיסבול.

גם במאה האחת עשרה חשבו יהודים שהקטע מישיעה מדבר על המשיח. בבראשית רבה של רבי משה הדרשן מנרבון נאמר בבירור כי הקדוש ברוך הוא מתיר למשיח להושיע נפשות, אך יחד עם זאת לסבול ייסורים קשים: מיד קיבל משיח כל יסורין מאהבה, שנ' נגש והוא נענה... וכשישראל חוטאים הוא מבקש עליהם רחמים, שנ' ובחבורתו נרפא לנו, ואומ' והוא חטא רבים נשא ולפשיעים יפגיע וגו' (ברש"ית רבה, כמובא ע"י Raymund Martinus, Pugio Fidei).

בעל הדברים בבראשית רבה מסיק מסקנות ברורות מישיעה נ"ג פסוקים 5,7,12. מסקנה אחת היא שהמשיח יושיע רבים, וישועה זו של הרבים תבוא בזכות סבלו. מסקנה שניה היא שהמשיח סובל בעד חטאי ישראל. רב אחר מהמאה האחת עשרה, רבי וטביה בן אליעזר, אומר ב"לקח טוב" על ישעיה נ"ב 13: "ותנשא מלכותו לימות המשיח, שנאמר הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאוד".

בין הרבנים המפורסמים ביותר בתקופה זו נמנה רבי משה בן מימון, הרמב"ם. במאמריו, מסב הרמב"ם גם הוא את הקטע מישיעה אל המשיח: איכות [איך] עמידת המשיח... דע שלא

היהודי

תדע עמידתו קודם היותה עד שיאמר עליו שהוא, בן פלוני וממשפחה פלונית. אבל יעמוד איש שלא נודע קודם הראותו והאותות והמופתים שיראו על ידו הן הן הראיות על אמתת יחוסו ... ואמר ישעיהו ... ויעל כיונק לפניו כשורש וגו' ... אבל המדה המיוחדת לו היא בשעה שיגלה יבהלו כל מלכי ארץ ... וישימו ידם לפיהם, שכן אמר ישעיהו בעת שספר שישמעו המלכים לו אמר עליו יקפצו מלכים פיהם כי אשר לא ספר להם ראו ואשר לא שמעו התבוננו (מאגרת תימן של הרמב"ם כפי שהודפס בקובץ). הרמב"ם מצטט מישעיה נ"ג 2 ונ"ב 15, ומסב קטעים אלה על אישיות המשיח, כפי שהוא עושה לכל הפרק.

גם מהמאה האחת עשרה יש, ככל הנראה, מאמרים שיוחסו בזמנו לשמעון בר יוחאי. במקום אחד נאמר שם אודות המשיח: וימות שם משיח בן אפרים וישראל סופדים אותו ואחר כך יגלה להם הקב"ה משיח בן דוד וישראל ירצו לסוקלו ואומר לו שקר דברת שכבר נהרג משיח... ויבזהו שנאמר נבזה וחדל אישים... (ילינק, בית המדרש, ג' ע' 80).

נסתרות דר' שמעון בר יוחאי המציג את שני המשיחים, השקפה יהודית שנפוצה בימיו. משיח אחד, בן אפרים או בן יוסף, ימות, ואחרי מותו יבוא משיח בן דוד. בן דוד יידחה על ידי ישראל, אומר הרב, בצטטו מישעיה נ"ג 3.

הטענה שישעיה נ"ג אינו מתייחס למשיח אלא לעם ישראל הועלתה לראשונה על ידי רבי שלמה יצחקי (רש"י). אולם, היות וסתר את ההשקפה המסורתית, מפרשים יהודים אחרים בני זמנו הגיבו בחריפות לדבריו. רב אחד כזה היה רבי משה כהן אבן כריספין מקורדובה וטולדו (שנת 1350 לערך), שאמר: ואני רוצה לפרש הפרשה הזאת (כלומר, את הקטע מישעיה) על דעת ר'ז'ל שפירשוהו עלי המלך המשיח ואזהר בכל יכולתי לשמר דרך הפשט... ואול, לא יעבור כל כך דחקים וריחוקים מהפכו כמו שעבר עליהם... הנבואה הזאת התנבא בה ישעיה ע"ה על פי"

להודיע לנו ענין המשיח העתיד לבוא ולגאול את ישראל כיצד יהיה ענינו מיום שיעמוד על דעתו עד שיבוא ויגאל אותנו כדי שאם יעמוד שום עומד ויאמר על עצמו שהוא משיח, שנתבונן בדעתנו ונראה בינינו אם נראה שענינו כמו שאמ' הנביא בנבואה הזאת אז נאמין שהוא משיח צדקנו ואם לאו לא נאמין בו (מפירוש ר' אבן כריספין).

"הדחקים וריחוקים" שאליהם מתייחס רבי כריספין הם פירושו של רש"י, שטען שהקטע בישעיה לא מתייחס למשיח אלא לעם ישראל. רבי משה כהן אבן כריספין קם נגד פירוש זה ועמד על כך שהקטע אכן מתייחס למשיח, ושנכתב כדי לעזור בזיהוי המשיח כך שאפשר יהיה להכירו בבואו.

מהמאה השש עשרה נביא את דבריו של רבי סעדיה אבן דנן מגרנדה (1500 לערך): 'ור' יוסף בן כספי מלאו לבו כי הזורשים זאת הפרשה על המלך המשיח שי'ב גרמו לתועים לפתור אותו על ישו. והשם יכפר בעדו כי לא דבר נכונה כי רבות' חכמי התלמוד 'ל מכח הנבואה ידברו דבריהם וקבלה יש בידם בעיקרי הפירושים... מדבר ורומז למלך המשיח... (פירוש רי סעדיה אבן דנן מגרנדה, לפי כתב יד באוקספורד). גם הרב אבן דנן התקומם נגד הדעה שהקטע מישעיה מתייחס לישראל. הוא דרש מפרשני ישראל לשוב לפירוש התלמודי, המייחס את הקטע למשיח. בתקופה זו התנהלו עימותים פומביים רבים בין רבנים לבין נוצרים, והאחרונים השתמשו בישעיה נ"ג כדי להוכיח שישוע הוא המשיח. לכן הסבו אחדים מהם את הקטע לישראל.

מאמצע המאה השש עשרה יש לנו את כתביו של רבי משה אלשייך שהיה תלמידו של יוסף קארו, מחבר שולחן ערוך. אלשייך דרש מהפרשנים היהודיים לשוב לפירוש המסורתי יותר בכתבו: 'ואומרה כי הנה ר'ז'ל פה אחד קיימו וקיבלו כי על מלך המשיח ידבר ואחריהם 'ל נמשוך' (מראות הצובאות, פירוש על ספרי הנביאים, דר' משה בן ר' חיים אלשייך).

כתביו של רבי אליהו וידאס נכתבו בערך באותו זמן. הוא כתב כלהלן לגבי ישעיה נ"ג 5 (1575 לערך): *...והוא מחולל מפשעינו מדוכא מעוונותינו. והכוונה שכמו שהמשיח סובל העוונות שלנו עושים לו שיהא מדוכא אם כן מי שירצה שהמשיח לא יהיה מדוכא מעוונותיו יסבל וידכא הוא בעצמו (ראשית חכמה מר' אליהו דה וידאס לפי דפוס ונציה).* גם רב זה מייחס את הקטע למשיח ואומר שהמשיח יסבול עקב חטאי העם. הוא מוסיף ואומר שגורל המסרבים לראות בייסורים שסבל המשיח בגלל חטאיהם נחרץ ויהיה עליהם לסבול בעצמם בעד חטאיהם.

אפילו במאה השבע עשרה ניכרה עדיין התגובה השלילית לפירושו של רש"י לקטע בישעיה, כפי שמתברר מכתבי רבי נפתלי בן אשר אלטשולר (1650, לערך): *ועתה אפרש פסוקים אלו על משיחנו שיבוא במהרה בימינו א' כ' י' ר': ותמיה למה לא פי' רש"י ור'ד"ק על משיח ה' כמו שפי' התרגום... (איילה שלוחה, פירוש נביאים וכתובים לר' נפתלי (הירש) בן ר' אשר אלטשולר).*

במאה התשע עשרה גברה ההשקפה שנוסחה על ידי רש"י. הרד"ק חזר עליה. אולם הניצחון לא היה מוחלט. עדיין היו שקמו נגדה. הרץ הומברג כתב בה"כורם" בשנת 1818: *והעיקר שעל מלך המשיח נאמר שיבוא באחרית הימים לעת רצות ה' לפדות את עמו מקרב גויי הארצות (הכורם), ביאור על תנ"ך לרבי הרץ הומברג).*

מכאן שמי שמפרש את ישעיה נ"ג כמדבר על המשיח אינו נוקט בעמדה הזרה ליהדות. אם נדבר על הפירוש היהודי המסורתי, הרי שזה קובע שהקטע הנ"ל מדבר אודות המשיח.

הראשון שהסב את ישעיה נ"ג על ישראל היה רש"י (1040-1105 לערך) ואחריו רד"ק (1160-1235). בכך פעלו בניגוד למסורת ישראל בימיהם ובאלף השנים שקדמו להם. כיום הפכה

השקפתו של רש"י לשליטה אך היא אינה ההשקפה היהודית המסורתית. אלה שחיו קרוב יותר לימי ישעיהו, ואשר לא נאלצו להתמודד עם מטיפים נוצריים, ייחסו את הקטע למשיח.

ישעיה נ"ב 3 - נ"ג 12; הקטע עצמו

נוסח הדברים עצמם יעזור לנו לקבוע מיהו העבד הסובל. האם הוא המשיח או עם ישראל? לפני שנתייחס לקטע בפרוטרוט, טוב יהיה להניא כאן את הקטע עצמו ואחר כך את תמציתו.

"הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד,
 כאשר שממו עליך רבים,
 כן-משחת מאיש מראהו ותארו מבני אדם,
 כן יזה גוים רבים,
 עליו יקפצו מלכים פיהם,
 כי אשר לא-ספר להם ראו,
 ואשר לא-שמעו התבוננו.
 מי האמין לשמענתנו וזרוע יהוה על-מי נגלתה.
 ויעל כיונק לפניו וכשרש מארץ ציה,
 לא-תאר לו ולא הדר ונראהו,
 ולא-מראה ונחמדהו.
 נבזה וחדל אישים איש מכאבות וידוע חלי,
 וכמסתר פנים ממנו, נבזה ולא חשבנהו.
 אכן חלינו הוא נשא ומכאבינו סבלם,
 ואנחנו חשבנהו, נגוע מכה אלהים ומענה.
 והוא מחלל מפשענו,
 מדכא מעונותינו,
 מוסר שלומנו עליו,
 ובחברתו נרפא-לנו.
 כולנו כצאן תעינו,
 איש לדרכו פנינו,
 ויהוה הפגיע בו, את עון כולנו.

ניגש והוא נענה ולא יפתח-פיו.
 כשה לטבח יובל וכרחל לפני גוזזיה נאלמה.
 ולא יפתח פיו.
 מעצר וממשפט לוקח,
 ואת-דורו מי ישוחח כי נגזר מארץ חיים,
 מפשע עמי נגע למו.
 וייתן את-רשעים קברו ואת-עשיר במתיו.
 על לא-חמס עשה ולא מרמה בפיו ויהוה חפץ דכאו החלי.
 אם-תשים אשם נפשו,
 יראה זרע יאריך ימים, וחפץ יהוה בידו יצלח.
 מעמל נפשו יראה, ישבע,
 בדעתו, יצדיק צדיק עבדי לרבים ועונתם הוא יסבל.
 לכן אחלק-לו ברבים
 ואת-עצומים יחלק שלל
 תחת, אשר הערה למות נפשו
 ואת-פשעים נמנה, והוא חטא-רבים
 נשא ולפשעים יפגיל¹
 (ישעיהו נ"ב 13 – נ"ג 12)

תמצית הקטע

אלוהים הוא הדובר בפרק זה. אלוהים מסב את תשומת לב הקוראים אל עבדו הסובל ומצהיר שעבד זה ינהג בתבונה ובטוב שכל. מעשיו יקנו לו מעמד נכבד. עוד מוסיף אלוהים ואומר שעבדו יסבול, שסבל זה ימשוך בסופו של דבר את תשומת לבם של שליטי העולם. הם יבינו את תכלית סבלו: אמנם הושחת מראהו עד לבלי הכר, אך בסופו של דבר ישמש סבלו כדי להושיע רבים.

לאחר שכך מסב אלוהים את תשומת לב הקורא אל העבד עצמו. העם מגיב בפסוקים 1-9. בפסוקים 1-3 הם מודים שלא הבינו מיהו אותו עבד, מהי אישיותו ומה היה תפקידו. בפסוק 1 הם מביעים את הפתעתם לאור מה שלמדו משלושת הפסוקים

הקודמים. בפסוק 2 הם מספרים שבזמן שהעבד היה אתם, הם לא ראו בו כל ייחוד: בילדותו ובהתבגרותו לא היה דבר שהבדילו מאחרים בני גילו. הוא לא משך את תשומת לבם של בני האדם. גם מראהו החיצוני לא היה מיוחד. בפסוק 3 נאמר שההפך הוא הנכון: במקום למשוך אליו את העם, הוא נחשב על ידם לבזוי ועל כן נדחה. הוא היה איש מיודע לכאבים, שידע מהו יגון. הוא נדחה באופן פעיל ביותר: העם עשה כמיטב יכולתו להתעלם ממנו. בפסוקים 4-6 מודים בני העם כי חשבו שסבלו הוא עונש על חטאים שעשה, אולם כעת הם מודים שייסוריו באו במקום ייסוריהם. משמע, הוא סבל במקום העם ובגלל חטאיהם, לא בגלל חטאים משלו. בני ישראל מודים כי הם הטועים: הם שפנו איש-איש לדרכו האנוכית, וכי העונש המגיע להם בגלל חטאיהם הושם על עבד ה'.

קטע זה, אפוא, מתאר שינוי ביחסו של העם אל העבד, שינוי שבא מכוח הכרתם את טבעו האמיתי ואת משמעות סבלו ומותו. המשפט החמור שנפל על ראשו גרם לעם לחשוב עליו בדרך מסוימת. כפי שאמרנו, הם חשבו תחילה שסבלו מוכיח שהוא חוטא. אבל התחולל שינוי בדעתם, שינוי המציין את תחילת תשובת העם מחטא לאלוהים. אלה שבעבר לא הבינו את המתרחש (פסוק 4) ובזו לעבד בגלל מצבו האומלל, עומדים עתה על טעותם. הם מכירים בכך שעבד הי סבל במקומם, ושנטל על עצמו את עונשם הראוי. הם מודים שלא הבינו את סיבת סבלו. כעת הם מעידים נגד עצמם, מקוננים על עיוורונם למשמעות הייסורים של העבד ולעובדה שכל אלו באו עליו למען העם ובמקומו.

בפסוק 5 מודה העם בכך שהייסורים שעבד ה' נשא במקומם הביאו להם ריצוי ומרפא רוחני. פסוק זה חודר לעומק משמעותם של ייסורי העבד ומציין את הקשר שבין סבלו לבין חטאי העם. הקשר הוא כפול: (1) ייסורים עקב חטאים - הסבל היה גמול צודק על פשעי העם. (2) ייסורים כאמצעי לריצוי -

היהודי

סבלו של המשיח הוא התרופה למחלתו הרוחנית של העם. העבד סבל בגלל חטאי העם, לא בגלל חטאים שלו.

בפסוק 6 מודה העם שסיבת הייסורים המתוארים בפסוקים הקודמים היא שהעם היה מנוכר מאלוהים, עד כדי כך שהיה צורך במחליף שירצה ביניהם. העם תעה והתמקד במה שרצוי לו. הי שם את חטאיו על עבדו הנאמן. כעת מתחרט העם ומודה שטעה ביחסו אל העבד. אלוהים שלח אותו לטובתם, על אף שתעו מדרך הישר עד כדי הסתכנות באובדן מוחלט.

בפסוקים 7-9 מדבר הנביא. הוא מפרט את ייסורי העבד, שהביאו לבסוף למותו.

בפסוק 7 מתואר העבד כמי שמקבל בענווה את היחס הלא צודק של העם אליו. הוא לא מגיב ולא קם להגן על עצמו, אף לא במילה. הוא סובל בשקט, אינו כועס בגלל העוול שנגרם לו. בפסוק 8 מוצג מותו של העבד. נאמר שם שהעבד הובל להריגה אחרי משפט ופסיקת דינו. הוא מוצא להורג בגלל חטאי עמו, כי העם היה ראוי להיות מוצא להורג. נראה שאיש לא הבין מהי מטרתו הקדושה של אלוהים באירוע המתואר בפרק זה. פסוק 8 משמש מפתח להבנת הקטע כולו, וממנו אנו למדים כי מדובר בגזר דין מוות שנפסק בבית המשפט והוצא אל הפועל בהתאם. פסוק זה קובע בבירור שהעבד לא היה ראוי למוות, אלא שמת בעד העם.

בפסוק 9 מתוארת קבורת העבד. מי שהוציאו אותו להורג הועידו לו קבר של פושע כי חשבוהו לכזה. אולם הוא ייקבר בקברו של אדם עשיר! זהו צדק של ממש, כי העבד לא עשה שום עוול ולא היה באופיו כל פגם.

בפסוקים 10-17 מתוארות תוצאות ייסוריו ומותו של עבד ה'.

בפסוק 10 נאמר שה' רצה שעבדו הנאמן יסבול וימות. כך יכפר אלוהים על חטאי העם. במלים אחרות, מות העבד הוא קרבן עבור חטאי ישראל. הטועים והחוטאים ייסלחו מעתה בזכות מותו של העבד, שכן במותו כיפר על חטאיהם. אלוהים הניח על כתפי העבד את העונש שהגיע לעם, וכך זכו חטאיהם לכפרה. עוד אומר פסוק זה שהעבד יראה את צאצאיו וגם יחיה חיים ארוכים. איך יתכן הדבר - הרי הוא מת?! הדרך היחידה היא שיקום מהמתים: "חפץ ה' בידו יצלח" - העבד ישוב ויחיה.

פסוק 11 קובע שאלוהים יהיה מרוצה ממעשי העבד. עבד ה' מת במקום העם ובגלל חטאיהם. השאלה עתה היא, האם יקבל אלוהים קרבן שכזה? התשובה לשאלה זו חיובית. אלוהים יראה בייסורי העבד ומותו את הדרך לספק את דרישות צדקתו. על כן יוכל אלוהים להוסיף ולומר כשבזכות ייסורים אלו יצדיק העבד הצדיק רבים אחרים. "להצדיק" פירושו לזכות מאשמה. העבד, שסבל, מת וקם לתחייה יצדיק רבים. בני האדם חטאו ואינם יכולים לעזור לעצמם בעניין זה כי הורחקו עקב חטאם מאלוהים. אבל עתה יוכלו להזדכות מאשמתם בזכות קרבנו של העבד. הפסוק מסיים בהסבר כיצד התאפשר הדבר. חטאי העם יוחסו לעבד. החשבון בינם לבין אלוהים סולק על ידי מותו. אלוהים קובע, על כן, שעבדו הצדיק יצדיק רבים, אשר יכירו בו כמי שנשא את חטאיהם.

פסוק 12 קובע שאלוהים יברך לבסוף את העבד וירומם אותו עד מאוד. הסיבות לכך מובאות בפסוק עצמו. ראשית העבד סבל ומת מרצונו החופשי. שנית, העבד התיר לאחרים לחשוב שהוא חוטא ולהתייחס אליו כמי שסובל ומת בגלל חטאיו. שלישית, הוא "נשא חטא רבים". הרבים הללו הוצדקו כי העבד זקף את חטאיהם לחובתו. רביעית, העבד מתפלל לאלוהים בעד החוטאים.

היהודי

זו תמצית הקטע. אם עם ישראל הוא העבד, אזי הגויים הם העם. אם המשיח הוא העבד, הרי שישראל הוא העם. עד לימי רש"י גרסו רוב הפרשנים היהודים שהכוונה שהעבד אינו אלא המשיח, והוא מכפר על חטאי עם ישראל. אם נבין את הקטע ככתבו ובלשונו, הרי שברור שהוא עוסק בסבלו של יחיד עבור הרבים, לא בסבלו של עם עבור עמים אחרים.

רמזים להבנת הקטע

יש בפרק עצמו מספר רמזים באשר לכוונתו האמיתית. הפרק עצמו מבהיר אם הכוונה היא למשיח או לישראל.

רמז חשוב ראשון הוא השימוש העקבי בגוף ראשון ושלישי בפרק. קיימת הבחנה ברורה בין 'אנחנו' ו'אותנו' ו'שלנו' (גוף ראשון ברבים), לבין 'הוא' ו'אותו' ו'שלו' (גוף שלישי ביחיד). השימוש בגוף ראשון מתייחס בהכרח לישעיהו ולעם שאליו פונה הנביא. השימוש בגוף שלישי מתייחס לעבד ה' הסובל. טוב יהיה אם נביא שוב חלק מהפרק כדי להדגים את הדבר. כך נבין טוב יותר את הנאמר. הציטטה דלהלן היא מישעיה נ"ג 4-9:

אכן חולייני הוא נשא ומכאובינו סבלם ואנחנו חשבנוהו נגוע מוכה אלוהים ומעונה. והוא מחולל מפשעינו מדכא מעונותינו מוסר שלומנו עליו ובחבורתו נרפא לנו. כולנו כצאן תעינו איש לדרכו פנינו וה' הפגיע בו את עוון כולנו. ניגש והוא נענה ולא יפתח פיו כשה לטבח יובל וכרחל לפני גוזזיה נאלמה ולא יפתח פיו. מעוצר וממשפט לוקח ואת דורו מי ישוחח כי נגזר מארץ חיים מפשע עמי נגע לנו. וייתן את רשעים קברו ואת עשיר במותו על לא חמס עשה ולא מרמה בפיו.

ברור מהדברים שהשימוש בגוף ראשון רבים מיועד להצביע על עם ישראל, כולל הנביא. ישעיהו מדבר אל העם, ולעבד הוא מתייחס בגוף שלישי יחיד: הוא שסובל בעדנו. הוא שאלוהים הניח עליו את חטאינו. הוא שימות בעד החטאים שלנו כדי

שתהיה לנו ישועה בזכותו. השימוש המתמיד והעקבי בגופים מבהירים שישראל אינו העבד הסובל. העבד הסובל הוא המשיח.

הרמז השני הוא החלק האחרון של פסוק 8, ששוב מבהיר שישראל אינו יכול להיות העבד הסובל: שפשע עמי נגע למו. ישעיהו קובע כי מות העבד נגרם בגלל פשעי עמו. לאיזה עם משתייך ישעיהו? עם ישראל, כמובן. על כן, המלה עמי מתייחסת לישראל, ומכאן שישראל אינו עבד ה' הסובל. העבד המשיח, הסובל בעד חטאי ישראל.

רמז שלישי הוא בכך שהקטע מציג בעקביות את העבד בלשון יחיד, כפרט ולא כצייבור. אין רמז לכך שמדובר כאן בעצם בישראל. העבד מתפקד כפרט לכל דבר. לעומת זאת, ישראל מוצגת כזהות נפרדת. המשיח הוא אשר הנשים את נבואת ישעיהו. ישראל עמד מנגד והשקיף.

הרמז הרביעי הוא שהעבד הסובל מוצג בפרק נ"ג כחף מפשע (פסוקים 4-6, 8, 9ב). קל לראות כיצד יתכן הדבר כשמדובר במשיח. אבל, לאור דברי הנביאים, אי אפשר להציג את עם ישראל כמי שעל לא חמס עשה ולא מרמה בפיו. משה והנביאים מעולם לא הזהירו את בני ישראל מפני סבל אם ילכו בדרכי אלוהים. הם אמרו שהעם יסבול אם יחטא. אלוהים העניש את ישראל פעמים רבות ובצורות שונות. תמיד בגלל חטאים. גלות בבל והגלות שבאה אחרי חרבן בית שני היו, על פי הנביאים, תוצאות של זניחת מצוות אלוהים. לעומת זאת, העבד מצטייר כמי שסובל בלא שפשע.

הרמז החמישי הוא בכך שעבד ה' מצטייר בפרק כמי שסובל מרצון ובלא טרוניה (פסוק 7). הוא מקבל על עצמו את הסבל ואינו מתאונן על עוול שנעשה. הוא סובל ומת בלא אומר ובלא תלונה. מתולדות ישראל אנו למדים שהם נעשקו, נרדפו והוגלו. אולם אף אחד מאסונות אלה לא נתקבל על ידי ישראל מרצון.

היהודי

עם ישראל בדרך כלל התנגד, אם היה יכול. המשיח סבל ברצון. ישראל לא סבל בשקט. הוא תמיד התקומם נגד אכזריותם של מייסריו האכזריים. גם עובדה זו פוסלת את ישראל מלהיות עבד ה' הסובל ומצביעה שוב על כך שישעיה נ"ג מדבר על למשיח.

הרמז השישי הוא שהעבד מת במקום אחרים (פסוקים 4-6, 8, 10, 12). הוא סובל למען אחרים. כדי שהם לא יצטרכו לסבול עקב חטאיהם. בשום מקום בכתובים או בהיסטוריה היהודית לא סבל ישראל למען הגויים, אם כי סבל רבות מידם. ישראל סבל, אבל סבלו תמיד בא לו בגלל חטאיו.

הרמז השביעי הוא שסבלות עבד הי מביאים לבוטחים בו הצדקה ומרפא רוחני (פסוקים 5, 11ב). סבלות ישראל לא הביאו מרפא לאיש. שלושת אלפים שנה של סבל לא הצדיקו אפילו גוי אחד. אולם סבלות המשיח נועדו להביא הצדקה ומרפא לישראל, כפי שנראה ביתר פירוט בפרק האחרון של ספר זה.

הרמז השמיני מכריע: העבד הסובל מת (פסוקים 8, 12). פרט זה קובע מעבר לכל ספק שאי אפשר לייחס את הסבל המתואר בפרק זה לישראל: עם ישראל חי וקיים ומעולם לא הושמד, למרות ניסיונותיהם של אנטישמיים רבים לאורך השנים. שוב מתבקשת המסקנה שישראל אינו העבד הסובל. העבד הוא המשיח, והוא בלבד.

הרמז התשיעי והאחרון מבוסס על השמיני: העבד הסובל קם לתחייה וזוכה לראות את תוצאות סבלו ומותו. ישראל מעולם לא מת ועל כן אין צורך בתחייתו. אולם אם ימות אדם כמו המשיח, אלוהים בוודאי יקימו לחיים.

ובכן, זו תמצית הוויכוח אודות הנאמר בפרק נ"ג של דברי הנביא ישעיהו! אם נקרא את הפרק, המסקנה היחידה שתבקש היא שמדובר במשיח, הסובל בעד חטאי ישראל וכדי לכפר

עליהם ולהביא לעם מרפא. במשך מאות שנים בדיוק, זו הייתה דעת פרשני ישראל. הם כינו את העבד הסובל "משיח בן יוסף" על אף שאין במקרא עדות למשיח שני, אבל ברור שהבינו שישעיהו מדבר בפרק נ"ג של נבואתו על המשיח. פרשנות רבנית מאוחרת יותר העדיפה לייחס את הדברים לעם ישראל, וזאת בניסיון כושל למצוא מענה לפרשנות המשיחית והנוצרית על חשבון נאמנותם לכתוב עצמו. עלינו לקרוא את הפרק בלי דעה קדומה ולהבינו פשוטו כמשמעו. אין לפרש אותו במטרה להתגונן מפני דעתם של אחרים אלא על סמך תוכן הדברים עצמם. נקודת הראות היהודית המסורתית והקדומה מתאימה יותר לנאמר, וזו רואה בפרק תיאור של המשיח, הסובל בעד חטאי ישראל.

פרק ג'

משיח בתנ"ך – חלק ב'

לו דברי התנ"ך אודות המשיח היו מצטמצמים לעובדה שיסבול, קשה היה לקבוע בוודאות במי מדובר. אולם תמונת המשיח מפורטת בתנ"ך הרבה יותר מזו המופיעה בישעיה נ"ג. בקטעים אחרים יש רק מעט קשיים - אם בכלל - בהשוואה לאלו שגרמו לוויכוח אודות הנאמר בישעיה נ"ג. קטעים אלה, לצד ישעיה נ"ג, מבססים את התפיסה שהמשיח אינו ציבור, כעם ישראל, אלא אדם.

הייחוד שבלידתו

התנ"ך מספר על אדם וחווה. השטן, במסווה של נחש, התעה את חווה וגרם לה להפר את מצוות אלוהים. כתוצאה חדר החטא לעולם, לחיי המשפחה האנושית ולהוויה האנושית עצמה. מעתה הפך האדם לנשוא כעסו הצודק של אלוהים. אבל אלוהים גם דאג לגאולה עתידית. הוא אומר לשטן: *איכה אשית בינך ובין האישה, ובין זרעך ובין זרעה. הוא ישופך ראש, ואתה תשופנו עקב* (בראשית ג' 15). המפתח לפסוק זה הוא הביטוי "זרע האישה". כשלעצמו, אולי אין בביטוי זה דבר יוצא דופן, אך בהקשר

המקראי הוא חריג. זאת כי, בניגוד ליהדות בימינו, התנ"ך לא מחשב את ייחוסו של אדם על פי אימו אלא על פי אביו. מגילות היוחסין שבתנ"ך מתעלמות מאמהות הנולדים כי הן אינן חשובות לקביעת היוחסין. לעומת זאת, ייחוסו של העתיד למעוך (לשוף) את ראש השטן אינו מחושב על פי האב כי אם על פי אימו. זהו דבר מאוד יוצא דופן.

למרות הנוהג המקראי, בבראשית ג' 15 מופיעה בבירור הקביעה שהגואל העתיד לבוא הוא מזרע האישה. לידתו תחושב על פי אימו. מסיבה שאיננה מפורטת כאן, האב אינו נחשב. דבר זה נוגד לחלוטין את ההשקפה המקראית. ברור מתרגום יונתן ומתרגום ירושלמי שקטע זה נחשב לקטע המדבר על המשיח. נראה גם כי הביטוי התלמודי "פעמי המשיח" נשאב מפסוק זה. ספר בראשית אינו מסביר כיצד או מדוע ניתן לכנות את הגואל "זרע האישה". לשם כך יהיה עלינו לפנות למקומות אחרים. מאות שנים אחר כך קם לישראל נביא בשם ישעיהו. בחלקו נפל התפקיד להסביר למה ומדוע מחושב אילן היוחסין של המשיח על פי אימו. ישעיהו כותב: "לכן ייתן ה' הוא לכם אות, הנה העלמה הרה ויולדת בן, וקראת שמו עמנואל" (ז' 14).

לידת האדם שמדובר בו בקטע זה מתוארת כאות. מכאן ברור שיש דבר מה יוצא דופן בלידה זו. במלים אחרות, היא לא לידה רגילה, כי לידה כזו לא יכולה לשמש אות. היא חייבת להיות לידה יוצאת דופן באופן כלשהו.

עצם קיומו של עם ישראל החל באות הקשור בלידה. הכתובים מספרים שיצחק נולד אחרי שאברהם ושרה עברו את הגיל שבו יכלו לצפות לילדים. אברהם היה בן 99 ושרה בת 89 כאשר הבטיח להם אלוהים ששרה תלד בן (בראשית י"ח). לידה זו נועדה להיות האות שאלוהים אכן יקיים את בריתו עם אברהם ויעשה אותו לגוי גדול. כעבור שנה התגשם האות בלידתו של

יצחק. האות שימש כדי לחזק את הברית. הלידה הייתה כרוכה בנס.

לידת הבן המתואר בישעיה ז' 14 נועדה גם היא להיות אות - משמע, לידה יוצאת דופן. לידה זו אינה יוצאת דופן מפאת גיל האם. האות יהיה בכך שהבן ייוולד לבתולה. בנקודה זו מתעורר לעתים ויכוח אחר. הרבנים טוענים שהמילה העברית *עלמה* אין פירושה "בתולה", כי אם "אישה צעירה". אלא שהם אינם מסבירים כיצד ייתכן שלידה של אישה צעירה יכול לשמש אות. אישה צעירה שיוולדת אינה דבר יוצא דופן, הוא קורה כל הזמן! לעתים מצטטים את רש"י כמי שפירש את המילה *עלמה* כ"אישה צעירה". רש"י אכן מייחס את ישעיה ז' 14 לאישה צעירה. הוא כנראה נהג כך מאותה סיבה שייחס את ישעיה נ"ג לישראל ולא למשיח. אולם לא תמיד פירש רש"י את המילה *עלמה* במובן של "אישה צעירה". מלה זו מופיעה גם בשיר השירים א' 3, ו' 8, ובפסוקים אלה פירש את *עלמה* כאילו שהכוונה לבתולה. יתר על כן, רש"י עצמו מציין שפרשנים יהודיים רבים בתקופתו הבינו כאילו שהעלמה בישעיה ז' 14 היא בתולה. קל להבין מדוע ירצה לנקוט עמדה שונה במקרה זה: הוא היה עסוק בפולמוס נגד המשיחיות, לכן נקט עמדה מנוגדת לדעה המקובלת בזמנו, ולזו שבעצמו נקט במקרה אחר.

מקור יהודי מהימן הרבה יותר מרש"י הוא הדרך שהמתרגמים היהודיים הקדומים תרגמו את התנ"ך ליוונית בערך בשנת 250 לפנה"ס. הם חיו בתקופה הרבה יותר קרובה לזמנו של ישעיהו מאשר רש"י והיו קרובים יותר למשמעות המקורית של המילה. הם תרגמו את המילה *עלמה* במילה היוונית "פרתנוס" שפירושה "בתולה".

אפילו אם נפרש *עלמה* כ"אישה צעירה", עדיין עלינו להודות שיתכן שעלמה פירושה בתולה. אסור להתעלם מהעובדה שלידה זו אמורה להיות אות - לידה יוצאת דופן. דבר זה אפשרי אם נבין שהאות הוא לידה מבתולה.

זהו פירוש הסוד שבבראשית ג' 15: המשיח הוא זרע האישה מפני שלא יהיה לו אב. משום שייולד מבתולה. הוא יהיה זרע אמו, לא זרע אביו. כך מבהיר ישעיה ז' 14 את הנאמר בבראשית ב' 15: המשיח יבוא לעולם על ידי כך שייולד מבתולה.

מקום הולדתו

לא רק אופן לידתו של המשיח נזכר בכתובים, גם מקום הולדתו מצוין. מיכה הנביא, בן זמנו של ישעיהו, מספק פרט מעניין זה. בפרק ה' לנבואתו, פסוק 1, אנו קוראים: *ואתה בית לחם אפרתה, צעיר להיות באלפי יהודה: ממך לי יצא להיות מושל בישראל, ומוצאותיו מקדם מימי עולם.* לגבי פסוק זה יש בקרב הרבנים מחלוקת מועטה ביותר. רובם מבינים מהנאמר שהמשיח ייולד בבית לחם.

יחוסו

נקודה נוספת שאינה שנויה במחלוקת היא שהמשיח יהיה מצאצאי דוד המלך. מנאן בא התואר, "משיח בן דוד". בין הקטעים הרבים שניתן לצטט בעניין זה נגביל את עצמנו לשניים מישעיה:

ויצא חוטר מגזע ישי ונצר משורשיו יפרה (י"א 1).

והיה ביום ההוא שורש ישי אשר עמד לנס עמים אליו גויים ידרשו והייתה מנחתו כבוד (י"א 11).

קטעים אלה מלמדים שהמשיח יבוא מבית דוד.

סבלות המשיח

המשיח יסבול וימות, על כך מסכימים כל הרבנים הקדומים. הם כינו את המשיח הסובל "משיח בן יוסף" כדי להבדילו

ממשיח בן דוד. הקטע המרכזי אליו התייחסנו בעניין זה היה ישעיה נ"ג. קטע אחר שנתפס כעוסק בסבלות המשיח הוא תהילים כ"ב 2-22:

אלי אלי למה עזבתני?
רחוק מישועתי דברי שאגתי.
אלהי אקרא יומם ולא תענה,
ולילה ולא-דומיה לי -
ואתה קדוש יושב תהלות ישראל.
בך בטחו אבותינו בטחו ותפלטמו.
אליך זעקו ונמלטו,
בך בטחו ולא-בושו.

ואנכי תולעת ולא-איש,
חרפת אדם ובזוי עם.
כל-ראי ילעגו לי,
יפטירו בשפה יניעו ראש:
"גל אל-יהודה, יפלטהו, יצילהו כי חפץ בל".

כי-אתה גוחי מבטן,
מבטיחי על-שדי אמי.
עליך הושלכתי מרחם,
מבטן אמי אלי אתה.
א תרחק ממני כי-צרה קרובה, כי-אין עוזר!
סבבוני פרים רבים,
אבירי בשן כתרוני.
פצו עלי פיהם, אריה טרף ושאג.

כמים נשפכתי והתפרדו כל-עצמותי.
היה לבי כדונג, נמס בתוך מעי.

היהודי

יבש כחרש כוחי

ולשוני מדבק מלקוחי

ולעפר-מות תשפתי.

כי סבבוני כלבים,

עדת מרעים הקיפוני כארי ידי ורגלי.

אספר כל-עצמותיי.

המה יביטו יראו-בי,

יחלקו בגדי להם

ועל-לבושי יפילו גורל.

ואתה יהוה אל-תרחק,

אילותי, לעזרתי חושה!

הצילה מחרב נפשי

מיד-כלב יחידתי.

הושיעני מפי אריה ומקרני רמים עניתני.

סיכום הנאמר בקטע למעלה הוא שהמשיח נעזב על ידי אלוהים. נלעג ומעונה בידי העם. הורגיו הטילו גורל כדי לחלק ביניהם את בגדיו. הוא סבל ייסורים כה נוראים עד שפרקי עצמותיו נמתחו ולבו נשבר, תרתי משמע. דמו התערבב במיצי מעיו, וידיו ורגליו היו נקובות. במובנים רבים דומה מזמור זה לישעיה נ"ג. הוא מפרט את טיב הסבל והייסורים של המשיח, הנזכרים בישעיה. ילקוט שמעוני, פירוש רבני קדום, יחס מזמור זה למשיח בן יוסף.

המשיח מלך ישראל

בקטעים בהם עיינו עד כה הצטייר המשיח כאדם למוד מכאובים: הוא יסבול וימות. כל הפרשנים הקדומים מבני עמנו הכירו בכך שקטעים אלו מדברים על המשיח. הם כינו דמות זו "משיח בן יוסף". כשם שיוסף אבינו סבל מידי אחיו, כך יסבול גם המשיח. אולם קטעים אחרים בתנ"ך מדברים על המשיח בדרך אחרת לחלוטין. המשיח יכבוש את הכול תחתיו. הוא

ימלוך בעולם. משיח זה נקרא בפי הרבנים "משיח בן דוד". רוב האמור אודות המשיח על ידי משה והנביאים קשור בהופעתו הכובשת של המשיח, המביא שלום ומבונן את מלכות המשיח בישראל. יש יותר מדי קטעים כאלה משנוכל לפרט את כולם. נביא רק שניים. כדאי לשים לב להבדל שבין תמונת המשיח בקטעים אלה לבין זו שבקטעים אותם למדנו עד כה. אין פלא שהרבנים הקדומים התקשו לחבר בין שתי הדמויות ועל כן הגו מלבם את רעיון שני המשיחים. הקטע הראשון שנתייחס אליו נמצא בישיעה י"א 1-10:

וַיֵּצֵא חוֹטֵר, מַגִּזַּע יִשְׂרָאֵל; וַיִּצְרֶה, מִשְׁרָשְׁוֵי יִפְרָה
וַיִּתְּנָה עָלָיו, רוּחַ יְהוָה—
רוּחַ חֲכָמָה וּבִינָה,
רוּחַ עֲצָה וּגְבוּרָה,
רוּחַ דַּעַת, וַיִּרְאֵת יְהוָה.
וַתְּרִיחוּ, בְּיָרְאֵת יְהוָה; וְלֹא-לְמַרְאֵה עֵינָיו
יִשְׁפּוֹט, וְלֹא-לְמִשְׁמַע אָזְנוֹ יוֹכִיחַ
וַיִּשְׁפֹּט בְּצִדְקַת דְּלִים, וַהֲכִיחַ בְּמִישׁוֹר לְעַנְי-אֶרֶץ;
וַהֲכֵה-אֶרֶץ בְּשִׁבְט פִּי, וּבְרוּחַ שְׁפָתָיו יָמִית רֶשַׁע

וַתִּהְיֶה צִדְקָה, אֲזוֹר מְתָנָיו;
וַתִּאֲמִינָה, אֲזוֹר תְּלַצְיוֹ
וַגֵּר זָאב עִם-כֶּבֶשׂ,
וַגִּמְר עִם-גְּדִי יִרְבֵּץ;
וַיַּעֲגֵל וּכְפִיר וּמְרִיא יִתְדּוּ,
וַיִּנְעַר קִטּוֹן נוֹהֵג בָּם
וַיִּפְרָה וְדוֹב תִּרְעִינָה,
וַיִּתְדּוּ יִרְבְּצוּ יִלְדֵי יְהוָה;
וַאֲרִיֵּה, כִּבְקָר יֹאכַל-תֶּבֶן;
וַיִּשְׁעֶשַׁע יוֹגֵק, עַל-חֵר פְּתוֹן;
וְעַל מְאוֹרֵת צַפְעוֹנִי, גָּמוּל יָדוֹ תִּהְיֶה
לֹא-יָרְעוּ וְלֹא-יִשְׁחִיתוּ, בְּכָל-חֵר קְדָשֵׁי:

כִּי-מִלְאָה הָאָרֶץ, דַּעַה אֶת-יְהוָה, כַּמַּיִם, לַיָּם מְכַסִּים.
 וְהָיָה, בַּיּוֹם הַהוּא, שׁוֹרֵשׁ יִשְׂרָאֵל
 עוֹמֵד לְגַס עַמִּים, אֲלֵיו גּוֹיִם יִקְרְשׁוּ;
 וְהָיְתָה מִגְּחַתּוֹ, כְּבוֹד.

הרבנים הקדומים ואלו בני זמננו, מסכימים כי בקטע זה מדובר במשיח. שלא כבקטעים הקודמים, אין כאן תמונה של משיח סובל, נלעג ונבזה בידי עמו. התמונה היא של משיח מולך, המביא שלום ורווחה לעולם, אפילו בין בעלי חיים. הרשעים נמסרים למשפט, וחילוקי דעות בין עמים מיושבים על ידי דבר המשיח. ההכרה באלוהי ישראל מתפשטת וממלאת את העולם כולו. כולם זוכים להכיר את אלוהים, בורא העולם ומי ששלח את המשיח כדי להביא שלום ורווחה לכול. הקטע השני מציג תמונה דומה. הוא מופיע בתהילים ע"ב 1-19:

אֱלוֹהִים, מִשְׁפָּטֶיךָ, לְמִלְךָ תָּנוּ
 וְצִדְקָתְךָ לְבֵן-מִלְךָ
 יִדְּיוֹ עֲמָךְ בְּצִדְקָה; וְעַנְיֶיךָ בְּמִשְׁפָּט
 יִשְׂאוּ הָרִים שְׁלוֹם לְעַם; וּגְבָעוֹת, בְּצִדְקָה.
 יִשְׁפּוֹט, עַנְיֵי-עַם--יּוֹשְׁיָע, לְבְנֵי אֲבִיוֹן;
 וַיִּדְבַּא עוֹשֵׁק.

יִרְאוּךָ עַם-שְׂמֵשׁ;
 וְלִפְנֵי יְרַח, דּוֹר דּוֹרִים. יִרְדּוּ, כְּמָטֵר עַל-גִּזָּ;
 כַּרְבִּיבִים, וְרִזִּיף אֶרֶץ .
 יִפְרַח-בְּגִמְיֹ צְדִיק; וְרוֹב שְׁלוֹם,
 עַד-בְּלֵי יְרַח. וַיִּרְךְ, מֵיַם עַד-יָם;
 וּמִמְּהָר, עַד-אֶפְסֵי-אֶרֶץ.
 לְפָנָיו, יִכְרְעוּ צִיִּים;
 וְאוֹיְבָיו, עָפָר יִלְחֲכוּ.
 מֶלֶכִּי תִרְשִׁישׁ וְאֵיִם,

מְנַחֵה יְשִׁיבוּ ;
מִלְכֵי שָׂבָא וּסְבָא ,
אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ .
וַיִּשְׁתַּחֲווּ-לוֹ כָּל-מְלָכִים ;
כָּל-גּוֹיִם יַעֲבֹדוּהוּ .
כִּי-יֵצֵיל , אֲבִיוֹן מִשׁוּעַ ;
וְעָנִי , וְאִין-עֶזֶר לוֹ .
יְחוּס , עַל-דָּל וְאֲבִיוֹן ;
וְנַפְשׁוֹת אֲבִיוֹנִים יוֹשִׁיעַ .
מִתּוֹךְ וּמִחֶמֶס , יִגְאֵל נַפְשָׁם ;
וַיִּיקַר דָּמָם בְּעֵינָיו .
וַיְחִי--וַיָּתֵן-לוֹ , מִזֶּהֱבָ שָׂבָא :
וַיִּתְּפֹלֵל בְּעַדֹּו תַּמִּיד ;
כָּל-הַיּוֹם , יִבְרַכְנָהוּ .
יְהִי פֶסֶת-בֵּר , בְּאֶרֶץ--
בְּרֹאשׁ הָרִים :
יִרְעֵשׂ כְּלָבָנוֹן פְּרִיֹו ;
וַיֵּצִיצוּ מֵעִיר , כְּעֵשֶׁב הָאֶרֶץ .
יְהִי שָׁמוֹ , לְעוֹלָם--
לְפָנֵי-שָׁמֶשׁ , יַיִן (יִצְוֹן) שָׁמוֹ :
וַיִּתְּבַרְכוּ בוֹ ; כָּל-גּוֹיִם יֵאֱשָׁרוּהוּ .
בְּרוּךְ , יְהוָה אֱלֹהֵים--אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל :
עֲשֵׂה נִפְלְאוֹת לְבָדוֹ .
וּבְרוּךְ , שֵׁם כְּבוֹדוֹ--לְעוֹלָם :
וַיִּמְלֵא כְבוֹדוֹ , אֶת-כּוֹל הָאֶרֶץ -- אָמֵן וְאָמֵן .

מזמור זה מיוחס בתלמוד למלכות הצדק של המשיח, והתרגומים מתרגמים את הפסוק הראשון כך: אלהא ה'לכות דינך למלכא משיחא הב וצדקתך לבריה דדוד מלכא "תן את משפט דינך למלך המשיח, וצדקתך לבן דוד המלך.

המדרש למזמור מקשר אותו עם ישעיה י"א, שהבאנו קודם, ובין כל השמות בהם כינו רבני התלמוד את המשיח

היה גם השם "יננון", שנלקח מפסוק 17, של מזמור זה. המזמור הזה מציג, אפוא, תמונה של המשיח השונה מזו שראינו קודם. תמונה כפולה זו מציבה בעיה קשה בפני מי שמנסה לגבש מהתנ"ך דעה בקשר למשיח, דמותו ופעולתו.

קטעים אחרים שמתייחסים למלכות המשיח מוסיפים היבטים לדמותו. אחד מאלה נוגע למעמדו של המשיח כבן לאלוהים, והשני מלמד שהמשיח הוא גם אדם וגם אלוהים. כדי לקבל תמונה שלמה, עלינו לדון בשתי נקודות אלה.

המשיח הוא בן אלוהים

שני קטעים מצביעים על כך שהמשיח הוא, בדרך כלשהי, שייך לאלוהים. הקטע הראשון הוא מזמור ב' המתייחס בעיקר למלכות המשיח או מציין גם את מעמדו כבן לאלוהים. להלן המזמור:

למה רגשו גויים
ולאומים יהגו ריק,
יתייצבו מלכי ארז ורוזנים נוסדו יחד
על ה' ועל משיחו:
"ננתקה את מוסרותימו ונשליכה ממנו עבותימ?"

יושב בשמים ישחק,
אדני לעג למו.
אז ידבר אלימו באפו
ובחרונו יבהלמו:
"ואני נסכתי מלכי על ציון הר קדש".

אספרה אל חוק:
ה' אמר אל' בני אתה, אני היופ לדתיך.
שאל ממני ואתנה גוייס נחךתך
ואחוזתך אפסי ארץ.
תרעם בשבט ברזל,
ככלי יוצר תנפצל.

ועתה, מלכים, השכילו,
היווסרו שופטי ארץ.
עיבדו את יהוה ביראה
וגילו עדה.

נשקו בר פן יאנף ותאבדו דרך
כי יבער כמעט אפו.
אשרי כל חוסי בו.

לגבי מזמור זה מודה רש"י: רבותינו דרשו את העניין על מלך המשיח. כך קובעים גם רוב פרשני ישראל בעבר. אבל רבנים רבים בימינו מייחסים את המזמור לדוד המלך בלבד. דברי המזמור בהשוואה להיסטוריה מראים שאין ידיים ורגליים לפירוש זה. אלוהים פונה במזמור למישהו ומוסר בידיו את שלטון העולם. לדוד מעולם לא היה שלטון שכזה, ומעולם לא היה מישהו אחר שזכה לסמכות שכזו. לכן אין מקום לייחס לדוד את המזמור. מוטב להסכים עם הפרשנים הקדומים, שפרשו מזמור זה על המשיח. עוד כדאי לשים לב שהמשיח נקרא כאן "בן אלוהים": שכן "בר" פירושו "בן" ו"ל"בן" זה מוסר אלוהים את השלטון.

אלוהים גם קובע שהכול חייבים להיכנע לבן אלוהים זה. המסרבים ייענשו, אך החוסים במשיח, המאמינים ובוטחים בו לישועתם, יקבלו ממנו חיים חדשים:

נשקו בר פן יאנף ותאבדו דרך
 כי יבער כמעט אפן.
 אשרי כל חוסי בו .

הקטע השני אליו נתייחס בא מכתבי החכם מכל אדם, שלמה המלך. בספר משלי ל' 4, יש סדרת שאלות. ארבע הראשונות חוזרות על השאלה "מי עשה זאת?" מי עלה שמים וירד? מי אסף רוח בחופניו? מי צרר מים בשמלה? מי הקיף כל אספי ארץ? התשובה לארבע שאלות אלה מובנת מאליהן. רק אחד יכול לעשות את כל המעשים הנזכרים: אלוהים עצמו.

ואז באה השאלה החמישית: מה שמו? כבר הסכמנו שאלוהים בלבד יכול לעשות את המעשים הנזכרים. ובכן, מהו שם האלוהים? כיום אין איש היודע לבטא באמת את השם המפורש. מאות בשנים יראנו שמה נישא את שם אלוהינו לשווא, וכן שכחנו כיצד להגות אותו. יש בשמו ארבע אותיות - יהוה - ואנו נוהגים להחליף אותן בעת קריאה אותן במילה "אדוני". אך שמו יהוה, ההווייה הגדולה, הנצחית והמושלמת קיימת מעצמה בלי תלות באחר. אלוהים, נקרא **אֱלֹהִים אֲשֶׁר אֱהִיה**, והוא בלבד שעשה את המעשים הללו עליהם שואל שלמה.

עתה נעבור לשאלה השישית והאחרונה בפסוק זה: מה שם בנו כי תדע? מכאן נבין בלי ספק שלאֱלֹהִים זה, אשר שמו אֱהִיה אשר אֱהִיה, יש בן. יש לאֱלֹהִים בן. דוד ושלמה דיברו על בן זה. המשיח הוא בן אלוהים.

המשיח הוא גם אדם

היבט אחר של אישיות המשיח וטבעו קשור בעובדה המדהימה שהמשיח הוא גם אדם וגם אלוהים. קטעים אחדים בתנ"ך מציגים את המשיח כאדם, או כיותר מאדם. קטע אחד שכזה הוא ישעיה ט' 6-5:

כי לד יולד לנו
בן ניתן לנו,
ותהי המשרה על שכמו.

ויקרא שמו "פלא יועץ",
"אל גיבור", "אבי עז",
"שר שלום".

למרבה המשרה ולשלום אין קץ,
על כסא דוד ועל ממלכתו להכין אותה
ולסערה במשפט ובצדקה מעתה ועד עולם.
קנאת ה' צבאות תעשה זאת.

פסוק 5 מדבר על בן שנולד לישראל ואשר, בבוא הזמן, יקבל את רסן השלטון. פסוק 6 מזהה בן זה כצאצא של דוד, שכן מלכותו תתאפיין בשלום וצדק. בפסוק 5 ניתנים לבן מופלא זה שמות המתאימים רק לאלוהים עצמו: פלא יועץ ושר שלום הם תארים שאולי אפשר לייחס לאדם, אולם לא כן התארים אל גיבור ואבי עז. ישעיהו תורם מימד חדש לתמונת המשיח בכך שהוא אומר שהמשיח יהיה מצאצאי דוד, ובאותו זמן גם אלוהים עצמו. אבל כך נבין יותר את דברי ישעיהו בפרק ז' פסוק 14, שם אמר, וכן ייתן אדוני הוא לכם אות: הנה העלמה הרה וילדת בן וקראת שמו עמנואל. "עמנואל" פירושו, האל עמנו.

ישעיהו קובע שהמשיח ייוולד לבתולה וכי יקרא עמנואל. כאשר אלוהים נותן לאדם שם, שם זה מציין את אופיו. כאשר אלוהים מכנה את הבן שנולד לאותה עלמה עמנואל הוא מתאר משהו מאופיו ומטבעו של הילד. אלוהים עמנו! הקטע בישעיה מתאר את המשיח כאלוהים וכאדם.

גם ירמיהו אומר דברים דומים בפרק כ"ג של נבואתו, פסוקים 6-5 :

*הנה ימים באים, נאום ה' והקימותי לדוד צמח צדיק.
ומלך מלך והשכיל ועשה משפט וצדקה בארץ.
בימיו תיוושע יהודה וישראל ישכון לבטח
וזה שמו אשר יקראו: "ה' צדקנו".*

גם פה מוצג מלך מצאצאי דוד, היושב על כסא דוד ומלכותו מתאפיינת בשלום וביטחון. השם הניתן לי הוא המפורש עצמו: *יהוה צדקנו. יהוה!* שוב מופיע המלך המשיח כאדם וכאלוהים.

כזו היא תמונת המשיח בתנ"ך: מחד, הוא סובל ומת, ומאידך הוא כובש ומולך. מחד, הוא אלוהים, ומאידך הוא אדם. הרבנים ניסו לפתור את הבעיה בכך שהחליטו שיש שני משיחים: משיח בן יוסף ומשיח בן דוד.

אולם זו לא האפשרות היחידה.

פרק ד'

מה נאמר בברית החדשה אודות ישוע?

תמצית הברית החדשה היא שישוע הוא המשיח המובטח לעם ישראל על פי התנ"ך. אף על פי שארבע סיפורי תולדות ישוע שהגיעו אלינו בברית החדשה מתאפיינים בהדגשים שונים, כולם מתמקדים בנקודה מרכזית אחת: ישוע הוא המשיח. הברית החדשה פותחת במילים: 'ספר היוחסין של ישוע המשיח בן דוד בן אברהם'. משפט פתיחה זה מהווה בסיס לסיפור המאורעות המובא בהמשך.

משיחיות - מלכות - יהדות

הענקת התואר 'משיח' לישוע, כפי שנעשה במשפט הפותח שזה עתה ציטטנו, מצביעה על כך שהוא לא רק שליח ה', כי שליח ה' לישאל על פי הבטחות התנ"ך.

הקביעה שישוע הוא 'בן אברהם' נועדה לציין את יהדותו. הזהות היהודית היא פועל יוצא מהברית שכרת אלוהים עם אברהם.

התואר "בן דוד" בא ללמד שישוע הוא שנועד לעמוד בראש המלכות, שהרי זו נועדה לבן דוד. הברית החדשה מבוססת על משפט פתיחה זה, שישוב יופיע, יפותח ויורחב על ידי המחברים השונים של הברית החדשה:

"יעקב הולד, את יוסף כעל מרים אסר ממנה נולד ישוע הנקרא משיח (מתי א' 16). (ישוע מתואר כאן כמשיח ה' הנשלח לישראל).

"אמרה לו האישה: 'אני יודעת שיבוא משיח. כשהוא יבוא, הוא יגיד לנו את הכול'. אמר לה ישוע: 'אני המדבר אליך, אני הוא'" (יוחנן ד' 25-26) (שוב רמז להיותו המשיח).

"בעת שנולד ישוע בבית לחם יהודה, בימי הורדוס המלך, באו לירושלים חכמים מן המזרח. שאלו: 'היכן מלך היהודים אשר נולד? כי ראינו את כוכבו במזרח ובאנו להשתחוות לו' (מתי בי-2-1) (מלכות המשיח).

"מעל לראשו שמו את כתב אשמתו: 'זה הוא ישוע מלך היהודים'" (מתי כ"ז 37). (מלכותו).

אמרה לו האישה השומרנית: "איך אתה, שיהודי אתה, מבקש ממני לשתות ואני אישה שומרנית? (יוחנן ד' 9). (יהדותו של ישוע).

"אבל כאשר מלאה העת שלח אלוהים את בנו, ילוד אישה וכפוף לתורה, לפדות את הכפופים לתורה כדי שנקבל את מעמד הבנים (אל הגלטים ד' 4-5). (יהדותו).

"הן לא כמלאכים הוא תומך, אלא כזרע אברהם (אל העברים ב' 16). (יהדותו).

משיחיותו, מלכותו ויהדותו של ישוע הם יסוד הטיעונים המרכזיים של הברית החדשה. כך הדבר לגבי ספרי הבשורה, ארבע הביוגרפיות של המשיח, ולגבי שאר הברית החדשה, המסבירים את משמעות חיי ישוע, מותו, תקומתו ועלייתו למרום. ישוע מוצג בבירור כמשיח שבא לישראל בהתאם לנאמר בתנ"ך.

בן יוסף, בן דוד

ישוע הוא שכינוהו הרבנים משיח בן יוסף: "פיליפוס פגש את נתנאל ואמר לו: מצאנו את זה אשר כתב עליו משה בתורה וכן גם הנביאים, את ישוע בן יוסף מנצרת!" (יוחנן א' 45). הוא גם משיח בן דוד:

"הנה תהרי ותלדי בן, ותקראי שמו ישוע. הוא גדול יהיה וכן עליון יקרא, וה' אלוהים ייתן לו את כסא דוד אביו; וימלוך על בית יעקב לעולם ואין קץ למוכותו" (לוקס א' 31-33).

כיצד יכולים שני היבטים אלה להיות נכונים אודות אותו אדם? תשובת חז"ל, בה כבר עסקנו, היא שלא יתכן הדבר. על כן אימצו לעצמם חסידי היהדות הרבנית את תורת שני המשיחים, המשיח הסובל והמשיח הכובש ומולך. הברית החדשה מציגה תחליף לאמונה בשני משיחים ומראה כיצד שני היבטי אופיו ופעולתו מתמזגים באחד.

הייחוד שבלידתו

כפי שאמרנו, ספרי הבשורה מציגים את ישוע כאותו משיח שבא לסבול ולמות בגלל החטא וכדי לכפר עליו ולשחרר מכוחו. הוא זה שהרבנים כינוהו משיח בן יוסף. ישוע הוא המשיח שבא לעולם כפי שבא כל אדם לעולם, ובכל זאת בדרך נס. הוא נולד כפי שנוולד כל אדם, אבל לידתו הייתה מיוחדת כי נולד לבתולה: "אמר ליה המלאך: "אל תפחדי, מרים, כי מצאת חן לפני אלוהים. הנה תהרי ותלדי בן, ותקראי שמו ישוע... אמרה מרים אל המלאך: 'איך יהיה הדבר הזה, הרי אינני יודעת איש?' השיב המלאך ואמר: 'רוח הקודש תבוא עליך וגבורת עליון תצל עליך. לכן קדוש יקרא הילוד, בן אלוהים' (לוקס א' 31-34, 35).

"היא יולדת בן ואתה תקרא שמו ישוע, כי הוא יושיע את עמו מחטאותיהם. כל זה אירע למען יתקיים מה שדיבר אדוני בפי

הנביא: 'הנה העלמה הרה ויולדת בן וקראת שמו עמנו אל' (מתי א' 23-21).

לידת המשיח מבתולה, עליה נרמז לראשונה בבראשית ג' 15 ונאמר במפורש בישעיה ז' 14, מתגשמת על פי דעת מחברי ספרי הבשורה בלידתו של ישוע.

הוא השתייך לבית דוד כי מרים אמו ויוסף, אביו החורג, היו מצאצאי דוד מכאן שהוא מצאצאי דוד הן בזכות הלידה, והן מכוח העובדה שאומץ על ידי יוסף.

מקום לידת המשיח

ישוע נולד בבית לחם, אם כי הוריו התגוררו בנצרת:

"הכל הלכו להתפקד, איש איש לעירו. וגם יוסף, שהיה מבית דוד וממשפחתו, עלה מן הגליל אל יהודה, מהעיר נצרת לעיר דוד הנקראת בית לחם, והתפקד עם מרים ארוסתו והיא הרה. והיא ילדה את בנה הבכור. לאחר שחיתלה אותו, השכיבה אותו באבוס, כי לא היה להם מקום במלון" (לוקס ב' 3-7).

לידת ישוע היא התגשמות הנאמר במיכה ה' 2, שם נקבע שהמשיח ייולד בבית לחם.

סבלו ומותו של המשיח

יותר מכל, יש התאמה מלאה בין סבלו ומותו של ישוע לבין הדמות שמצטיירת מקריאה בישעיה נ"ג. ישוע הוא שהגשים את כל הנאמר בישעיה נ"ג, פשוטו כמשמעו. הוא היה ועודנו נקי מכל חטא, לכן סבל בניקיון כפיים, שלא בגלל חטאיו: 'את אשר לא ידע חטאת עשה וחטאת בעדנו, כדי שאנו נלבש את הצדקה של אלוהים בו' (השנייה לקורנתיים ה' 21).

היהודי

הוא סבל מרצון, ומרצון נתן עצמו להתעללות בידי שוביו: "... משום שאני נותן את נפשי ואקח אותה שוב. איש לא נטל אותה ממני, אלא שאני נותן אותה מעצמי..." (יוחנן י' 17-18).

לא רק שהתמסר מרצון להתעללות שהסתיימה בהמתתו, אלא שעשה זאת בלא מחאה. אחד הדברים שהפתיעו את הנוכחים במשפט שנערך לו היה שתיקתו המוחלטת. הוא לא פצה פיו למחות נגד העוול ועלילות השווא שהוטחו בו:

'ולא ענה דבר כאשר האשימוהו ראשי הכהנים והזקנים. אמר אליו פילטוס: 'אינך שומע כמה הם מעידים נגדך?' אך הוא לא השיב לו גם לא על טענה אחת, לתמהונו הרב של הנציב' (מתי כ"ז 12-14).

סבלו נועד להיות במקום סבלם של אחרים. הוא סבל בגלל חטאיהם של אחרים, לא בעד חטאים משלו:

"אכן לזאת נקראתם, כי גם המשיח סבל בעדכם והשאיר לכם מופת כדי שתלכו בעקבותיו - הוא אשר חטא לא עשה ולא נמצאה מרמה בפיו; אשר חרפוהו ולא השיב חירוף, סבל ולא איים, כי אם מסר דינו לשופט הצדק; הוא אשר את חטאינו נשא בגופו על העץ, כדי שנמות לגבי החטא ונחיה לצדקה; אשר בחבורתו נרפא לכם, כי הייתם כצאן אובדות, אך עתה שבתם אל הרועה השומר את נפשותיכם" (איגרת פטרוס הראשונה ב' 21-25).

מחברי הברית החדשה ראו במותו של ישוע את מימוש כל מרכיבי מותו של העבד הסובל המתוארים בישעיה נ"ג. כשם שייסורי אותו עבד סובל הסתיימו במוות אחרי שהולקה, נלעג ונצלב, כך גם נלעג, נבזה והתייסר ישוע, עד שמת. כשם שהתייחסו לעבד הסובל כאל פושע הראוי למות, כך מת ישוע כשנצלב כפושע בחברת שני פושעים. העבד הסובל מת אחרי שנגזר דינו למות. ישוע עמד בשני משפטים, הראשון דתי ובו

נידון למוות על סמך אשמת שווא, כאילו נידף את אלוהים. השני כשעמד לפני בית משפט מדיני בראשות פילטוס כדי לענות על האשמה מפוברקת כאילו הסית למרד נגד הקיסר. הוא נידון למוות וסבל מות ייסורים מיד הרומאים. אף על פי שהוקצה לו קבר של פושע, כמו העבד הסובל, הוא נקבר בקברו של עשיר:

"לעת ערב בא איש עשיר תושב רמתיים, יוסף שמו, שגם הוא נעשה לתלמיד של ישוע. הוא בא אל פילטוס וביקש את גופת ישוע. אז ציווה פילטוס למסור אותה. יוסף לקח את הגופה, עטף אותה בסדין נקי והניח אותה בקברו החדש שלו אשר חזע בסלע. לאחר שגלל אבן גדולה על פתח הקבר הלך לדרלו (מתי כ"ז-60) (57).

בקטע בישעיה נאמר להפתעתנו שהעבד הסובל אמנם מת, אבל מצב זה השתנה; הוא קם לתחייה וזכה ליהנות מפרי סבלו ומותו. שלושה ימים לאחר שנקבר ישוע, הוא קם. ארבעים יום אחרי תחייתו עלה ישוע השמימה, ועתה הוא יושב לימין האלוהים, כשם "ירום ונישא וגבה מאוד" העבד הסובל (ישעיה נ"ב 13).

לבסוף, מסיים ישעיהו באומרו כי העבד הסובל יביא מרפא רוחני לאלה שיסתמכו על מותו המכפר. הוא יביא לרכים אלה הצדקה, פדות וריצוי. השאלה אם אכן הגשים זאת ישוע תידון בפרק האחרון של ספר זה. כאן מספיק לנו לקבוע שחיי ישוע מוצגים כתואמים לדמות המופלאה בישעיה נ"ג, וגם לנאמר מזמור כ"ב. במותו קרא ישוע על פי הנאמר בפסוק הראשון באותו מזמור, "אלי, אלי, אלי למה עזבתני?" (מתי כ"ז 46). עוד אנחנו לומדים שהחיילים הרומיים הפילו גורל על לבושו, דבר המתואר במזמור:

"החיילים שצלבו את ישוע לקחו את בגדיו וחלקום לארבעה חלקים, חלק אחד לכל חיל. הם לקחו את הכותונת, אלא שהיא הייתה ללא תפר, אריגה רצופה מלמעלה למטה. אמרו זה אל זה:

היהודי

'אל נא נקרע אותה, אלא נפיל עליה גורל למי תהיה'. זה היה כדי שיתקיים הכתוב: 'ויחלקו בגדי להם ועל לבושי יפילו גורל', ואמנם כך עשו החיילים (יוחנן י"ט 24-23).

בעת שישוע היה תלוי על הצלב לעג לו העם כמעט באותן מילים המופיעות במזמור כ"ב 8: "בטח באלוהים - עתה יפלטהו אם חפץ בו, כי אמר 'בן אלוהים אני'" (מתי נ"ז 43).

כפי שקרה למי שמתואר במזמור נ"ב, כאשר נדקר ישוע בצדו, נשפכה תערובת של דם ומים, ידיו ורגליו נדקרו במסמרים והוא מוסמר אל הצלב.

ובכן, ישוע מוצג בברית החדשה כמי שבסבלו ובמותו הראה שהוא המשיח המתואר בתנ"ך. הוא מימש בחייו, סבלו, מותו ותחייתו כשלוש מאות נבואות המתייחסות להופעת המשיח. הוא מימש את כל מה שייחסו חז"ל למשיח בן יוסף.

פתרון הברית החדשה

ומה באשר לנבואות המתייחסות למשיח כמלך? מה בדבר השלום והרווחה שיבוא לארץ? מה בדבר אותה דמות המכונה בפי חז"ל משיח בן דוד? חז"ל ביקשו לפתור את הבעיה שנוצרה מתמונת פועלו של המשיח על פי התנ"ך בכך שקבעו שיש שני משיחים. לברית החדשה יש פתרון שונה. במקום שני משיחים מדברת הברית החדשה על משיח אחד שבא פעמיים. המשיח בא לעולם בראשונה על ידי לידה. חי עלי אדמות, סבל ומת בעד חטאי ישראל. הוא קם לתחייה ושב למקומו בשמים, והוא עתיד לשוב ולכונן את מלכותו ולשבת על כסא דוד. מלכותו תהיה מלכות של שלום, רווחה וביטחון. בינתיים, כל מי שיאמין בו ויראה במותו את הקרבן המכפר על חטאיו, יצדק ויהיה רצוי לאלוהים. הוא ידע את אלוהי אברהם, יצחק ויעקב ידיעה אישית, חיה וממשית.

יש מספר קטעים בברית החדשה המדברים על משיח הבא פעמיים. חברית החדשה מצפה לשובו של ישוע כדי לכונן את מלכותו. מהקטעים חרבים שניתן להביא כדי להראות זאת, נביא אחדים:

"אמר להם ישוע: 'אמן, אומר אני לכם, אתם ההולכים אחרי, כאשר תתחדש הבריאה וכן האדם יושב על כיסא כבודו, תשבו גם אתם על שנים עשר כסאות לשפוט את שנים עשר שבטי ישראל' (מתי י"ט 28).

"מיד אחרי צרת הימים ההם תחשך השמש והירח לא ינה אורו, הכוכבים יפלו מן השמיים וכוחות השמיים יזדעזעו. אז יראה אות בן האדם בשמים ואז יספדו כל משפחות הארץ ויראו את בן האדם בא עם ענני השמים בגבורה ובכבוד רב. והוא ישלח את מלאכיו בשופר גדול ויקבצו את בחיריו מארבע הרוחות, מקצות השמים עד קצותם (מתי כ"ד 29-31).
 "כאשר יבוא בן האדם בכבודו וכל המלאכים אתו, יושב על כיסא כבודו ויאספו לפניו כל הגויים (מתי כ"ה 31).

"שאלו אותו הנאספים: 'אדוננו, האם בזמן הזה תשיב את המלכות לישראל?' ענה להם: 'לא לכם לדעת עתים וזמנים שקבע האב בסמכותו שלו!' (מעשי השליחים א' 6-7).

"הן, אחי, אינני רוצה שיעלם מכם הרוח הזה, פן תהיו חכמים בעיניכם: קהות לב אחזה במידת מה את ישראל, עד אשר יכנס מלוא הגויים. וכך כל ישראל ייושע, כמו שכתוב: 'ובא מציון גואל וישיב פשע ביעקב, ואני זאת בריתי אותם, כי אסלח לעוונם.' (רומים י"א 25-27).

"בל כעת המשיח קם מן המתים, בכורי כל ישני עפר 21. ומאחר שהמות בא על-ידי אדם, גם תחית המתים היא על-ידי אדם; שכן

היהודי

כמו שבאדם הכל מתיים, כך גם במשיח הכל יחיו. אך כל אחד כסדרו: הראשון הוא המשיח; אחרי כן, בבואו, השיכים למשיח. אחרי כן הקץ, כאשר ימסר לאלהים האב את המלכות לאחר שיבטל כל ממשל וכל סמכות ושלטון; כי עליו למלך עד כי יישית את כל אויביו תחת רגליו. האויב האחרון שימגר הוא המות, שכן האלהים שת הכל תחת רגליו. ובאמרו שהכל הושת תחתיו, ברור כי השת את הכל תחתיו איננו בכלל הזה. וכאשר הכל יושת תחתיו, אז גם הבן עצמו יהיה כפוף למי ששת תחתיו את הכל, למען יהיה האלהים הכל בכל (הראשונה לקוריאנים ט"ו 20-28).

"וכשם שנגזר על בני אדם למות פעם אחת ואחרי כן המשפט כך גם המשיח, אחרי שהקרב פעם אחת לשאת חטאי רבים, יופיע שנית - שלא לענין החטא - למחכים לו לישועה! (עברים טי 28-27).

"ראיתי כסאות; התישבו עליהם ומשפט נתן בידם. ונפשות הנערפים על עדות ישוע ועל דבר אלהים, ואלה אשר לא השתחוו לחיה ולצלמה ולא קבלו את התו על מצחם ועל ידם - חיו ומלכו עם המשיח אלף שנים. שאר המתים לא חיו עד תם אלף השנים. זאת התחיה הראשונה מאשר וקדוש מי שחלקו בתחיה הראשונה; על אלה אין למות השני שלטון, כי יהיו כהנים לאלהים ולמשיח וימלכו אתו אלף שנים" (התגלות כ' 4-6).

הפסוקים הללו קובעים שישוע יבוא בשנית ויכונן את מלכותו. אל רעיון מלכות המשיח נקשרו בתנ"ך שני רעיונות נוספים: 1. מעמד המשיח כבן האלוהים, 2. היותו אלוהים ובאותה עת גם אדם. שני רעיונות אלה מופיעים במובאות שהבאנו מהברית החדשה.

ישוע, אלוהים ואדם

פרט נוסף אודות המשיח, כפי שהוא מוצג בישיעה ט' 5-6 ובירמיה כ"ג 5-6, הוא העובדה שהמשיח הוא אדם ובכל זאת גם אלוהים, בעת ובעונה אחת. האם זה מה שהברית החדשה אומרת אודות ישוע? באגרת אל הפיליפים ב' 5-8 אנו קוראים: *"יהא בכם הלך רוח זה אשר היה במשיח ישוע. הוא אשר היה קיים בדמות אלוהים לא חשב לשלל היות שווה לאלוהים, אלא הריק את עצמו, נטל דמות ונהיה כבני אדם; וכאשר היה בצורתו כאדם, השפיל עצמו וציית עד מוות, עד מוות בצלף."*

בנוסף לכך, אנו קוראים בבשורת יוחנן פרק א', פסוקים 1-2, 14: *"בראשית היה הדבר, והדבר היה עם האלוהים, ואלוהים היה הדבר. הוא היה בראשית עם האלוהים... הדבר נהיה בשר ושכן בתוכנו!"*

מעמדו של ישוע כבן אלוהים

מחברי הברית החדשה, שכולם מלבד אחד היו יהודיים, ראו בישוע את התגשמות דרישות התנ"ך דווקא בכך שהיה אלוהים ובאותה עת גם אדם. מכאן עולה שאלה נוספת:

האם הברית החדשה גם מציגה את ישוע כבן אלוהים, כנדרש על פי תהילים ב' ומשלי ל' 4? אם נעיין בלוקס פרק א' נראה שהמלאך גבריאל מודיע למרים על לידתו המופלאה של המשיח. אנו קוראים בפסוקים 34-35:

"אמרה מרים אל המלאך: 'איך יהיה הדבר הזה, הרי אינני יודעת איש?' השיב לה המלאך ואמר: 'רוח הקודש תבוא עליך וגבורת עליון תצל עליך. לכן קדוש יקרא הילוד, בן אלוהים.'"

על פי קטע זה המשיח יקרא ישוע בן אלוהים בגלל שאימו הרתה בדרו נס והוא עצמו נולד לבתולה. דברים אלה תואמים מכל הבחינות את דרישות התנ"ך. שנים לאחר מכן, כאשר עומד ישוע לפתוח בפעילותו הציבורית. 'ישוע נטבל ועלה מיד מן

היהודי

המים. אותה עת נפתחו השמים והוא ראה את רוח אלוהים יורדת כיונה ובאה עליו. והנה קול מן השמים אומר: 'זה בני אהובי אשר בו חפצתי' (מתי פרק ג' 16-17).

סיכום

לסיכום הדיון על הנאמר בברית החדשה אודות ישוע, עלינו לומר כי היא קובעת שהוא המשיח, זה שממלא את נבואות התנ"ך. הברית החדשה פותרת את הסתירה, למראית עין, שהתעוררה מהנאמר בתנ"ך בכך שהיא קובעת שהמשיח יבוא פעמיים. זהו פתרון שבהחלט תואם את הנאמר בתנ"ך, שם מדובר לעתים באותו קטע ממש על סבלו ועל כוחו וניצחונותיו. בשום פנים לא נאמר, אפילו ברמז, שהכוונה לשני משיחים. אם כל זה אמת, מדוע יהודים רבים כל כך מתכחשים לישוע? מדוע יהודים מסרבים להכיר במשיחיותו? הפרקים הבאים יתייחסו לשאלות אלה.

פרק ה'
מודע היה על המשיח למות?

מודע היה על המשיח למות? מהתשובה לשאלה זו תתעורר שאלה שניה: באיזו דרך מגשים המשיח את הגאולה המובטחת? פדות על ידי דם קרבנות הוא נושא מרכזי בכתובים. ספר ויקרא מוקדש כמעט כולו לנושא חשוב זה.

על פי התנ"ך

יש צורך בפדות, בגאולה, מאו חדר החטא לעולם והפריד בין האדם לאלוהים. כאשר חטאו אדם וחווה במעשה המרי הראשון, החטא הפריד והרחיק אותם מאלוהים. מרגע זה ואילך, האמצעי הדרוש כדי לגשר בין בני אדם לאלוהים הוא דם. הקרבת קרבן הביאה "פדות", "גאולה". גאולה על ידי דם הוא נושא חוזר כל פעם שמדובר על יחסו של אלוהים לעמו, ישראל.

רעיון הגאולה על ידי דם מופיע בכתובים מהרגע שבו חדר החטא. עד לחטא, לא נדרש דם ולכן לא נדרשו קרבנות. אך עם גירוש האדם מגן עדן נאמר, "ויעש ה' אלוהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם" (בראשית כ' 21). העור ממנו נעשו הכותנות היה, כמובן, עור בעל חי כלשהו. את העירום המביך של האדם, שהחטא חשף, חובה לכסות. הדרך לכסות כרוכה במותו של בעל חי. כך, לראשונה בהיסטוריה, נשפך דם, וזה מה שאיפשר את כיסוי ערוותם של אדם וחווה, ומכאן משמעותה המקורית של המילה "כפרה" - כיסוי.

הצורך בדם היה דבר שקין והבל, בני הזוג האנושי הראשון, למדו במהרה. קין הקריב את פרי עמלו מהשדה - ירקות, בלי קרבן דם. הבל הביא קרבן מצאנו. אלוהים דחה את קרבנו של קין וקיבל את זה של הבל. כך נלמד הלקח: אין לבוא לאלוהים בזכות קרבן כלשהו שנחשב לראוי על ידי מי שרוצה לבוא לפני

' האדם חטא לפני אלוהים קדוש. לכן, אלוהים הוא שצריך לסלוח. על כן, לא האדם הוא שזכאי לבחור את האמצעי שעל ידו יזכה למחילה אלא אלוהים, ואלוהים בחר בדם. קין קבע לעצמו במה יבוא לפני אלוהים, לכן נדחה. הבל בחר בדרך שקבע אלוהים, והתקבל.

כל אלה בהם חפץ אלוהים והנזכרים בספר בראשית קרבו אליו באמצעות קרבן דם. נח הקריב קרבנות כאלה מיד אחרי שיצא מן התיבה וכך עשו כל עובדי אלוהים בתולדות ישראל. אברהם, יצחק ויעקב - כולם הקפידו לבוא לפני אלוהים בקרבנות דם.

הנושא המרכזי בתורה שקיבל משה על הר סיני הוא הצורך בגאולה והדרך לזכות בה בקרבנות שהיה על בני ישראל להביא למשכן. תמצית הדברים מובאת בויקרא י"ז 11: "כי נפש הבשר בדם היא, ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר על נפשתיכם, כי הדם הוא בנפש יכפר".

התורה כולה סובבת קביעה זו. אלוהים נתן בתורה מצוות שיש לציית להן. אי ציות הוא חטא. ובמקרה של אי ציות, אמצעי הכפרה היא הדם. ספר ויקרא מתחיל בפירוט רב של כל מיני קרבנות הדם, שלכולם הייתה מטרה אחת: להניח את הבסיס ליחסים בין ישראל לאלוהיו. ציון שבעת חגי ישראל - פסח, מצות, ביכורים, שבועות, תרועה, כיפורים וסוכות - היה כריך בקרבנות דם. טקסי יום כיפור מובאים ברוב פירוט בויקרא ט"ו. שם נמסרות הנחיות מדוקדקות כיצד לכפר על חטאי האומה באמצעות הקרבנות. המשכן ובית המקדש נבנו שניהם כדי לשמש לטקסי הקרבנות הדרושים כדי לכפר על חטאים. אל קודש הקודשים, שם שכנה השכינה, התגלותו הנראית של אלוהים, נכנס הכוהן הגדול בלבד, וזאת רק פעם בשנה. כדי להיכנס, היה עליו להביא עמו את דם הקרבן שהוקרב ביום כיפור, ואת הדם הזה היה הכוהן מתיז על ארון הברית, שבתוכו לוחות הברית:

'ושחט את שעיר החטאת אשר לעם, והביא את דמו אל מבית לפרוכת, ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר, והזה אותו על הכפרת ולפני הכפרת וכיפר על ה' v רש מטמאת בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם וכן יעשה לאוהל מועד הושכן אתם בתוך טומאתם. וכל ארס לא יהיה באוהל מועד בבואו לכפר בקודש עו צאתו, וכיפר בעדו ובעד ביתו ובעל כל קהל ישראל' (ויקרא ט"ז 15-17).

כלל זה תקף בכל התנ"ך. ישראל נדרש לחזור ולהקריב קרבנות דם מדי שנה, תחילה במשכן יאחר כך בבית המקדש שבירושלים. בני ישראל שהתגוררו הרחק מירושלים, נאלצו לעשות דרך ארוכה מדי שנה כדי להקריב את קרבנותיהם לה' ולכפר בזכות אותם קרבנות על חטאיהם. רק הנאמנים המעטים, "השארית", אהבו את אלוהים ואת תורתו במידה כזאת שעשו כמצוותו למרות הקושי שהיה כרוך בכך. אחרים בנו להם מזבחות על הרים וגבעות קרובים יותר לביתם, ושם העלו את קרבנותיהם. הקרבנות שהועלו על מזבחות אלה לא הביאו לעם כפרה ונביאי אלוהים גינו עבודת אלוהים שכזו. הם תיארו אותה במונחים של סטייה מהותית מתורת אלוהים. רבים בעם כשלו כפי שכשל קין. הם לא הבינו שאיש אינו יכול לבוא לפני לאלוהים ולזכות בסליחת חטאיו אלא בדרך שקבע אלוהים.

ישעיהו היה הראשון שתיאר את התקווה ליום בו ישתחרר העם מהצורך המעיק לבוא מדי שנה לירושלים. הוא מספר בפרק נ"ג של ספר נבואותיו על עבד ה' הסובל - המשיח - שיהיה קרבן בעד החטא: "וה' חפץ דכאו החולי. אם תשים אשם נפשו, יראה זרע, יאריך ימים וחפץ ה' בידו יצלח. מעמל נפשו יראה, ישבע, בדעתו יצדיק צדיק עבדי לרבים, ועוונותם הוא יסבול" (ישעיה נ"ג 10-11). לכן היה על המשיח למות כדי לשמש קרבן המוקרב אחת ולתמיד בעד חטאי העם. ישראל כבר לא יצטרך להביא קרבנות חוזרים ונשנים, שלא ברור מניין להם היכולת

לכפר על חטאים. כמובן, האדם המתכפר חייב לפנות לאלוהים, לסמוך על הקרבן הזה שהועלה בעדו, ולבקש את רחמי אלוהים בזכות הקרבן. אבל אלוהים מבטיח שכל מי שעושה כן יזכה מייד לסליחת חטאיו. המשיח מת כדי לכפר על חטא. דרך אחרת לכפרה אין, כי קרבן הדם הוא האמצעי שאלוהים קבע כדי להתכפר.

על פי הברית החדשה

האיגרת אל העברים עוסקת באותם נושאים המשמשים ראש ועיקר לספר ויקרא. כדי להבין את הנאמר באיגרת עלינו להבין את ספר ויקרא. פסוק 11 בפרק י"ז של ספר ויקרא מתמצת את כל הנאמר בספר זה. תמצית האיגרת אל העברים היא בפסוק 22 של פרק ט': "על פי התורה, כמעט הכל מטוהר בדם, ובלא שפיכת דם, איז מחיל".

האיגרת אל העברים נכתבה על ידי יהודי משיחי ומיועדת לקבוצה של קהילות יהודיות משיחיות בארץ ישראל. היא מסבירה את מה שלמדנו מספר ויקרא ומנבואת ישעיהו בכך שהיא מציגה את המשיח ואת קרבנו בהתגשמות הנאמר בשני מקומות אלו. עיון קצר יבהיר כיצד למשל, בפרק ב' 16-18 נאמר: "הן לא כמלאכים הוא תומך, אלא כזרע אברהם, לפיכך היה עליו להידמות לאחיו בכל דבר למען יהיה כוהן גדול רחמן ונאמן כענייני אלוהים לכפר על חטאי העם, כי מאחר שהוא עצמו סבל כאשר התנסה, הוא יכול לעזור, אלה אשר נתונים בניסיון. קטע זה קובע בבירור שהמשיח בא לעולם כיהודי שקיים במהלך חייו את כל מצוות דת משה. רק כך יכול הוא לשמש עבור המאמינים בו ככוהן גדול, ורק כך יכול הוא להבין את קשיינו האנושיים ולהשתתף בכאבינו ובמצוקותינו.

באיגרת על העברים ד' 14-15 נאמר עוד: "כיוון שיש לנו כוהן גדול עליון אשר עבר דרך השמים, הלא הוא ישוע בן האלוהים, נחזיקה בהכרות אמונתנו, כי אין לנו כוהן גדול שאינו יכול לחוש

היהודי

עמנו את חולשותינו, אלא אחד שהתנסה בכל כמונו מבלי חטא. קטע זה מפתח את אותו רעיון: ישוע משמש ככוהן הכדול מפני שהוא מבין את כל מה שעובר על בני האדם כי חווה את כל מה שהם חווים, מלבד את החטא.

קטע נוסף הוא פרק ז' 22-25: "כך גם טובה יותר הברית אשר ישוע נהיה ערב לה. ורבים היו לכוהנים, כי המוות מנעם מלהמשיך בכהונה. אבל זה, מכיוון שהוא נשאר לעולם, יש לו כהונה שאיננה עוברת. לכן הוא גם יכול להושיע לנצח את הבאים לאלוהים דרכו, כי חי הוא תמיד כדי להפגיע בעדש! עליונות כהונתו של המשיח על קרבנות התנ"ך מתבררת מהעובדת שכל הכוהנים מבני אהרון נתונים למוות. כך הכוהנים הגדולים שכיחנו במקדש מתו בסופו של דבר והיה צורך לבחור בכוהן חדש, שגם הוא מת והוחלף במי שבא אחריו. המוות העיד על חולשתה של כהונה זו. אבל כהונת המשיח נצחית. ישוע הוקם מהמתים, ובזכות תחיה זו הוא משמש ככוהן גדול עד עולם.

חיסרון שני שהיה כרוך בכהונת הכוהנים מבני אהרון מתואר באיגרת אל העברים ז' 26-27: "אכן כוהן גדול כזה יאה לו – קדוש, תמים, טהור, נבדל מחוטאים ונישא מעל השמים, אשר אינו צריך יום יום, ככוהנים הגדולים, תחילה להקריב קרבנות על חטאיו ואחרי כן על חטאי העם; כי זאת עשה אחת ולתמיד בהקריבו את עצמו! קטע זה קובע שהקרבנות חזרו על עצמם מדי יום ביומו, מדי שנה בשנה. לעומת זאת, המשיח הוקרב פעם אחת ולתמיד. הכוהנים מבני אהרון נדרשו להקריב על חטאיהם לפני שיוכלו להביא קרבנות על חטאי העם. ישוע לא חטא ועל כן לא היה לו כל צורך לכפר על חטאיו.

האיגרת אל העברים (ט' 11-15) מצביעה על עליונות קרבן המשיח לעומת שאר הקרבנות: אבל המשיח, כבואו להיות כהן גדול לטובות העתידות, עבר במשכן גדול ומשלם יותר שאינו מעשה ידיים - כלומר, שאינו שייך לבריאה הזאת ובדמו הוא, ולא

בדם ושעירים ועגלים, נכנס אחת ולתמיד אל הקדש והשיג פדות עולמים; שכן אם דם פרים ושעירים ואפר הפרה, בהזרקם על הטמאים, יקדשו עד כדי לטהר את הגוף 14, על אחת כמה וכמה דמו של המשיח אשר הקריב עצמו לאלהים ברוח עולמים ובלא מום - יטהר את מצפוננו ממעשי מות כדי שנעבד את אלהים חיים. לכן הוא מתוך לברית חדשה, ועל-ידי כך - מאחר שמת לפדות מן הפשעים אשר נעשו בימי הברית הראשונה - יקבלו המקראים את נחלת עולם המבטחת! שלא בקרבנות שהובאו למקדש, קרבנו של ישוע הביא גאולת עולם. אחרי העלאת בהמה בקרבן על פי התורה, בלב המקריב נותרה הברת חטאים שמוסרת על ידי קרבן המשיח.

עוד נאמר באיגרת אל העברים ט' 28: "כך גם המשיח, אחרי שהקרב פעם אחת לשאת חטאי רבים, יופיע שנית - שלא לענין החטא - למחכים לו לישועה." פסוק זה מצביע על שני היבטים של פעולת המשיח. הוא בא בראשונה כדי להיות קרבן ולכפר בכך על חטאי העם, בדוק כמי העבד הסובל מישעיה נ"ג. במותו נשא בעונש על חטאם של רבים בעם וכך כיפר עליהם. ישוע גם יבוא שנית, למטרה אחרת לגמרי. בראשונה בא כדי למות בגלל החטא. הוא יבוא נשנית כדי לכונן את מלכות אלוהים עלי אדמות.

באיגרת אל העברים י' 1-4 מופיעה שוב השוואה בין הקרבנות שהובאו במקדש לבין זה שהעלה ישוע: התורה, אשר צל הטובות העתידות בה ולא עצם צלם הדברים, אף פעם אינה יכולה להביא לידי שלמות על-ידי אותם הקרבנות את הבאים להקריבם בהתמדה שנה בשנה. אלו יכלה לעשות כן, היתה מפסקת הקרבתם; כי לאחר שהמשרתים בקדש היו נטהרים פעם אחת, לא היתה בהם עוד הכרת חטא. אבל יש בקרבנות הללו זכרון חטאים מדי שנה בשנה, שכן דם פרים ושעירים אינו יכול להסיר חטאים.

על קרבנות הנהמה היה צורך לחזיר מדי שנה בשנה. הם סיפקו כפרה ארעית, אך מעולם לא העניקו למקריב סליחת חטאים

היהודי

עומדת ושרירה. להפך, הקרבנות החוזרים ונשנים הזכירו למביאים אותם את חטאיהם. הם ידעו שגם בשנה הבאה יהיה עליהם להביא קרבן נוסף. הכרת החטא נותרה בלבם, שרירה ומטרידה. אבל קרבנו של ישוע הובא אחת ולתמיד, ולא היה צריך לחזור עליו. קרבנו של ישוע לא מביא כפרה ארעית אלא מחילה לצמיתות. מי ששם את מבטחו במותו המכפר של ישוע לא חייב לזכור עוד את חטאיו. הוא זוכה לטיהור מוחלט. זאת הסיבה שקרבנו של ישוע עולה כל כך על קרבנות הבהמה שהובאו על פי התורה.

הקטע האחרון שנביא מהאיגרת אל העברים י' 10-14 קובע: "ובאותו הרצון מקדשים אנחנו על-ידי הקרבת גופו של ישוע המשיח פעם אחת ולתמיד. כל כהן עומד יום יום לשרת בקדש ומקריב פעמים רבות את אותם הקרבנות אשר אף פעם אינם יכולים להסיר חטאים. אבל זה, לאחר שהקריב קרבן אחד על החטאים, ישב לימין האלהים לתמיד ומאז הוא מחכה עד אשר יושתו אויביו הדום לרגליו, שכן בקרבן אחד השלים לתמיד את המקדשים!"

קטע זה מצביע על כך שהכוהן הגדול נדרש להקריב קרבנות מדי יום ביומו: עבודתו לא הסתיימה מעולם. אולם ישוע הקריב את עצמו פעם אחת ולתמיד, וכעת הוא יושב לימין אלוהים. הקרבנות שהובאו על פי התורה מעולם לא הסירו חטאים לצמיתות, אבל אלה שקרבן המשיח משמש לכפרתם הושלמו לעולם. חטאיהם הוסרו לצמיתות.

סיכום

על פי התנ"ך והברית החדשה, גאולה באה באמצעות דם, וקרבן הדם הוא המשיח עצמו. לכן היה על המשיח למות. לכן הוא מת, כנאמר בברית החדשה השאלה מי הרג את ישוע כלל לא מעסיקה את מחברי הברית החדשה. שאלה זו העסיקה רק את האנטישמים, שביקשו עילה לרדוף את עמנו. השאלה היחידה

היהודי

שעומדת על הפרק בברית החדשה היא, מה יחסו של אדם
לקרבן המשיח - האם יתכפר בה או לא?

רבני ישראל מתנגדים לישוע בטענה שדבריו ומעשיו לא תואמים את מה שמקובל ביהדות. המאמרים מאת הרב מילטון שטיינברג וטרודה וייס-רוזמרין שהובאו בפרק הראשון הם דוגמאות לטענות שבאלו. לעתים קרובות מדי נשפט ישוע על פי דעת יהדות המאה העשרים במקום על פי יהדות המאה הראשונה או התנ"ך. אולם השאלה אינה צריכה להיות "האם ישוע הוא המשיח על פי דעת הרבנים היום?" ביהדות של היום יש השקפות משיחיות הנעות בין האמונה שהמשיח עתיד לבוא לבין האמונה שהמשיח לא היה ולא יהיה. רוב היהודים היום אינם מאמינים במשיח בלל, אלא בתקווה מעורפלת לעתיד. השאלה האמיתית היא "האם ישוע הוא המשיח על פי התנ"ך?"

היהדות כיום שונה בתכלית מיהדות התנ"ך, אפילו מהיהדות שהייתה כאשר הופיע ישוע. אם נקרא את התנ"ך ונשווה את הנאמר בו ליהדות המוכרת היום נבין מייד שהיהדות בת זמננו היא דת חדשה לחלוטין! יש אמנם דמיון כלשהו בין היהדות דאז לבין זו של ימינו. אולם יש דמיון בין דתות רבות ושונות, ובכל זאת הן נבדלות אחת מרעותה. השאלה האמיתית הקובעת בעניין משיחיותו של ישוע היא, "האם ישוע הוא המשיח על פי התנ"ך?". מבחן אמונתנו בישוע חייבת לעמוד או ליפול על פי מבחן הנבואות אודות המשיח שבתנ"ך.

איזה מין אלוהים יש לך?

אחדות מהטענות נגד משיחיותו של ישוע מטילות ספק בלידתו מבתולה ובתחיתו מן המתים. טענות אלה אינן מתייחסות לשאלה האמיתית. השאלה האמיתית היא, באיזה מין אלוהים אנחנו מאמינים. השאלה איננה "האם תתכן לידה מבתולה?" או, "האם תתכן תחיה מהמתים?". במישור הרגיל והמקובל של החיים שתי אלה בלתי אפשריות לחלוטין. השאלה האמיתית

היא, "האם מסוגל אלוהיו לעשות את הבלתי אפשרי?" אם אינו מסוגל, הוא אלוהים נחות וחסר כוח. אם הוא מסוגל, ברור שהוא אלוהי אמת, המסוגל לעשות את כל מה שיחפוץ לעשות. המגבלות היחידות שלו הן המגבלות שקבע לעצמו.

אם אלוהים הוא כול יכול, אירועים כגון לידה מבתולה ותחייה מן המתים כבר אינם מהווים מכשול. זו שטות לטעון שאלוהים ברא את השמים ואת הארץ, ובאותה עת להטיל ספק ביכולתו לגרום לבתולה ללדת. אם הוא מסוגל ליצור יקום מופלא, מורכב ועצום כמו זה המקיף אותנו, לידה מבתולה ותחייה מהמתים הם עניינים של מה בכך. ליהודי המאמין באלוהים אין סיבה להטיל ספק באפשרות לידה מבתולה. השאלה שעלינו לשאול בעצם היא, "האם כך קרה כשנולד ישוע?" התנ"ך אומר שזה יקרה. הברית החדשה אומרת שזה קרה בבואו של ישוע.

אבל ישוע הרי לא הביא שלום לעולם!

הטענה השביחה ביותר נגד משיחיותו של ישוע היא שאיני יכול להיות המשיח מפני שלא הביא שלום לעולם. אבל, אם העם דחה אותו, אל מי נבוא בטענות בעניין זה? יתר על כן, הוא בא לראשונה, בגרסת חז"ל, כדי למלא את שליחותו של משיח בן יוסף. מסיבה זו אי אפשר לצפות ממנו להשכין שלום עלי אדמות אלא לסבול ולמית. שלום יבוא בעת הופעתו השנייה, כמשיח בן דוד, לפי הנאמר בברית החדשה. לכן יש לקבוע את עמדתנו באשר למשיחיותו של ישוע רק בהתייחס לשאלה אם מי שטוען להיות המשיח אכן סבל ומת בעד חטאים, ואם המאמינים בו זכו לסליחת חטאים. ישוע סבל ומת בעד חטאי ישראל, כפי שנאמר בברית החדשה. יהודים רבים מעידים על עצמם שזכו לכך שחטאיהם ייסלחו בזכות מותו המכפר של ישוע. עדויות כאלו מופיעות בפרק ח' של הספר שבידיכם. היהדות והברית החדשה מסכימות שהמשיח יבוא לסבול ולמות, וכי רק אחר כך יבוא השלום שכולנו מייחלים לו. נקודת המחלוקת היחידה נוגעת לדעה שגיבשה היהדות המסורתית באשר לקיומם של שני

משיחים, ובטענתה שלאמונה המשיחית שיש רק משיח אחד שהיא ישוע.

ישוע לא הביא שלום לעולם. אבל לא לשם כך בא לראשונה. לכן אין לקבל עובדה זו כאילו שהיא יכולה לתמוך בדעתו של מי שדוחה את האמונה במשיחיותו. ישוע עוד ישוב ויביא שלום.

הנוצרים שונאים את היהודים

התנגדות מסוג שונה למשיחיותו של ישוע, מתייחסת לדרך ששמו ניצל לאורך ההיסטוריה כדי להצדיק את האנטישמיות. נוצרים רדפו והרגו יהודים במשך מאות שנים ובכך הפכו את הצלב לסמל של רשעות ומוות. נוצרים כפו על יהודים להתנצר ועל ילדיהם להיטבל. כל זאת אמת, ולא האמת כולה. אפשר בהחלט להטיל ספק במשיחיותם של מחוללי תועבות אלה, אף על פי שכינו עצמם משיחים. אבל האם זהו טיעון נגד משיחיותו של ישוע? האם ניתן להטיל על ישוע את האשמה במה שנוגע לדרך שבה נוצל שמו על ידי מי שטענו להיות חסידיו אבל פעלו בניגוד גמור לכל מה שלומד? כמובן שלא.

בתקופה שלאחר המכבים שלט יוחנן הורקנוס על ישראל. ישראל נלחמה על עצמאותה נגד הסורים. בין השאר נהג הורקנוס לנפות על עמי האזור להתגייר, ואם סרבו, הרג בהם. האדומים נאלצו להתגייר ואלו שסירבו הוצאו להורג. זוועות רבות נעשו בשם היהדות. האם יש בכך כדי לתת לדת האלילית של האדומים תוקף כלשהו? כמובן שלא. האם מעשיו של הורקנוס יכולים לתת בסיס לדחיית היהדות? שוב, לא רבתי. יוחנן הורקנוס ניצל לרעה את תורת משה ולא יצג אותה נאמנה. הוא הרג בשם היהדות, אבל היהדות עצמה לא לימדה שכך יש לעשות. אין לדחות את היהדות משום שהיו שביצעו בשמה פשעים.

כך גם לא נכון נעשה אם נכפור במשיחיותו של ישוע בגלל שהיו מי שניצלו את שמו ואת תורתו לרעה. ישוע לא התיר מעשים כמו אלו שנעשו ליהודים במשך הדורות. בברית החדשה נאמר במפורש כי: "הישועה מן היהודים היא" (יוחנן ד' 22). היא בפירוש אוסרת רדיפת יהודים. אמנם היו שכינו את עצמם משיחיים (או נוצרים) ושעשו שימוש בשמו של ישוע במלחמתם המרושעת נגד היהודים, אבל זה לא היה מעשה משיחי. מעשים כאלו רחוקים תכלית ריחוק מכל מה שלימד המשיח. יש לבחון את הטענה שהוא משיח ישראל על יסוד הדברים שהוא עצמו אמר ועשה: האם אלו תואמים את הדרך שהתנ"ך מתאר את דמותו ואת תורתו של המשיח? יש לקבל או לדחות את משיחיותו על סמך המענה לשאלה זו בלבד, ולא על סמך דברים שטושטשו או סולפו בידי מי שביקשו סיבה לרדוף יהודים.

התנגדות תיאולוגית

הרבנים תוקפים את הרעיון שישוע הוא המשיח, והם עושים זאת תוך התמקדות מתמדת באותן שאלות נדושות. הם מתרכזים בלידה מבתולה, בטענת ישוע להיות בן האלוהים, ובכך שיהודים אינם יכולים להאמין שאדם יכול להיות אלוהים. לעניין הלידה מבתולה התייחסנו כבר בפרק זה. השאלה האמיתית היא אופיו של האלוהים שבו אנו מאמינים.

באשר לדברי ישוע עצמו על כך שהוא בן אלוהים, מתנגד אחד גורס כך: "הברית החדשה מכירה בישוע כבן אלוהים וכמשיח, אך היהדות אינה מכירה בבן אלוהים אשר יוחז ורומם מעל בני אדם אחרים. האמונה היהודית היא שכל בני אדם שווים לפני אלוהים ואין בן תמותה יכול לטעון לאלוהות!"

ישוע לא יכול להיות המשיח, אומרים המתנגדים, ועובדה שכך כי היהדות עצמה לא מכירה במשיח שטוען כי הוא בן אלוהים. אם לומר את האמת, היה הוגן יותר לומר שהיהדות בת זמננו אינה מכירה בישוע. המתנגדים לישוע מתעלמים מכך שתפיסות

היהודי

שהיו מקובלות מאוד אצל בני עמנו במשך מאות בשנים דיברו על משיח שהוא גם בן אלוהים. אילו טרחו המתנגדים לעיין בפירושי חז"ל למזמור ב' היה נמנע מלקבוע קביעה חפוזה וחסרת יסוד שכזו. אפילו רש"י לא נהג כך, כפי שראינו בפרקים הקודמים. השאלה שעלינו לשאול היא, האם ישוע הוא המשיח על פי התנ"ך, לא אם הוא המשיח על פי היהדות. אם היהדות סותרת את התנ"ך, יש לתקן אותה ואין לשנות אפילו מלוא הנימה מהתנ"ך.

אחדים אומרים שיחודים לא יכולים להאמין שאדם יכול להיות לאלוהים. מכאן שיחודים אינם יכולים לקבל את ישוע כמשיח. קודם כל, באמת נכון לומר שאדם אינו יכול להיות לאלוהים. איש אינו רשאי לטעון לאלוהות. אבל היהדות לא הבינה את מה שהברית החדשה קובעת בעניין זה. משיחיים מעולם לא טענו שישוע הוא אדם שנהיה לאלוהים. זוהי מינות. דעה כזו מנוגדת ליהדות התנ"ך. היא גם נוגדת את האמונה המשיחית. הברית החדשה מעולם לא לימדה שישוע הוא אדם שהיה לאלוהים.

להפך, הברית החדשה טוענת שאלוהים הוא שנהיה אדם. היהדות בהחלט שלא תעז לטעון שאלוהים אינו יכול להיות לאדם, אם ירצה בכך. אלוהי התנ"ך הוא אלוה כל יכול. אלוהים יכול לעשות כל מה שירצה. הדבר היחיד שאינו מסוגל לעשות הוא להפחית מעצמו. ובכן נשאל: "האם בחר אלוהים להיות לאדם?" ולא "יכול אלוהים לעשות כזאת?". הברית החדשה קובעת שאלוהים נהיה לאדם. מפתיע הדבר שרבנים רבים מסרבים להתייחס לנקודה זו. במקום זאת הם מתעקשים לדון בשאלה אם יכול אדם להיות לאלוהים. טענה אחת כזו קמה למעשה נגד העובדה שישוע סלח חטאים. אם כי זו איננה כוונתה כלל ועיקר. רק אלוהים יכול להושיע. רק אלוהים יכול לסלוח חטאים. אולם, אם ישוע הוא אלוהים שנהיה אדם, סליחת חטאים בהחלט נכללת במסגרת הסמכויות שהוענקו לו.

טענה אחרת מתקוממת נגד העובדה שישוע חולל נסים בשמו. טענה זו, בפי סופר יהודי אחד, גורסת כך: "גם הנביאים העבריים חוללו נסים. אבל הם טענו שעשו זאת כמכשיר ביד אלוהים. כאשר החיה אליהו את בן האלמנה, הוא לא טען על עצמו שחולל נס זה כפי שעשה ישוע בהזדמנות דומה".

ראשית, אפשר לומר שפעמים רבות עמד ישוע על כך שחולל את נסיו בגבורת רוח אלוהים ובסמכותו. נכון הוא שהנביאים חוללו נסים ונתנו את הכבוד לאלוהים. או, שוב, המשיח לא היה לאדם או לנביא מן השורה. גם רבנים רבים לימדו שהמשיח יוכל לעשות מעשים, כי ישא את שם אלוהים. לכן חזר ומילא המשיח תפקיד חשוב כל כך בתיאולוגיה הרבנית. לכן ציפה עם ישראל במשך מאות בשנים לבואו של משיח ישראל. למשיח יהיו סמכות וגבורה כאלה שיוכל לחולל גדולות בשמו. ישוע טען כי הוא הוא משיח זה, ולכן היה מסוגל לעשות דברים אלה בשמו. וכך אכן עשה. בעשותו כן אישר את משיחיותו במקום לסתור אותה.

עיון לא זהיר מביא למסקנות מוטעות

טענות יהודיות אחרות נגד ישוע נובעות מעיון מאוד לא זהיר בברית החדשה. דוגמה אחת אומרת כך: 'היהדות... מדברת על הנאות החיים ואינה מעודדת סגפנות. לעומת זאת, ישוע טען שמלכותו אינה מהעולם הזה והצביע על עוני כהוכחה ליראת אלוהים'. אין בדברים אלו כל אמת. ישוע לא עודד סגפנות. בין השאר, ישוע בא כדי לאפשר לאנשים ליהנות מחייהם. ישוע אמר: "כאתי כדי שיהיו להם חיים, ובשפע שיהיו להם" (יוחנן י' 10). ישוע מעולם לא דיבר על עוני בהיבט של חסידות. הוא דיבר לעיתים נגד שימוש מוטעה בעושר, אך מעולם לא ראה בעושר עצמו משום חטא או בעוני מידה טובה. המשיח לא אמר "חיו טובים עתה על מנת לזכות בגן עדן אחר כך", אלא, "התייחסו כיאות לאלוהים על מנת ליהנות מהחיים שאלוהים רוצה שתיהנו מהם היום".

דוגמה נוספת נפוצה של עיון לא זהיר בברית החדשה אומרת כך: "היהדות מדגישה את חשיבות המשפחה. ישוע שיבח פרישות וזילזול בקשרי המשפחה כי ראה בהם מחסום לאדיקות דתית". אבל ישוע כלל לא המליץ על פרישות באורח חיים. זו, הוא אמר, היא נחלתם של מעטים בלבד ואין בה משום רוחניות יתר. השאלה העיקרית היא סולם העדיפויות על פיו מנהל אדם את חייו. ישוע עמד על כך שכל אדם חייב להציב את כבוד אלוהים ואת רצונו לפני הכול, ורק אז את משפחתו. תפיסה כזו בהחלט שאינה נוגדת את היהדות.

טענות אחדות נגד משיחיותו של ישוע מעידות על יותר מעיון לא זהיר בברית החדשה. לפעמים גם התנ"ך זוגה ליחס דומה. יש שעומדים על כך שהתנ"ך מדגיש את אחדות האנושות כולה, ושנביאים דיברו בשליחי אלוהים לכל האומות. לעומת זאת, כך נטען, ישוע אמר שנשלח רק לצאן האובדות של בית ישראל. הוא סירב לרפא את בתה של האישה הכנענית רק משום שלא הייתה שייכת לעם ישראל. לעומתו, היהדות אינה מפלה גויים לרעה.

מותר לנו לשאול את כל מי שמעלה טענה זו אם קרא אי פעם את התנ"ך או אם הוא יודע דבר על היהדות. היהדות אוסרת נשואי תערובת, וזו צורה של הפליה נגד לא יהודים. יתר על כן, הנביאים לא דיברו כפי שנאמר באותה טענה. הרוב המכריע של הנביאים לא ניבאו לגויים אלא לעם ישראל בלבד. שוב ושוב הם הדגישו את העובדה שישראל הוא עם אלוהים, נבדל מהגויים. היו גם נבואות לגויים, אך אלה היו נבואות משפט על המשפט הצפוי בגלל מעשי הגויים לישראל. די בקריאה שטחית בנביאים כדי לעמוד על עובדה זו.

יתירה מכך, ישוע לא סירב לרפא את בת אותה כנענית. מה שרצה להדגיש בשיחתו אתה היה שיעקר משימתו כמשיח הייתה

להיודוע אל עם ישראל, לא לגויים. גם הגויים יתברכו בו, או העדיפות הראשונה הייתה ועודנה מיועדת לעם ישראל. כך נאמר גם בספרי הנביאים.

אין טעם להמשיך, כי טענות רבות נגד משיחיותו של ישוע מבוססות על דעות קדומות חסרות שחר באשר לנאמר בברית החדשה. מוטב להשיב על שאלות אלה לאחר שקבענו באיזהו אלוהים אנו מאמינים. האם אלוהים מוגבל במה שהוא יכול לעשות, או שהוא אלוה כל יכול? לאור תשובתנו על שאלה זו נוכל לשאול עוד, האם אלוהים נהיה לאדם? התנ"ך, לא היהדות, חייב לשמש קנה המידה שעל פיו נקבע אם ישוע הוא המשיח. זו שאלה שאיש אינו יכול לענות עליה ביושר בלי לחקור אישית את הנאמר בקשר אליו בתנ"ך ובברית החדשה. דחייה על סמך דעות קדומות, או מפני שכך חינכו אותנו לחשוב, אינה במקומה.

הרוב והמיעוט

טענה מסוג אחר עולה שוב ושוב: אם ישוע הוא המשיח, מדוע אין הרבנים מאמינים בו? לשון אחרת, אם ישוע הוא המשיח, מדוע יהודים כה מעטים מאמינים בו? משתמע מכך שאין אמת אלא אם רוב העם מקבל אותה בתור שכזו. במילים אחרות, האמת נקבעת על ידי הצבעת רוב.

אמת אינה נקבעת בדרך זו. אם דבר מה הוא אמת, אמת יהיה בין אם מאמינים בו כולם ובין אם לא. גם אם יאמינו הכול שכדור הארץ שטוח, עדיין אין זאת אמת. אמת היא דבר מוחלט. היא לעולם לא משתנה. כלל לא חשוב כמה בני אדם מאמינים בה, היא אמת מכוח הווייתה.

יש בוודאי שיאמרו שאם מנהיגינו הדתיים דחו את האמונה בישוע, על כל היהודים לנהוג כמוהם. נכון, יהודים רבים כפרו במשיחיותו של ישוע, אך היו גם רבים שהאמינו ורבים יבואו להאמין. כך קרה גם בעבר. היהודים שהאמינו בישוע אמנם לא

היהודי

היו רוב, אבל רבים וטובים אכן הכירו במשיחיותו. העובדה שהרוב לא קיבל את ישוע כמשיח אינה מוכיחה דבר.

כשנביט בתולדות חיינו הרוחניים נגלה שוב ושוב שתמיד היה מיעוט מבני עמנו שציית לאלוהים. הנביאים קראו לקבוצת מאמינים קטנה זו "שארית ישראל". השארית היא שתמיד קיבלה על עצמה את מה שאלוהים אמר. הרוב בדרך כלל דחה אותו, כולל המנהיגים הדתיים בכל התקופות.

כדוגמה נביא את מה שקרה בימי אליהו הנביא. בספר מלכים א' פרק י"ט אנו קוראים שאליהו היה מדוכא מאוד מפני שהעם סירב לשוב בתשובה ולעבוד את אלוהי ישראל. לכן ברח הנביא להר סיני וביקש את נפשו למות. הוא התאונן לפני אלוהים ואמר: "קנא קנאתי לה' אלוהי צבאות, כי עזבו בריתך בני ישראל: את מזבחותרך הרסו ואת נביאיך הרגו בחרב, ואיוותר אני לבדי, ויבקשו את נפשי לקחת". (10,14). בני ישראל בימי אליהו התמסרו לאלילות במידה כה מוחלטת, עד שאליהו חשב שנותר לבדו. אלוהים השיב לו בכך שאמר: "השארתי בישראל שבעת אלפים, כל הברכיים אשר לא כרעו לבעל וכל הפה אשר לא נשק ל". (פסוק 18).

אלוהים השיב לאליהו בקביעה שנותרו שבעת אלפים איש מלבדו אשר שמרו אמונים לאלוהי ישראל. שימו לב: ממאות אלפי בני ישראל שחיו אז בארץ, רק שבעת אלפים האמינו לנביא. גם רוב מנהיגי ישראל טעו אז. רק השארית האמינה.

אפילו ישעיהו, נביא הנביאים, כתב בפרק הראשון לספר נבואותיו: "לולי ה' צבאות הותר לנו שריד כמעט כסדום היינו, ועמורה דמינו". (פסוק 9). ישעיהו הכיר בעובדה שהייתה רק שארית, מיעוט קטן בישראל, המצייתת לנביאים. רוב העם מרד באלוהים. ישעיהו עצמו אמר שלולא שארית זו, אלוהים היה

משמיד את העם, כפי שהשמיד את סדום ואת עמורה. כך ניתן לומר אודות כל הנביאים. הם יצאו שוב ושוב נגד הרוב בעם.

שאלו, מאמין יהודי מהמאה הראשונה, הבין שדבר דומה קרה בזמנו. רק מיעוט מהיהודים קיבלו את ישוע כמשיח. באחת מאיגרותיו לקהילה ברומא הוא חור על סיפור אליהו ויישם אותו לימיו הוא. הוא אומר: "... וכי אינכם יודעים מה אומר הכתוב על אליהו, כיצד התלונן על ישראל לפני אלוהים? 'אדוני, את נביאך הרגו ואת מזבחתיך הרסו, ואוותר אני לבדי, ויבקש את נפשו לקחתה. אך מה אומר לו זכר אלוהים? 'השארתי לי בישראל שבעת אלפים אשר לא כרעו לבעל'. כן גם בימינו נשארה שארית על פי בחירה של חסד" (אל הרומים י"א 2-5).

שאלו הסביר: מה שקרה בימיי (וקורה גם היום) הוא מה שקרה תמיד בתולדות ישראל, הרוב המרה את פי אלוהים, המיעוט - השארית - האמין. שאיל מוסיף ואומר שיהודים משיחיים הם שארית ישראל בימיו, וכאלו הם גם בימינו. האמת אינה נקבעת על ידי הרוב. רוב הרבנים וריב העם אמנם דוחים את ישוע, אבל מה בכך? אין זה משנה את העובדה שהוא אכן המשיח.

היכן ההיגיון

לעתים נאמר שהאמינה בישוע היא מעשה לא יהודי. אם נכון הדבר או לאו תלוי בשאלה מי הוא ישוע ומהי היהדות. נניח לרגע שישוע הוא המשיח. אם כן, הרי אך טבעי להאמין בו, וטבעי שכל יהודי יעשה כן. זו המסקנה ההגיונית היחידה. אם הוא המשיח, האמונה בו עושה אדם ליהודי יותר משהיה קודם. אמונה זו הופכת אותי ליהודי שאמונתו הגיעה אל יעדה. הוא נהנה מקרבת אלוהים כפי שלא זכו לה רבים לפניו.

טענות רבות משמשות כסות לסיבת ההתנגדות האמיתית: החשש שיהודי המקבל את ישוע יחדל מלהיות יהודי. זהו חשש מבוסס,

היהודי

אולם יהודים שמאמינים בישוע טוענים בתוקף שאמונתם לא פגעה כלל בזהותם היהודית, לכן נדון בפרק הבא בשאלת הזהות היהודית.

פרק ז'

זהות יהודית: מה היא?

יש מחלוקת ניכרת בשאלה מיהו יהודי. ניסיונות של חוגים דתיים לקבוע מוסכמות לא צלחו, למרבה השמחה, אבל השאלה נשארת, תלויה ועומדת, מעל ראשו של כל יהודי בישראל.

הגדרות סותרות

יש קשת רחבה של אפשרויות להגדיר מיהו יהודי, החל מהגדרה דתית טהורה ועד להגדרה לאומית. אין ספק שזו שאלה חשובה.

יש שדורשים הגדרה דתית שאין בה שמץ של התייחסות לנסיבות החיים. אבל הדורשים זאת אינם עקביים כי הם טוענים שיהודים שאינם מאמינים באלוהים עדיין זכאים להיחשב יהודים. כך נוצר מצב שבו יהודים המתנגדים בחריפות לדת נחשבים ליהודים על ידי אלה שעומדים על כך שיש להגדיר את היהדות במונחים דתיים טהורים. מאידן, יש שפוסלים את זכותו של יהודי משיחי להיחשב יהודי למרות שיש בינו לבין היהודי שמור המצוות יותר משותף משיש בינו ליהודי הכופר בעיקר. מסיבה זו, בין השאר, הניסיון להגדיר מהו יהודי על יסוד המחות דתית טהורות אינה מתקבלת על הדעת. אפשר לומר שהיהדות

היא דתם של יהודים רבים, אך לא נכון לומר בימינו שזו דתם של רוב היהודים. אי אפשר להשתית את הזהות היהודית על יסודות דתיים מהסיבה הפשוטה שרוב היהודים אינם מאמצים דת כלשהי. מאידך, אילו ניתן היה להגדיר מיהו יהודי על יסודות דתיים, יהודים משיחיים רבים היו בהחלט באים בחשבון כי הם נאמנים יותר ליהדות מאשר רוב היהודים הרפורמיים.

ההגדרה הציונית המקובלת היא שהיהודים הם עם, אומה. היות ורוב המנהיגים הציוניים היו כופרים בעיקר, היהדות כדת לא תפסה מקום נכבד בתודעתם. הם הסיקו מתפיסתם ההיסטורית שזהותם של יהודים נובעת מהווייתם הלאומית. הם טענו שהפתרון לבעיה היהודית נעוץ בהקמת בי ת לאומי ליהודים. כך נוסדה התנועה הציונית, שהגיעה לשיא בהגשמת תקוותיה כאשר נוסדה מדינת ישראל בשנת 1948.

אולם אפילו הציונים לא היו עקביים. גם הם טענו שאין להמשיך להחשיב את היהודים המאמינים בישוע כיהודים. כיצד יכול אדם לאבד את לאומיותו מכוח אמונה בישוע כל עוד הווייתו הלאומית לא השתנתה? איש מעולם לא ענה על שאלה זו. גרמנים, רוסים, ואיטלקים המקבלים את ישוע נשארים מבחינה לאומית גרמנים, רוסים ואיטלקים וכך, בדרך ההיגיון, צריך להיות אצל יהודים. אלא שההיגיון לא מילא תפקיד בולט בהגדרת הזהות היהודית.

כל הניסיונות לקבוע מיהו יהודי נכשלו. סופו של כל ניסיון ליישב את המחלוקת היה במבוכה עצומה. מידת המבוכה בלטה כאשר ערך ה"ג'רוסלם פוסט" בישראל סקר של אלף חמש מאות משפחות יהודיות בנושא "מי הוא או מה הוא יהודי?". התוצאות התפרסמו ב-25 לנובמבר, 1968:

12% הצהירו שיהודי הוא אדם שאביו או אימו יהודיים, או שהוא נשוי ליהודי/ה

23% אמרו שיהודי הוא כל מי שחושב עצמו לכהן

19% טענו שעל פי ההלכה מי שנולד לאם יהודיה או מתגייר ליהדות הוא יהודי

13% אמרו שיהודי הוא מי שמקיים את המסורת

11% ענו שיהודי הוא מי שהתחנך כיהודי

9% אמרו שאינם יודעים

סקר זה הצביע על שש הגדרות לזהות היהודית, עובדה המצביעה על מבוכה בקרב העם.

אלה אינן ההגדרות היחידות המוצעות. זמן קצר לפני כתיבת ספר זה אמר רב אמריקני ידוע בטלוויזיה שיהודי הוא פשוט מי שמחייב את המשך קיומו של עם ישראל. הגדרה כזו מסוגלת לכלול גם מספר לא מבוטל של גויים, שכן גויים רבים מאוד מחייבים את המשך קיומו של ישראל! הרב הנכבד הוסיף ורמז שאלוהים לגמרי אינו דרוש ליהדות – אפשר לכפור בקיומו ולהמשיך להיות יהודי. אפשר לשנות את היהדות כראות עיניך ובכל זאת להיחשב יהודי. הרה לא הסביר כיצד יכול אדם לעצב את היהדות מחדש, להתכחש לקיומו של אלוהים ועדיין להישאר יהודי. אהל הוא קבע נחרצות שאי אפשר להאמין בישוע ולהיות יהודי. מנהיגים יהודיים חלוקים ביניהם באשר למי שרשאי להיחשב יהודי, אהל הם בדרך כלל מסכימים בנקודה אחת: יהודים המאמינים בישוע אינם יהודים. זהו ניסיון להגדיר את הזהות היהודית בדרך השלילה במקום לזהות את תכנית בדרך החיוב. זהו אבסורד. אי אפשר לקבוע ש-A איננו B אלא אם אנחנו יודעים מהם A ו-B. עד שלא יתברר מיהו יהודי, אי אפשר לקבוע מי איננו יהודי.

סיבת המחלוקת

יתכן שהסיבה לאי וודאות זו היא העדר קנה מידה שעל פיו ניתן לקבוע את מהות היהדות. הגדרות מבוססות בדרך כלל על אמות מידה מחייבות. פעם היה ליהדות קנה מידה כזה, וכאשר ניצל כיאות לא היה מקום לשאלה מי או מה הוא יהודי. קנה מידה זה היה התנ"ך. באלפיים השנים האחרונות סתה היהדות יותר ויותר מהתנ"ך ובסופו של דבר איבדה את אחיזתה בו. היום אין היהדות מסוגלת להגדיר עצמה. היא אינה יכולה לקבוע מי הוא יהודי. רוב היהודים מרגישים שהם יהודים, אבל אינם מסוגלים לומר מדוע וכשהם נשאלים על כן, הם משיבים תשובות שונות וסותרות.

בסופו של דבר מגיע האדם למצב שהוא נאלץ לקבוע שאינו יודע מי הוא, ואפילו שאי אפשר לדעת זאת. העובדה שמנהיגי עמנו נותנים תשובות סותרות כל כך מראה בעליל שאינם יודעים את התשובה הניצחת והברורה. הם אינם יודעים משום שאין להם קנה מידה מחייב עליו יוכלו להשתית את דעתם, ואין להם קנה מידה כזה כי זנחי את קנה המידה היחיד שהיה להם: התנ"ך. ככל שגדלה סטיית היהדות ממקורה, כן פחתה היכולת שלה להגדיר את זהותה באופן שיהיה מקובל על רוב העם. כך הגענו למצב שבו ניתן להגדיר יהודי רק בדרך השלילה: כל מה שיודעים היום לומר הוא שיהודי הוא אדם שאינו מאמין בישוע.

מי הוא יהודי?

אם נחזור לתנ"ך, למקור היהדות, יהיה בידינו קנה מידה מחייב שיוכל להנחית אותנו בחיפוש אחרי התשובה לשאלה הדוחקת, "מיהו יהודי?". כך יקל עלינו להגדיר את זהותנו היהודית. היסוד המקראי לזהות יהודית נמצא בברית שכרת אלוהים עם אברהם והמתואר בבראשית י"ב 1-3: "ויאמר ה' אל אברם, לך לך

היהודי

מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך: ואעשך לגוי גדול, ואברכך, ואגדלה שמך, והיה ברכה, ואברכה מברכך, ומקללך אאר. ונברכו בכ כל משפחות האדמה.

ביחס לאברהם, נאמר עוד בשני קטעים נוספים: "כי את כל הארז אשר אתה רואה, לך אתננה ולזרעך עז עולם. ושמתי את זרעך כעפר הארץ, אשר אם יוכל איש ומנות את עפר הארץ גם זרעך יימנף" (בראשית י"ג 15-16). "והנה דבר אלוהים אליו לאמור, לא יירשך זה כי אם אשר יצא ממעיד, הוא יירשך. ויוצא אותו החוזה ויאמר, הבט נא השמימה וספור הכוכבים, אם תוכל לספור אותם. ויאמר לו, כה יהיה זרעך" (בראשית ט"ו 4-5).

אחר כך אישרה ברית אברהם ליצחק: "וירא אליו ה' ויאמר, אל תרד מצרימה; שכן בארץ אשר אומר לך. גור בארץ הזאת ואהיה עמך ואברכך, כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל, והקמתי את השבועה אשר נשבעתי לאברהם אביך: והרביתי את זרעך ככוכבי השמים, ונתתי לזרעך את כל הארצות האל, והתברכו בזרעך כל גויי הארץ עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרת, מצוות, חוקותי ותורת" (בראשית ח"ו 2-5).

אחרי יצחק, חוזרת ומתאשרת הברית ליעקב: "והנה ניצב עליו ויאמר, אני ה' אלוהי אברהם אביך ואלוהי יצחק. הארז אשר אתה שוכב עליה, לך אתננה ולזרעך, והיה זרעך כעפר הארז, ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה, ונברכו בכ כל משפחות האדמה ובזרעך" (בראשית כ"ח 13-14).

ברית אברהם מגדירה בפשטות את הזהות היהודית בכך שהיא קובעת שתקים אומה מזרע אברהם, יצחק ויעקב. זהות יהודית מוגדרת כאן כלאום. אבל, שלא כדעתם של ציונים רבים, אין לאום זה מוגבל לאלו החיים במדינת ישראל: הוא כולל את העם כולו באשר הוא. הזהות הלאומית מתוארת כאן כמבוססת על קשרי דם, לא על היסטוריה ולא על הסכמה ציונית.

כיום אנחנו אומה הפזורה בעמים אחרים, אך כולנו צאצאי אברהם, יצחק ויעקב. על פי הגדרה זו, יהודי נשאר יהודי בלי קשר לאמונה שיחליט לאחוז בה. שחור משיחי נשאר בן האומה השחורה. צרפתי שהיה למוסלמי נשאר צרפתי. סיני שהיה למשיחי נשאר סיני. כך הדבר לגבי היהודי. זהות יהודית היא עניין לייחוס, לקשרי דם עם אברהם, יצחק ויעקב.

יהודי שומר מצוות, רפורמי, כופר או קומוניסט הוא יהודי. אם יחליט יהודי להאמין שישוע הוא המשיח, הוא נשאר יהודי. אין דבר בעולם שמסוגל לשנות את העובדה שהוא מצאצאי אברהם, יצחק ויעקב.

מי הוא גוי?

אם כזו היא הזהות היהודית, מי הוא גוי? אם נפנה שוב לכתובים נלמד שם שגוי הוא כל מי שאינו מצאצאי אברהם, יצחק ויעקב. גוי הוא כל מי שלא נולד יהודי.

מי הוא משיחי?

אם נכונה ההגדרה לעיל, ברור ש"גוי" ו"משיחי" אינן מילים נרדפות. מספר גדול מאוד של גויים במערב קוראים לעצמם משיחיים, אך אין בכך די לאשר את אמיתות טענתם. לא די לטעון למשיחיות כדי להיות משיחי באמת. מי הוא משיחי? שוב נובעת המבוכה מזניחת קנה המידה המחייב. כדי לקבוע מי הוא משיחי, יש לפנות לברית החדשה, מקור מהות המשיחיות.

הברית החדשה מחלקת את העולם לשלוש קבוצות: יהודים, גויים ומשיחיים (הראשונה לקורינתים י' 32). כל אדם נולד אחד מהשניים - יהודי או גוי, אבל איש לא נולד משיחי. משיחי הוא אדם שבחר להיות למשיחי וללכת אחרי המשיח. משיחי איננו מי שהצטרף לקהילה משיחית או נטבל. צעדים כאלה

צריכים לבוא אחרי שהחליט להיות למשיחי. הם לא יכולים לעשותו למשיחי.

הברית החדשה מלמדת שמשיחי הוא אדם - יהודי או גוי - שהבין כי כל בני האדם נולדים חוטאים ומשום כך מורחקים מאלוהים. נדי לבוא לפני אלוהים חייב אדם לסלק את חשבון חטאיו. אולם האדם אינו מסוגל לשלם את מחיר חטאיו ולרצות את אלוהים. לשם כך בא המשיח ישוע. במותו היה המשיח לממלא מקומם של חוטאים. הוא נשא בעונשם, כפי שראינו, הכתובים (התנ"ך והברית החדשה) מלמדים שבלי קרבן דם אין סליחת חטאים: "כי נפש הבשר בדם היא, ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר על נפשותיכם, כי הדם הוא בנפש יכף" (ריקרא י"ז 11): "אכן, על פי התורה כמעט הכל מטוהר בדם, ובלא שפיכת דם אין מחיל!" (אל העברים ט' 22).

רעיון האמונה, כלומר מה חייב האדם להאמין, נמצא בראשונה לקורינתים ט"ו 1-4: "אחי, אני מזכיר לכם את הבשורה שהשמעתי לכם, בשורה אשר גם קיבלתם אותה וגם עומדים אתם בה, באמצעותה אתם גם נושעים, אם מחזיקים אתם בדבר שבשרתי לכם - שאם לא כן, לישווא הייתה אמונתכם. מסרתי לכם בראש ובראשונה מה שגם קיבלתי, שהמשיח מת בעד חטאינו, לפי הכתובים; נקבר וקם לתחייה ביום השלישי, לפי הכתובים".

זוהי הבשורה, בשורת מותו של המשיח כדי לכפר על חטאי העם, בשורת קבורתו ותחייתו של המשיח. מה שקובע אם אדם הוא משיחי או לא הוא אמונתו בישוע. ביוחנן א' 12 נאמר: "אבל לאלה אשר קיבלו אותו, המאמינים בשמו, נתן תוקף להיות בנים לאלוהים".

מי שמאמין במשיח כמי שכיפר על חטאיו, זוכה לישועה ומתוקף כך הופך למשיחי. מי שטוען שנולד משיחי מעיד בעצם על עצמו שלמעשה איננו כזה, כי אף אדם אינו נולד משיחי. להיות

למשיחי פירוש הדבר לחזור בתשובה ולהיושע בזכות ישוע המשיח. החטא שהפריד בינו לבין אלוהים הוסר. רק כך הופך אדם למשיחי. אי אפשר להיוולד ככזה. אדם נולד יהודי או גוי. אבל משיחיים הם מי שהאמינו בישוע ורואים בו את הקרבן על חטאיהם. בהחלט יתכן שרוב המכנים את עצמם משיחיים אינם כאלה.

מה הוא יהודי משיחי?

ומה הוא יהודי משיחי? בעיני רוב ישראל, המושג 'יהודי משיחי' הוא בלתי אפשרי. לדעת רוב בני עמנו ניתן אחד מהשניים - היות יהודי או משיחי - אבל אי אפשר להיות גם זה וגם זה.

אם יהודי הוא אדם שנמנה אל צאצאי אברהם, יצחק ויעקב, ומשיחי הוא אדם שהאמין מרצון בישוע ורואה בו את משיחו, הרי שיהודי משיחי הוא יהודי המאמין כי ישוע הוא המשיח. במונחים של אמונה, יהודים משיחיים מוצאים את מקומם לצד משיחיים, יהודים וגויים כאחד. מבחינה לאומית הם שייכים לעם ישראל. ובכן, יהודי משיחי הוא יהודי המאמין בישוע. מי שנטבל רק משום שהוא רוצה להיות לנוצרי אינו יכול להיחשב בשום פנים יהודי משיחי. יהודי משיחי הוא אדם שאוהב את מורשתו היהודית ומאושר באמונתו במשיח.

שאלו, הנודע לרבים כשליח פאולוס, הואשם בכך שהפך את האמונה בישוע לדת של גויים. מחברים יהודיים רבים טוענים שישוע היה בהחלט יהודי כשר למהדרין, אבל שאלו עיוות את תורתו בכך שהפך את תנועת התלמידים של ישוע לדת הזרה ליהדות. ומה רע בכך שאלוהים ציווה עליו לבשר על המשיח לגויים? אין בכך להוכיח שתורת שאלו שונה במשהו מתורת המשיח בו האמין. ההוכחות הטובות ביותר לכך ששאלו היה

היהודי

יהודי נאמן מופיעות בכתביו. לפניכם שלושה קטעים כאלה: "אם כן, אני שואל, האם נטש אלוהים את עמו? בשום פנים לא! הרי גם אני בן עם ישראל, מזרע אברהם ומשבט בנימין". (אל הרומים י"א 1). "עברים הם? כן גם אני. ישראלים הם? כן גם אני. צאצאי אברהם? כן גם אני". (השנייה אל הקורינתים י"א 22). "אף שאני עצמי יכול לבטוח גם בבשר. אם מישוהו שבור שיוכל לבטוח בבשר, אזי אני יותר: נימולתי בהיותי בן שמונת ימים. ממוצא ישראל אנוכי, משבט בנימין, עברי מן העברים; אשר לתורה מגת הפרושים אני. אשר לקנאות, רודף הקהילה אני; מבחינת הצדקה המושתתת על התורה, אין בי דופי. אבל הדברים שהיו יתרון בעיני, אותם חשבתי להפסד בגלל המשיח; ולא עוד אלא שאני חושב את הכל להפסד בגלל היתרון לדעת את המשיח ישוע אדוני, אשר למענו הפסדתי את כל הדברים; ואני חושבם לפסולת בשאיפתי להרוויח את המשיח ולהימצא בל" (אל הפיליפים ג' 8-4).

לאור הצהרות כאלה קשה להאשים את שאול בהפיכת האמונה המשיחית לדת של גויים.

בפרק הבא נביא סיפורים אישיים של יהודים בני זמננו המאמינים בישוע. כפי שנראה, אמונתם בישוע חידדה את זהותם היהודית, לא הפחיתה ממנה.

פרק ח'
מה חולל ישוע בחיי יהודים?

על פי התנ"ך, המשיח בא לראשונה כדי למות בעד חטאי ישראל. הברית החדשה קובעת שישוע עשה את זה בדיוק. התנ"ך מוסיף וקובע בישעיה נ"ג שמי שהאמינו בכך, חזרו בתשובה ובטחו במשיח יזכו לסליחת חטאים ויהיו מתוקף כך רצויים לאלוהים. אם ישוע הוא המשיח, חיי המאמינים בו ישתנו בהכרח לטובה כי, על פי התנ"ך זו צריכה להיות תוצאת האמונה במשיח.

כך בדיוק קרה ליהודים לאורך השנים. כך קורה גם היום בקנה מידה הולך וגדל אצל יהודים מכל הגילים, אצל שומרי מצוות, רפורמיים וחילוניים. אחדים סיפרו על חוויותיהם וכעת נקשיב לסיפורם, המסופר בלשונם הם. אחדים מהם ישראלים ואחרים יהודים מהגולה, או כולם מאוחדים באמונה אחת ובהתנסות של ממש בתוצאותיה.

אשר לוי – רב לשעבר

שימשתי כרב ספרדי במשך שלושים וחמש שנה. נולדתי בסרייבו שביגוסלביה וגדלתי בבית יהודי אדוק ביותר. שיננתי את מחזור התפילות והנחתי תפילין בקביעות. בגיל חמש עשרה התקבלתי למדרשה התיאולוגית לרבנים, שם למדתי. הוסמכתי לרבנות בגיל עשרים ואחת, וכהונתי הראשונה הייתה בפלסטי שברומניה. שירתתי לאחר מכן באנטוורפן שבבלגיה, בלונדון ובלוס אנג'לס שבקליפורניה, שם היה בית הכנסת האחרון בו שירתתי בארה"ב.

כלפי חוץ, הייתי מאושר והצלחתי מאוד בעבודתי - הסתדרתי יפה - אך הייתי חסר מנוחה וסיפוק. התקשיתי להתמודד עם החיים. לפני שש שנים הכרתי במיאמי-ביץ' יהודי שהאמין

בישוע וביקשתי ממנו עצה לגבי מצבי. לא ידעתי שהוא יהודי משיחי. תשובתו הייתה: "קרא את ישעיה'ג'. קראתי פרק מפורסם זה אודות ישוע מנצרת, שם נאמר, "והוא מחולל מפשעינו, מדוכא מעוונותנו". הרגשתי צורך דוחק לעיין בקטעים אחרים בתנ"ך וגיליתי דברים נוספים מפי אותו נביא: "כי ילד יולד לנו, בן ניתן לנו ותהי המשרה על שכמו. ויקרא שמו פלא יועץ, אל גיבור, אבי עד, שר שלום. למרבה המשרה ולשלום אין קץ, על כסא דוד ועל ממלכתו להכין אותה ולסעדה במשפט ובצדקה מעתה ועד עולם" (ישעיה טי 5-6).

עוד קראתי: "שמעו נא בית דוד ... ייתן אדוני לכם אות, הנה העלמה הרה ויולדת בן וקרא שמו עמנואל" (ישעיה ז' 13-14).

מפסוקים אלה הבנתי שישוע הוא המשיח ושבתי התגשמו דברי הנביאים. אחרי זמן התבררו לי הדברים ביתר שאת כאשר נזדמן לידי ספר קטן בשם הברית החדשה, שאודותיו ידעתי מעט מאוד. התחלתי לקרוא בו כפי שקראתי בכל ספר אחר. בתחילת הספר מצאתי את המילים: "ספר תולדות ישוע המשיח בן דוד ובן אברהם ...". וגיליתי להפתעתי שאני מחזיק בספר יהודי שנכתב אודות יהודי. תוך קריאה הבנתי שישוע בא מזרע אברהם ודוד. הוא נולד לבתולה יהודיה בעיירה יהודית (בית לחם) ולשבט משבטי ישראל, יהודה. נוכחתי לדעת שישוע הכיר את התורה ואת הנביאים. למדתי את תורתו ואת אמרותיו היפות וקראתי אודות מסעותיו בארץ ישראל, כשלימד וריפא את כל הנזקקים. סיפור הדברים היה לי למזון רוחני עשיר ורצוי. הוא הבטיח להעניק סליחת חטאים וחיי עולם לכל המאמינים בו והבטחה זו משכה את לבי, עד שיום אחד שמתי בו את מבטחי, חזרתי בתשובה וקיבלתי אותו כמשיח ישראל ומושיעי מחטא.

לבי שלם עם אמונתי החדשה. עודני יהודי ולעולם לא אהדל מלהיות יהודי. לא זנחתי את מורשת אבותיי. כמו שאול השליח,

אני יכול לומר: "עברים הם? כן גם אני. ישראלים הם? כן גם אני, צאצאי אברהם? כן גם אני!"

בוב צ'רנס – איש עסקים

האם יכול כופר בעיקר לגלות את אלוהים? כן, אני גיליתיו. על אף שנולדתי וגדלתי בבית יהודי, לא היה לי כל עניין באלוהים או בתנ"ך. לא הייתה למורשתי היהודית שום משמעות בחיי, ורק לעתים רחוקות ציינתי את החגים. עד שיום אחד גיליתי את אהבת המשיח. חיי השתנו ולראשונה היה אלוהים למציאות בחיי. מאז אני חש יותר יהודי מאי פעם.

אמי ואחותי הופתעו מהשינוי שחל בי והחלו להתבונן בחיי. אהבה חדשה פרחת בלבי והקרינה על חיי המשפחה שלי. במשך הזמן נענו גם אמי ואחותי לאהבת אלוהים במשיח. זהותנו היהודית הושלמה מכוח אמונתנו בישוע.

אירב ריפקין – רועה קהילה

הייתי ילד יהודי טיפוס. גדלתי בבית דתי למדי, לא הסכמתי ללכת לחדר, וכמו כולם, הגעתי לבר מצווה בגיל שלוש עשרה. משלב זה נפסק החינוך הדתי שקיבלתי. מדי פעם, בחגים, הלכתי לבית הכנסת, אך לא מצאתי שם סיפוק רוחני. החיפוש אחרי אמת רוחנית החל רק כאשר נפטרה אמי. מותה גרם לי לרצות לדעת אודות הנצח. נראה היה שלאיש לא היו תשובות, אפילו לא לרבנים.

שש שנים אחר כך פניתי לתנ"ך ולברית החדשה. גיליתי שם שאלוהים שלח את המשיח כדי לתת לי ולשכמותי חיי עולם. מאז שהאמנתי בו אני נהנה ממציאות רוחנית אחרת, ודבר אלוהים הפך לספר חי.

יוסף כופל - פנסיונר

נתבקשתי לתאר ב-700 מילים כיצד הגעתי אל האמונה במשיח. הסיפור מקיף תקופה של כ 50 שנה. כמובן, אין שני בני אדם שדרכם אל האמונה זהה. במבט לאחור, הדרך בה הובלתי נראית מוזרה, ויש מי שיאמר תמימה. הדרך לאמונה איננה תוצאה של תכנון אנושי. היא עניין של הדרכה מלמעלה. נולדתי וגדלתי בעיירה סלובקית בהרי הקרפטים, בנוף נהדר המשרה תחושה של הוד. האוכלוסייה בעיירה הייתה מעורבת. התושבים הנוצריים נחלקו פחות או יותר בשווה ללותרנים ולקתולים, ומשפחתנו הייתה חלק מהמיעוט היהודי הגדול והאמיד. על מצבנו הכלכלי העיד בית הכנסת רב המידות והמפואר שעלה בהדרו על שתי הכנסיות במקום. בעיירה שלנו שררה סובלנות דתית.

משפחתי לא הייתה אדוקה. בערבי שבתות נהגה אמי להדליק נרות של שבת, וכל המשפחה אכלה ארוחת ערב חגיגית. תמיד היו חלות על שולחן השבת. בפסח, שבועות, ראש השנה, יום כיפור וסוכות הלכה כל המשפחה לבית הכנסת. בבית היו מחזורי תפילה, אך את ספר התנ"ך לא ראיתי מעולם.

כנער, אהבתי ללכת לבית הכנסת, ששכן בחצר גדולה בה היו בית הספר היהודי שבו ביקרתי. שירת החזן והמקהלה הקסימו אותי, ובהיותי בן 10 ידעתי את רוב הניגונים. יפי בית התפילה, הניגונים היפים וסדרי הפולחן המדוקדקים עשו עלי רושם עז וגרמו לי להאמין שמעבר לטקסי הפולחן מסתתר אלוהים אדיר, מסתורי ומופלא. לימודי הדת בבית הספר היו דלים מאוד, כך שלא ידעתי שהתנ"ך קיים, אם כי כמה מן הסיפורים שבו הובאו לידיעתנו.

המורים בבית הספר היהודי הסבירו לי שאני יהודי, ובתור שכזה אני שייך למיעוט לא סלובקי. אולם משמעות המילה "יהודי" נשארה מעורפלת. דיברתי, כמובן, באותה שפה שבה דיברו יתר התושבים, אבל יכולתי להבחין בהבדלים קלים בינינו. כך,

היהודי

למשל, שמתי לב שרבים מהסלובקים היו בלונדינים, בעוד שצבע שערוטיי ושערות חבריי היהודיים היה כהה. לעומת זאת, היו לי עיניים כחולות כמו שהיו לסלובקים רבים. הבדל אחד היה ברור בתכלית: אנחנו ה"יהודים" התפללנו בבית הכנסת והם התפללו בכנסיות. לא היה לי מושג איך נראית כנסייה מבפנים. לא העזתי לבקר בה כי הוריי אמרו לי שאין לי מה לחפש שם.

המגע הראשון שלי עם המשיחיות ארע כשהייתי כבן 13. יום אחד, בהפסקה בגימנסיה, נשאלתי על ידי שכני הנוצרי אם ברצוני לקרוא משהו. הסכמתי, והוא הגיש לי ספר משיחי לילדים. פתחתי אותו באקראי, במקום בו תוארו סבלו וצליבתו של ישוע. הקריאה השפיעה עלי עמוקות. זועזעתי. כיצד יכלו אתם "יהודים" לגרום לאדם חף מפשע שכזה סבל ומוות אכזרי כל כך? מה עשה להם? דבר אחד ידעתי בבירור: אין ביני לבין אתם יהודים שתבעו את צליבתי של ישוע דבר משותף. לא הבנתי לגמרי את משמעות הדברים שקראתי, אולם תחושת המסתורין התעוררה בי שוב, מאז, כל מה שהיה קשור לאותו אדם שנצלב נחשב בעיני לעטוף מסתורין ומשך אותי בכוח מאגי.

שנה או שנתיים לאחר מכן ראיתי סרט בשם 'האחות הלבנה'. כיום, 49 שנה אחרי כן, מעט ממנו נשתמר בזיכרוני, אולם אני זוכר שהסרט עסק בנזירה. תחושת המסתורין עלתה מחדש, כך קרה לי שמצאתי את עצמי מתבונן בתמונות של 'קרוסים'. אפילו העננים והניף שהופיעו בתמונות השפיעו עלי.

בגיל 19 הצטרפתי לתנועת הנוער החלוצית 'מכבי הצעיר' ושם התחלתי להכיר את ההיסטוריה של עם ישראל. משמעות המילה "יהודי" התבררה לי סוף סוף, וגם הקשר ביני לבין היהודים עליהם קראתי באותו ספר ילדים. שנה מאוחר יותר, בנובמבר 1939, עליתי ארצה ונרשמתי כתלמיד באוניברסיטה העברית בירושלים. שהיתי באוניברסיטה כשנתיים ובמהלך תקופה זו

נזכרתי שוב בכמה פרטים הנוגעים לאיש שנצלב. השמות בית לחם, ויאה דולורוסה וכו' עלו בזיכרוני. מה שזכור לי טוב מכל היה שבהגיעי לירושלים בחורף 1939, צורת העננים מעל עיר הקודש דמתה בעיני להפליא לעננים המצוירים בתמונת 'הקדושים', שהיו שונים מהעננים שהכרתי בסלובקיה. כך, לפחות, התרשמתי. בפעם הראשונה הגיע לידי ספר בריתות שלם בעברית, לא זכור לי כלל ממי וכיצד קיבלתי אותו.

התהליך הגיע לסיומו עשרים שנה מאוחר יותר, כשהייתי חבר בקיבוץ גבעת חיים איחוד, אליו השתייכתי בין השנים 1962-1942. הכול התחיל כאשר קראתי את ארבע הבשורות המספרות את תולדות ישוע ותורתו. הגעתי למסקנה שהבשורות מעניינות בהחלט. אחר כך הגעתי למסקנה שהכתוב בהן הוא אמת. הבנתי שהבשורות נהנות מאותה מידה של קדושה שיש לתנ"ך. מכך הסקתי שישוע מנצרת הוא אכן המשיח. לבסוף חזרתי בתשובה והאמנתי בו.

כדאי להזכיר כאן שתי חוויות שהתרחשו בראשית תהליך שבור וארוך זה. בסתיו 1951 ובסתיו 1952, כשהשתתפתי בקורס סמלים ואחר כך בקורסקיני מילואים. עברתי אימונים עם יחידתי הצבאית באזור הכרמל, שממנו יכולתי לצפות אל הפסגה הדרומית-מזרחית של הרכס. שם, במרחק ניכר, ראיתי בניין שנראה לי ממרחק כקוביה. היה זה מנזר המוחרקה. בהפסקות ישבתי או עמדתי כמהופנט ועיני מרותקות אל אותה קוביה. איך-שהוא ידעתי שיש קשר בין הבניין לאותו צלוב. באחד הימים של שנת 1960 רכשתי תקליט של ה"מגניפקט" של בך, ומאז הרביתי להאזין לו. המנגינה כאילו העבירה אותי לעולם אחר, עולם של שלוה שמימית, של מסתורין אלוהי. הייתה לי הרגשה שאני נישא מעל לאדמה, על כנפי מלאכים, וברקע עומד ישוע.

היהודי

עדיין לא השתחררתי מהיסוסים וספקות. נאלצתי לחכות 11 שנה נוספות, עד לחורף 1971-1972, כאשר משהו שחוויתי שם קץ לספקות. באותו חורף שהיתי בברלין. חלמתי שלושה חלומות זהים: ראיתי את עצמי בנצרת, בסביבה מסולעת, ללא עצים, שיחים או פרחים כלשהם, בין בתי אבן קטנים ומבוערים. אל מנהרה קרובה נכנסו המוני בני אדם במקצב איטי וחגיגי. הצטרפתי אליהם. במנהרה קרן אור ממקור לא ידוע.

במרחק מסוים, נוכח בלע חלול, התחלקה המנהרה לשניים ובסלע פתח בנובה של ראש אדם. בפתח נראה ראשו של ישוע. עיניו הביטו אלי ברוך ובחיבה שקשה לתארה. הוא לא אמר מילה, אך מבטו אמר לי יותר ממה שניתן לתאר במילים. לאחר שהקפתי את הסלע, המשכתי במנהרה עד סופה, ויצאתי עם ההמון אל אור היום. המנהרה הסתיימה בגן נהדר מלא דשאים, עצים, שיחים ופרחים. הקצתי וחשתי אושר שאין לתארו. כך חלמתי שלוש פעמים. משמעות החלומות הייתה ברורה בעיני לחלוטין: יצאתי מעולם מכוער, מעולם החטא. המשיר קרא לי באהבתו הרבה, ואני נענית לו. כתוצאה, זכיתי להיות חלק מעולם נהדר, נקי מחטא. ביקרתי במלכות המשיר.

כעבור שלוש שנים נטבלתי. עד מהרה חשתי שדרכי כמאמין רק מתחילה. קצרה היריעה מלספר את כל הדברים הנפלאים והבלתי צפויים שהתרחשו מאז ועד היום. אסכם בכך: אמונתי מבוססת על היכרות אישית. יש בה מסתורין של קדושה שלא מן העולם הזה. אלוהים פועל גם בדרכים על טבעיות ואני יודע שהוא קרוב למאמיניו, חי ופועל בחייהם, רב חסד ואמת, ממנהר לברך ולהיענות לתפילות, אך לא פחות מהיר להוכיח ולהעניש על חטא.

ד"ר ורה שלם – רופאת ילדים

מדוע אני? מדוע שרדתי במחנות המוות של היטלר בעוד ששישה מיליון מבני עמי נכחדו? שאיפתי הנחושה לגלות מה

אלוהים רוצה ממני הביאה אותי לעיין בתורה. שם למדתי להבין שאי אפשר לקיים בשלמות את מה שאלוהים דורש מעמו.

המשכתי לקרוא. הגעתי לנביאים והופתעתי לקרוא את ההבטחה בפי ישעיהו, שייולד ילד אשר ייקרא "אל גיבור, אבי עד, שר שלום". בישיעה נ"ג נכונה לי הפתעה עוד יותר גדולה: הנביא דיבר שם במונחים שמתאימים רק לישוע. אבל לא רציתי לקבל זאת.

בוקר אחד נגעה ללבי אהבתו של המשיח. לא שהבנתי את הדברים עד תומם, אבל האמנתי בו והתמסרתי לו. מאז אני נהנית משלווה אדירה על אף נסיבות החיים.

ליאון ברוקט - קצב

גדלתי בבית יהודי ותמיד חשבתי את עצמי לאדם טוב. והנה, בא יום שהתייצבתי לראשונה מול המציאות הקודרת - אני רחוק מאלוהים.

פניתי לפסיכיאטר וזה הסביר לי שאני לא אחראי למעשיי, שאני תוצאה של תכונות גנטיות שירשתי מאבותיי ומעשיי נקבעים על פי נטיות שאין לי עליהן שליטה.

הוריי וידידי לא יכלו לעזור לי. כעת אני מבין שרק אלוהים יכול לשחרר אדם ממשען נפשי שכזה.

לבסוף פניתי לתנ"ך ולמדתי שם שכל בני האדם רחוקים מאלוהים. כדי לתקן מצב מעוות זה דרש אלוהים קרבן בעד החטא, ולבסוף בא המשיח כדי לחיות הקרבן עבורנו.

מאז לבי שקט ואני יודע מהי ברכת אלוהים.

ליליאן מוסלין - עקרת בית

היהודי

לעתים תהיתי אם אלוהים קיים או שהוא פרי דמיונם של בני האדם. חיפשתי אותו זמן רב, ללא הצלחה. אלוהים נראה לי מרוחק. לא הייתה בי שום תחושה אישית כלפיו, על אף ניסיונותי לעורר תחושה כזו בלבי.

יום אחד שב בננו הביתה כשהוא שר שיר על ישוע. בעלי ואני היינו מודאגים מאוד מכך, לכן הלכנו לבדוק את המועדון שם למד הילד את השירים הללו. פגשנו קבוצת יהודים שהאמינו שישוע הוא המשיח.

התחלנו ללמוד אתם את התנ"ך וגילינו שהכתובים לבשו משנה משמעות בעינינו. הדברים שכתבי הקודש אומרים הפכו פתאום לנחלתנו המיידית. הכרנו את אלוהים.

אני חזרתי בתשובה, קיבלתי את ישוע במשיחי, והחלל שהיה בלבי התמלא.

מיצ'ל סיידמן - מהנדס אווירונאוטיקה

הכשרתי וניסיוני כמהנדס לימדו אותי לבדוק עובדות, לעמוד על השלכותיהן ולמצוא תשובות לשאלות. גם בהנדסה אנו מניחים לעתים הנחות שלא ניתן להוכיחן, ובוחנים אותן במבחן המציאות. העמדתי במבחן את הבטחות אלוהים בכתובים, כדי לעמוד על אמינותן. התנ"ך מבטיח שכל מי שיחפש את אלוהים ימצא אותו, אם יבקש בכל לבו. גיליתי שאלוהים אכן מתגלה דרך בנו, המשיח. אלוהים הוא אלוהים חיים!

כיצד יתכן שיהודי יאמין בישוע? אני מאמין כי חיו, מותו, תחייתו ותורתו תואמים לחלוטין את ההבטחות שבתנ"ך, וניסיוני האישי אימת הבטחות אלה בחיי.

מוריס בנסון - איש עסקים

אני גאה במורשתי היהודית, ובמשיח מצאתי את התשובה לשלוש השאלות הגדולות בחיי: הוא הראה לי מי אני, מה אלוהים מצפה ממני, ולאן אני הולך אחרי מותי.

פיי כהן - מזכירה

באתי מרקע חרדי, לכן לא הבנתי כיצד יכולה בתי להאמין בישוע. במשך קרוב לעשר שנים סירבתי לקיים כל קשר עם בתי בגלל אמונתה. סירבתי לפתוח את הדלת כאשר באה לבקרני, טרקתי את השפופרת כאשר שמעתי את קולה בטלפון והשמדתי את כל מכתביה.

בינתיים פעל אלוהים בחיי. בלי שהבחנתי בכך, דעתי התרככה. לבסוף הסכמתי לבקר עם בתי באסיפה משיחית אליה הזמינה אותי. התרשמתי ממה ששמעתי והתחלתי לעיין בתנ"ך. יום אחד שיכנע אותי אלוהים שהוא שומע את תפילותי ועונה עליהן. הוא נגע בלבי וגרם לי להכיר בישוע הוא המשיח. מאז אני מאמינה בו.

דן דלמן – מתווך מקרקעין

ב-1957 התחלתי לקרוא בתנ"ך כדי לברר אם אכן נאמר בו מה שטען אדם שפגשתי. קראתי גם בברית החדשה והופתעתי לגלות שכל תלמידי ישוע היו יהודים. למדתי גם שהוא בא לעולם הזה כקרבן בעד חטא. המשכתי לקרוא.

יום אחד, תוך כדי קריאה, חשתי בקרבת אלוהים. הפסקתי והתפללתי: "אל אלוהים, מה שאני קורא בספר הזה נראה לי נכון ואמת. אם זו האמת שלך, אני רוצה להאמין בה. אני רוצה לחזור בתשובה ולקבל על עצמי את מרותו של ישוע". לא שמעתי קולות, אבל אלוהים נגע בחיי וידעתי בבירור:

ישוע הוא אכן המשיח, מי שכיפר על חטאים. פניתי אליו ומאז אני יהודי משיחי.

אלן רוזנברג - רועה קהילה

המניע היחיד שלי לקרוא את הברית החדשה היה בזמנו לגלות מה כתוב בה, כי גדלתי בבית יהודי והתייחסתי ליהדותי ברצינות רבה. שקראתי, הבנתי מעל לכל ספק שישוע הוא באמת המשיח. נכנעתי לו. מעולם לא הצטערתי על צעד זה, ולו במעט.

לי אמבר - שחקן

לראשונה בחיי, אני מאושר להיות יהודי. בעצם, אני מרגיש יותר יהודי מאי פעם. אני יודע שמצאתי ישועת עולם בזכות האדון ישוע המשיח.

לואיס סיידמן - איש עסקים

גדלתי בבית יהודי אדוק ולמדתי בבית ספר עברי עד לתיכון. חונכתי להאמין שהתנ"ך הוא דבר אלוהים וביקרתי בקביעות בחברת הוריי את בית הכנסת. לימודי, התפילות בבית הכנסת והחגים לימדוני שאלוהים קדוש, צדיק, טהור וללא חטא – בעוד שאני חוטא, טמא וחסר כל זכאות לפניו.

יום אחד נכנס אדם לחנות שלי ובמהלך שיחה אמר לי שישוע הוא המשיח. הוא הצביע על ישעיה נ"ג ועל משלי ל' 4. בערב, בביתי, בדקתי את התנ"ך העברי שלי – הייתי משוכנע שהאישי הראה לי תנ"ך נוצרי ובתנ"ך היהודי לא אמצא את מה שהראה לי באותו בוקר. הופתעתי! הכתובים שלו ושלי היו זהים, והפסוקים האלה אכן דיברו אודות המשיח. לא היה לי ספק: ישעיהו תיאר את ישוע.

חזרתי בתשובה וקיבלתי על עצמי את עול מלכות המשיח. את ילדיי חונכתי להתגאות במורשתם היהודית ולהאמין בישוע משיחנו.

ריצ'רד כהן – רועה קהילה

לא היה לי זמן לאלוהים ולא הקדשתי לו מחשבה רבה. יום אחד, פניתי עם ארוסתי לרב כדי להתייעץ לקראת נישואינו. הרב אמר שאני כל כך רחוק מאלוהים שספק אם אלוהים ימצא אותי, גם אם יחפש. ממילא לא רציתי באלוהים, כך שדבריו המפתיעים לא הטרידו אותי כלל.

חודשים אחרים אחרי שהתחתנו, אשתי פגשה מישהי שסיפרה לה על המשיח. כאשר נודע לי על השיחה, כעסתי מאוד. כל קשר עם אותה אישה העלה את זעמי. אבל ידידיה החדשים של אישתי התמידו להזמין אותי מדי פעם למפגשים שלהם, ויום אחד החלטתי להשתתף באספה כזו כדי להוכיח להם את טעותם. אחרי קרוב לשלושה חודשים של ויכוח ודיון, הבנתי שהטעות כולה שלי. ישוע היה לריבון חיי וממנו למדתי לאהוב את אלוהים ולעשות את הרצוי לו.

דוד הרט – מעצב שיער לגברים

כאשר קיבלו אמי ודודתי את ישוע כמשיחן, הייתי מאוד נבוך. גדלתי כיהודי, וראיתי בישוע אלוהים של גויים. אמי ודודתי היו אלמנות. בהחלט שמחתי לראות שהן מצאו באמונתן החדשה מקור של כוח, סיפוק ותכלית. אני זוכר שאמרתי לעצמי שאמונתן מתאימה לחלשים ונזקקים, לא ליהודי צעיר ובריא שכמותי. בודאי שלא עלה על דעתי לוותר על זהותי כיהודי.

זמן מה אחר כך חזרתי גם אני בתשובה והאמנתי בישוע. כעת אני מרגיש יהודי יותר מאי פעם. אני גם גאה יותר במורשתי, ובחיי מתנסה בברכת אלוהים.

ישראל הראל - מנהל אכסניה בישראל

נולדתי בשנת 1954 בקיבוץ חולדה וגדלתי במושב שדה משה שבחבל לביש. כבר בשלב מוקדם בחיי מצאתי את עצמי עומד לפני שוקת שבורה: החיים נראו לי בלי טעם ובלי מטרה. חשבתי שכל בני האדם צבועים. ניסיתי לברוח מהמציאות

היהודי

בעזרת סמים. חשבתי שאמצא בהם את התשובה. הרי כל מי שעישן סמים נהיה שליו וכל המסוממים הם אחים (כך לפחות היה נדמה לי). עזבתי את הבית ונדדתי בין אילת, אכזיב ונואיבה. ישנתי על החוף ובגנים ציבוריים. גיליתי שאין בין נוטלי הסמים אחווה מהסוג שתיארתי לעצמי. כל אחד ניסה לחטוף לעצמו כמה שיותר מהחיים, תוך רמיסת אחרים.

כשהייתי בן 18 שמעתי לראשונה על ישוע מאישה כבת 60 שהזמינה אותי וכמה מחברי לאכול אצלה, ובזמן שאכלנו סיפרה לנו על הבשורה. הבנתי וגם הסכמתי אתה, אבל לא היה בכך כדי לשנות דבר בחיי כי ההסכמה שלי הייתה להלכה בלבד. לא הייתי מוכן לקבל על עצמי את עולו של המשיח ובשום פנים לא רציתי שמישהו אחר - אפילו לא אלוהים - יקבע בשבילי מה מותר ומה אסור. המשכתי באורח החיים הקודם שלי.

בשנת 1974 נסעתי לאמסטרדם, בירת הסמים והנוודים של אירופה. חזרתי משם מבולבל יותר משהייתי לפני לכן. נעצרתי על החזקת 100 גרם חשיש, ולמרות שכבר נפסק לי מאסר על תנאי, השופט ריחם עלי ובמקום לשלוח אותי למאסר הפקיד אותי בידי קצינת מבחן. הוא התרשם מהתנהגותי הטובה, אבל זו נבעה מכך שבאותו זמן התגוררתי אצל בחור משיחי שהשפיע עלי לחזור למוטב ולחיות, לפחות לכאורה, לפי רצון אלוהים. כיוון שלא רציתי להישלח לכלא, הצגתי את עצמי כחוזר בתשובה עד שהמשפט הסתיים, ואז חזרתי לאורח חיי הרגיל.

לאט לאט איבדתי קשר עם המציאות. הייתי ישן ימים שלמים משום שלא הייתה סיבה לקום. ניסיון התאבדות הביא לאשפוז כפוי בבית חולים לחולי נפש, שם מצאתי סוף סוף את מה שחיפשתי; היה לי מקום נוח לישון, טיפלו בי, האכילו אותי וכשרציתי סמים הייתי משתולל קצת ומיד היו מזריקים לי ווליום להרגעה.

לא היה טעם לחיים, לכן ניסיתי שוב ושוב להתאבד. הרופאים קבעו שאני סובל מסכיזופרניה פרנואידיה ואיבדו כל תקווה שארפא. ניהלתי חיים בשטח ההפקר שבין מלכות אלוהים למלכות השטן. ידעתי את האמת אבל לא הייתי מוכן לקבל על עצמי את השלכותיה המעשיות. הכרתי בכך שהבשורה היא אמת, אבל לא הייתי מוכן להתמסר לאלוהים.

אחרי כשנתיים וחצי בבית חולים, גורשתי משם כי תקפתי רופא. חוריי סרבו לקבל אותי לביתם ולא ידעתי לאן לפנות. החלטתי שוב להתאבד. למטרה זו פניתי לחורשה שבקרבת בית החולים ועמדתי לתלות את עצמי. פתאום הרגשתי כאילו מישוהו מונע ממני - ממש בכוח - לעשות את מה שתכננתי. עייפתי מהחיים, וכעת גם למות לא יכולתי.

לא ידעתי מי אני, מאין באתי או לאן אני הולך. ישבתי בחורשה וקראתי בכתבי הקודש ומשהו כמו אור נפלא נשפך אל תוך לבי. הרבה לא זכור לי מאותו רגע ומעט מהזכור מובן לי, אבל פתאום ידעתי שקט נפשי כפי שאף פעם לא הכרתי. איך-שהוא ידעתי שהעניינים יסתדרו.

נסעתי לידיד משיחי שהכרתי, אבל הוא אכזב אותי מאוד. רציתי שאלוהים ישנה אותי מיד, אבל הידיד דיבר רק על מעשים נפלאים שאלוהים עשה בעבר או שיעשה בעתיד. החלטתי לברוח לפטמוס, אחד מאיי יוון. אולי שם אמצא את עצמי. שלושת שותפיי לתא באנייה היו משיחיים צעירים בדרכם לקורס משיחי בקפריסין. החלטתי לנסוע אתם. חשתי כאילו זו ההזדמנות האחרונה שלי לפנות לאלוהים. הצטרפתי אליהם וירדתי בקפריסין כדי להשתתף בקורס.

במהלך הקורס החלה האמת לחדור ללבי: עד אותו זמן שיחקתי מחבואים וניצלתי את אלוהים לצרכיי. היה עלי לשנות כיוון, לחזור בתשובה כנה ולחיות כפי שאלוהים מצווה. תחושת אשמה נחה על לבי כמו שמיכה כבדה, עבה, שחורה ומעיקה. רגשי

היהודי

האשמה דיכאו אותי במשך שנים - אבל הרי ישוע מת כדי לכפר על חטאים ולתת לי ישועה! בכיתי כמו תינוק ממש. הוא סלח לי ושינה את חיי מן היסוד.

נשארתי בקפריסין כשנה. בחסד אלוהים, השתחררתי מהתלות בסמים והתחלתי להשתנות לטובה (אני עדיין משתנה, כך אני מקווה). כשחזרתי לארץ הפסיכיאטר ממש נדהם: "זהו נס", אמר, ובאמת התרחש בי נס. אלוהים אכן קיים והוא מחולל נסים. הוא מרפא בני אדם וממלא אותם חיים. הוא שלח את ישוע כדי לתת לאנשים חיים של ממש.

עברו מאז שש שנים, וחיי מלאים יותר ויותר. יחסי עם בני משפחתי השתפרו, נישאתי ואני אב לבן חמוד. אני עובד ומפרנס את אשתי ובני בכבוד.

"אלוהים בחר בכסילים אשר בעולם כדי לבייש את החכמים, ובחלשים אשר בעולם כדי לבייש את החזקים; בנחותים אשר בעולם ובנחשבים לפחותי ערך בחר אלוהים, בדברים שהם כאפס, כדי להשפיל עד לאפס את הדברים הקיימים, למען לא יתהלל איש לפני האלוהים. אבל ממנו קיימים אתם במשיח ישוע אשר היה לנו לחכמה מאת אלוהים, לצדקה, לקדושה ולפדות, כדי שהמתהלל יתהלל בה', כמו שגם כתוב (ציטטה מהאיגרת הראשונה לקורינתים בברית החדשה, פרק א', פסוקים 27-31).

שלי קורוטקין

גדלתי בבית יהודי מהמעמד הבינוני הגבוה, השניה משלוש בנות. לא סבלנו מחסור, היו לנו בית גדול, בגדים יפים, חברים, מכוניות - כל הדברים שמאפיינים בית יהודי טרב. למדתי בבית ספר עברי וניהלתי אורח חיים יהודי מקובל.

חלמתי להיות אומנית, להתחתן, ללדת ילדים ולחיות באושר. קיבלתי מילגה לאקדמיה לאמנות בפילדלפיה. מילגה לסטודנט

בשנה א' היא עזרה יוצאת דופן באוניברסיטה זו, לכן חשבתי שאני בדרך להגשמת החלום.

הכל היה טוב ויפה, עד שהגעתי לגיל שבע עשרה, ואז התחלתי לחוש אי שביעות רצון. חיו לי שאיפות שלא התממשו. לא מצאתי סיפוק בחיים. השגרה היומית שיעממה אותי עד מוות, העברתי את ימי בחיפוש אחרי גירויים חדשים שימלאו את חיי בתוכן כלשהי. ניסיתי את כל מה שניתן לנסות באותם ימים. רציתי להיות אדם מנוסה ומחושב, שיכול להתמודד עם כל מה שיבוא בחייו.

ככל שהתבגרתי, בגרו גם שאיפותיי. שאלתי את עצמי ואת חבריי למה נועדו החיים, מה אני רוצה לעשות בחיים? שאלות שכאלה נשאלו או נשכחו, הכל בהתאם למצב הרוח. חבריי לא התייחסו ברצינות לשאלותיו.

במשך שנתיים ראיתי כיצד אחותי, לנה, עוברת שינוי יוצא דופן. היא מבוגרת ממני בשנתיים וחצי, ודמתה לי מאוד באורח חייה. השינוי שחל בה התרחש אחרי שהחלה לקרוא בתנ"ך, והדבר לא מצא חן בעיני. היא אמנם הייתה מאושרת מאוד, אבל השינוי נראה לי מוזר ומאיים. האושר שלה עורר בי קנאה וכעס. היא הסבירה לי שגילתה שישוע הוא המשיח, וזהי מקור אושרה. כל הדבר נראה בעיני טיפשי. לנה זכתה לחינוך יהודי טוב והייתה צריכה להבין שכל מה שנוגע לאותו ישוע הוא עניין של אמונות תפלות של הגויים. סירבתי לשמוע ממנה יותר בנושא.

ריב חיי האמנתי באלוהים (לפחות קצת). למדתי בבית ספר עברי והייתי בת מצווה בגיל שנים עשרה. לגבי ולגבי שאר בני משפחתי ישוע היה לכל היותר אדם, אם בכלל היה מישהו כזה בעבר הרחוק. לנה עזבה את הבית ועברה לגור בניו יורק כדי להיות עם יהודים משיחיים אחרים. השתחררתי ממנה ומדבריה

היהודי

הנוקבים, אך לא לזמן רב. חיש מהר התחילו גם אמי וגם אחותי הקטנה לקרוא את הברית החדשה ולדבר על ישוע. אמי הלכה מדי שבת לבית הכנסת ולדעתי הייתה צריכה להכיר את היהדות ולא להיקלע לאמונה מוזרה כזו בישוע. בעיני מה שהתרחש במשפחתי היה נורא. מצאתי את עצמי מוקפת ספרי תנ"ך וברית חדשה, ודיבורים מתמידים על אלוהים.

מה היה בספר הזה, שכה שינה את חיי משפחתי? הסקרנות הכריעה אותי. פתחתי אותו וקראתי על בן אלוהים, כביכול, הקרוי ישוע. השם דחה אותי. במשך שנים הזהירו אותי מפניו ומפני כל חסידיו. התפללתי לאלוהים, וביקשתי שיראה לי את האמת. לא ידעתי מה יקרה, אם בכלל יקרה משהו.

אלוהים החל לענות על תפילתי. התחלתי לראות את העולם בעיניים חדשות. פשוט נולדתי מחדש. החיים הפכו להרפתקה חדשה שמעולם לא תיארתי לי כדוגמתה. הריקנות נעלמה ובמקומה בא משהו שהתחיל לשנות אותי, להפוך אותי לאדם שתמיד רציתי להיות. החיים מלאי תכלית ואהבה.

אני מאמינה מזה שלוש שנים, במשך הזמן איבדתי חברים שראו באמונתי החדשה איום. אינני מרגישה שפתרתי את כל הבעיות בחיים, אבל יש לי כיוון, אידיאלים ומטרות שלא היו לי קודם. אלוהים נתן לי את כל זה על ידי כך שנתן לי את המשיח.

ברוך גולדשטיין

שמי ברוך גולדשטיין. נולדתי בניו יורק וגדלתי בברונקס, הגטו היהודי. הלכתי לבית ספר עברי עד שהייתי בר מצווה. כמנהג אותם ימים, לצד שמי העברי, ניתן לי שם אמריקאי – ברוס. רוב החברים הכירו אותי כברוס, אך מאז שהכרתי את ישוע, שעשה אותי יהודי יותר משהייתי לפני כן, אני מעדיף להיקרא ברוך. כך נראה לי מתאים יותר.

גדלתי בעולם מהיר ומשתנה. היו המון דברים שלא הבנתי ושידעתי שאינם טובים, אולם גם את הטוב שבעולם לא הכרתי. לכך התחלתי לחפש. בגיל שש עשרה הסתבכתי עקב שימוש בסמים. בניו יורק, זהו אירוע רגיל בהחלט. סיימתי תיכון בעור שיני והלכתי למכללה כי לא היה לי משהו אחר לעשות. סולקתי אחרי חצי שנה בגלל ציונים כושלים.

החלטתי שהדבר הנכון ביותר לעשות הוא שאתגייס לצבא, לכן התנדבתי לצבא ארצות הברית. מצאתי את עצמי בוויאטנם, באוגדת חיל הפרשים המוטסת הראשונה - יחידה קרבית ממדרגה ראשונה. חששתי שאיהרג, ולראשונה מזה זמן רב חשבתי על אלוהים. אפילו התפללתי לפעמים. ביקשתי מאלוהים שיעזור לי ויגן עליי.

הייתי בוויטנאם רק שישה שבועות כשנפצתי. הסתערנו על כפר. לא הייתי במקומי המיועד ותוך כדי כך שניסיתי להגיע לשם התפוצץ טיל ופצע אותי. הטיל נחת בדיוק במקום בו היה עליי להיות לצד חבר לנשק, שנהרג במקום. ההכרה שאלוהים רוצה שאחיה נגעה מאוד ללבי.

אחרי שנפצתי, אושפזתי בבית חולים כשבעה חודשים ובסופם שוחררתי מהצבא. מיד הסתבכתי שוב בשימוש בסמים. לא היו לי דאגות פרנסה בגלל קצבת הנכות הממשלתית שקיבלתי, לכן יצאתי לחופשה ממושכת. רציתי להתעדכן, לדעת מה מתרחש בעולם. הוריי חשבו, "ניתן לילד להסתובב כמה חודשים, ואז הוא יסתדר". חלפו שנים ולא עמדתי על דעתי. עדיין היו החיים בעיני כחידה. חיפשתי לגלות את משמעותם.

הפכתי להיפי - גידלתי שיער וזקן, ופרקתי כל עול. בסופו של דבר, נחתתי כמו כל ההיפים באותם ימים, בקליפורניה, בחיפוש אחרי משהו שלא ידעתי מהו. בשונה מכל ההיפים האחרים, הייתה לי הכנסה קבועה. כתוצאה, תמיד הייתי מוקף חברים.

היהודי

לפעמים תמהתי אם הם ידידים בגלל הכסף שברשותי, או שזוהי חברות של אמת. הייתי אדם טוב לב, כך שהמענה על שאלה זו לא הטריד אותי במיוחד. אם היה לי מה לתת לאחרים, הייתי מוכן לעשות זאת. עברתי להתגורר בסאוסליטו שבקליפורניה. התכוונתי לבנות בית סירה גדול שיעגון במפרץ סאן פרנסיסקו, ושם אקבץ את כל חבריי. כולם התגוררו אתי, בלי שכר דירה, כמשפחה אחת גדולה ומאושרת! אבל לאלוהים היו תונניות אחרות. העירייה הוציאה נגדי צו הריסה ונאלצתי לעבור לסאן פרנסיסקו.

במשך הזמן הפכנו, חבריי ואני, למשונים ביותר ורבים שהתגוררו אתנו עזבו עקב כך. יום אחד החליטה אחת הבנות, בחורה יהודיה בשם ג'ואן, לנסוע לקונצרט רוק במדינת וושינגטון. מספר משיחיים שנסעו לאותו אזור אספו אותה ברכבם ובדרך סיפרו לה על ישוע. ג'ואן דחתה את דבריהם בשאת נפש. כמה ימים אחרי כן נעצרה על ידי המשטרה. מספר הטלפון היחיד שהיה ברשותה היה של אותם צעירים עמם נסעה ברכב. היא התקשרה אליהם, והם באו, שיחררו אותה בערבות והזמינו אותה להתגורר זמן מה אצלם, בחווה שמחוץ לעיר. ג'ואן החליטה ללון אצלם לילה אחד, אבל נשארה בעצם שישה חודשים. אחרי שחזרה בתשובה היא רצתה לספר על כך לאחי, פרד, שהיה ידידה הטוב. פרד נסע אליה לחווה וכעבור זמן מה חזר גם הוא בתשובה.

פרד רצה לספר לי על הבשורה, לכן בא לסאן פרנסיסקו. לא רציתי לשמוע. באותו זמן הייתי מסומם כהוגן וחולה מאוד. חוץ מזה, אני הרי יהודי, ויהודים (פרט לפרד וג'ואן) אינם מאמינים בדברים כאלה. נוסף על כך, לא האמנתי באלוהים והייתי משוכנע שאנשים שמאמינים בו עושים זאת כדי לכפות על חושלתם. אני הייתי מאושר (כך חשבתי). לא, ישוע לא בשבילי.

פרד חזר לחווה. סאן פרנסיסקו נמאסה עלי והחלטתי לבקר אותו לכמה ימים. החווה שכנה באמצע היער ובאמת התחשק לי "לחזור לטבע". יצאתי לדרך, בלי לדעת מה צפוי לי. אני אדם בעל רצון די חזק, עקשן, וידעתי שאיש אינו יכול לשכנע אותי בדבר שאינני רוצה להאמין בו. למרבה הפתעתי, אף אחד בחווה לא "ירד עלי". הם אמנם סיפרו לי על ישוע אבל איש לא ניסה לכפות עליי להאמין. הופתעתי. ראיתי בהם משהו שונה. בחווה גרו אז כעשרה צעירים. בעלי המקום, מיכאל ואישתו, לא היו היפים, אבל הם פתחו את לבם ואת ביתם לצעירים חסרי מנוח אלה, מגודלי שיער ובעלי החזות המוזרה.

מתוך כבוד למיכאל, ומפני שרציתי להבין מה מניע אותך, התחלתי לקרוא בכתובים. הייתי בן עשרים ושתיים ולא ידעתי דבר אודות ישוע. אני זוכר שכשהייתי ילד, דיברתי עליו עם הוריי. הם היו אומרים שישוע היה כנראה רב או נביא, אבל בשום פנים ואופן אינו בן האלוהים. זה כל מה שידעתי - או שחשבתי שאני יודע.

התחלתי לקרוא ... אי שם בין בשורת מתי לספר ההתגלות - אני לא יודע לתאר זאת אחרת - ירד עלי רוח הקודש. הוא נאבק בי בחזקה. התפללתי. אמרתי לאלוהים שאם הוא באמת קיים, אני רוצה לדעת. הבנתי: אם יש אלוהים ואני לא מאמין בו, אני טיפש. אבל לא רציתי להאמין בלא כלום. הייתי חייב לדעת אם אלוהים באמת קיים. ביקשתי ממנו להתגלות אליי. ביקשתי ממנו להעתיק הר, לקרוע ים, או לשלוח ברק שיחרוט את שמי על עץ! הנחתי שאלוהים מסוגל לעשות דברים כאלה, אפילו אם לרוב הוא אינו פועל כך היום. מכל מקום, שום דבר כזה לא קרה. יום אחד התעוררתי בבוקר וידעתי! זה הכול.

הרגשתי כאילו אני רואה בפעם הראשונה בחיי. הנס שחיפשתי נטמן בלבי. ידעתי לפתע שיש אלוהים. אתה יכול לומר לי ש"זה

היהודי

כלום", אבל עבורי זה היה עניין אמיתי עד מאוד. כך התגלה לי אלוהים. אלוהים מכיר כל אחד מאתנו, והוא יודע מה עליו לעשות בלבו של כל אחד כדי שיכיר אותו.

בפעם הראשונה שקראתי בכתובים, חשתי תחושת זרות, מבוכה, כאילו שאני האדם הראשון שקרא אי פעם בספר הזה. ניסיתי לזכור מה שקראתי כדי לספר לאחרים. ברור היה לי שישוע הוא יהודי ושכל מה שאמר אודות עצמו הוא אמת. הבטחתי לאלוהים שאם ישכנע אותי שהוא קיים, אשרת אותו. אלוהים עמד בחלקו בעסקה, ואני עובד על חלקי.

אתי שושני

"מהי האמת?" בשאלה זו התחבטתי עוד מילדותי. כבר בגיל שבע התעוררו בי שאלות בדבר החיים והמוות. לעתים מצאתי את עצמי בונה מרוב כמיהה למענה המיוחל. לפעמים ראו הוריי את בכיי, אבל אפילו הטובה שבתשובותיהם לא הייתה מסוגלת לספק את לבי. שאלותיי קיבלו משנה תוקף כל פעם שפרצה מלחמה במדינה, ובמיוחד עם גיוסי לצה"ל.

בתום השירות הצבאי פניתי ללימודים. ניסיתי תורות זרות כגון יוגה ומדיטציה טרנסנדנטלית. לזמן מה חשבתי שהמדיטציה הטרנסנדנטלית אכן הצליחה למלא את לבי באושר ובשלווה שחיפשתי. ההפך היה הנכון. לדאבוני, התחלתי להבין שה"אושר" וה"שלווה" שמצאתי היו זיוף מוחלט. ככל שהתעמקתי בעבודת אלילים זו, התפתיתי להאמין שמהות חיי מצטמצמת בסיפוק צרכי האישיים. פיתחתי אדישות וחוסר התחשבות בסובב אותי והשתעבדתי לחיי מין. נמלאתי רגשי אשמה, ייאוש וריקנות שהדחקתי ככל יכולתי וניסיתי לשכנע את עצמי שפעילות מינית מתירנית לא סותרת את הערכים שלמדתי בתנ"ך.

לבסוף יצאתי לטיול ארוך באירופה, בתקווה למצוא משמעות לחיי. בקרתי בהרבה כנסיות ושם, בלי דעה מוקדמת, למדתי על

הדת הנוצרית. נדהמתי לנוכח המספר הגדול של פסלים ותמונות שראיתי בכנסיות ונוכח הערצה והכבוד שייחסו המאמינים ליצירות אלה. האם שכחו הנוצרים את עשרת הדברות, בהן נאמר בין השאר: "... לא תעשה לך פסל וכל תמונה אשר בשמים ממעל ואשר בארץ מתחת ... לא תשתחווה להם ולא תעבדם? כמובן, במיוחד בלטו פסלי ישוע הצלוב. "מה לכל זאת ולאלוהים?" שאלתי.

לא רחק היום וזכיתי לתשובה המיוחלת. פגשתי קבוצת צעירים שסיפרו לי בהתלהבות רבה על ישוע המשיח. לראשונה בחיי, שמעתי מפיהם שבחיי, מותו ותקומתו התגשמו נבואות התנ"ך אודות משיח ישראל, אותו משיח בן דוד. דבקות צעירים אלה באלוהי ישראל, אהבתם זה לזה ודאגתם לי נגעו ללבי. האפשרות שישוע הוא המשיח האמיתי נטעה בי את התקווה שיש מענה לחיפושיי. מצאתי את עצמי מתחבטת בשאלות חדשות: האם ישוע הוא באמת המשיח המובטח לישראל בתנ"ך? האם הוא הדרך היחידה אל האב, האמת ואל חיי הנצח? אם כן, האם אני מוכנה לשלם את מחיר האמונה בו?

התחלתי לקרוא את התנ"ך באור חדש. בהדרגה הבנתי שאין מלבד ישוע מי שיכול לכפר על חטאיי ולהגשים את נבואות התנ"ך במלואן. מצאתי את עצמי המומה מאהבת אלוהים כלפי בני אדם חוטאים ומהדרך שדאג לכל צרכיי ולעתידי. בדמעות חרטה ובאושר גואה פניתי למשיח ומסרתי את חיי לידי. כיהודיה, הבנתי היטב איזה מחיר יהיה עלי לשלם בגלל האמת שאחזה בי ושינתה את חיי. ברור היה לי שאתנסה בנידוי ובדחייה. כצפוי, דרכי החדשה לא התקבלה על דעת משפחתי וחבריי. אך אלוהים, כדרכו, שמר לי אמונים והעניק למושגים "חברות" ו"משפחה" משמעות חדשה.

אני מאמינה שהאושר והתקווה הממלאים עתה את לבי יכולים להיות גם מנת חלקך. האם הריקנות שטעמתי בחיי גם היא מנת

היהודי

חלקך? רק אלוהים יכול למלא את לבך באושר נצחי, והוא עושה זאת בזכות המשיח ישוע.

האם אתה מבין שחטאת לה' אלוהיך? ישוע הוא היחיד שיכול לכפר על חטאיך ולהעניק לך מחילה. התוודה על חטאיך לפני ה' והסתמך על קרבן ישוע על חטא, וישוע ישמע עת תפילתך, ויבוא וישכון בלבך לנצח-נצחים.

היום יכול להיות יום ישועתך, יום כניסתך למלכות השמים. אל תהסס ואל תדחה את מי שמת לכפר על חטאיך. מחר עלול להיות מאוחר מדי. מחר עלול להיות יום הדין.

"הנה ישכיל עבדי, ירום ונשא וגבה מאוד. כאשר שממו עליך רבים, כן משחת מאיש מראהו ותארו מבני אדם. כן יזה גויים רבים, עליו יקפצו מלכים פיהם, כי אשר לא ספר להם ראו ואשר לא שמעו התבוננו!"

מי האמין לשמועתנו וזרוע ה' על מי נגלתה? ויעל כיונק לפניו וכשורש מארץ ציה, לא תואר לו ולא הדר ונראהו, ולא מראה ונחמדהו. נבזה וחדל אישים, איש מכאובות וידוע חולי, וכמסתר פנים ממנו נבזה ולא חשבנוהו.

אכן חוליינו הוא נשא ומכאובינו סבלם – ואנחנו חשבנוהו נגוע, מוכה אלוהים ומעונה. והוא מחולל מפשעינו, מדוכא מעוונותינו, מוסר שלומנו עליו ובחבורתו נרפא לנו. כולנו כצאן תעינו, איש לדרכו פנינו, וה' הפגיע בו את עוון כולנו.

ניגש הוא נענה, ולא יפתח פיו. כשה לטבח יובל וכרחל לפני גוזזיה נאלמה, ולא יפתח פיו. מעוצר וממשפט לוקח ואת דורו מי ישוחח, כי נגזר מארץ חיים, מפשע עמי נגע למו. וייתן את רשעים קברו ואת עשיר במותיו על לא חמס עשה ולא מרמה בפיו.

וה' חפצו דכאו. החלי. אם תשים אשם נפשו יראה זרע, יאריך ימים וחפץ ה' ביו יצלח. מעמל נפשו יראה, ישבע, בדעתו יצדיק צדיק עבדי לרבים ועוונותם הוא יסבול. לכן אחלק לו ברבים ואת עצומים יחלק שלל, תחת אשר הערה למוות נפשו ואת פושעים נמנה – והוא חטא רבים נשא ולפושעים יפגיץ (ישעיה נ"ב 13 – נ"ג 12).

"הנה ימים באים, נאום ה', וכרתי את בית ישראל ואת בית יהודה ברית חדשה. לא כברית אשר כרתי את אבותם ביום החזיקי ביום להוציאם מארץ מצריים, אשר המה הפכו את בריתי ואנוכי בעלתי בם, נאום ה'. כי זאת הברית אשר אכרות את בית ישראל אחרי הימים ההם נאום ה': נתתי את תורת בקרבם ועל לבם אכתבנה, והייתי להם לאלוהים והמה יהיו לי לעם. ולא ילמדו עוד איש את רעהו ואיש את אחיו לאמור "דעו את ה' כי כולם יידעו אותי, ומקטנם ועד גדולם, נאום ה', כי אסלח לעוונם ולחטאתם לא אזכור עוד" (ירמיה ל"א 30-33).

"כי ילד יולד לנו, בן נתן לנו, ותהי המשרה על שכמו. וייקרא שמו פלא יועץ, אל גיבור, אבי עד, שר שלום. ומרבה המשרה ולשלום אין קץ על כיסא דוד ועל ממלכתו להכין אתה ולסעדה במשפט ובצדקה מעתה ועד עולם, קנאת ה' צבאות תעשה זאת" (ישעיה ט' 5-6).

"רוח ה' עלי יען משח ה' ואותי לבשר ענווים, שלחנו לחבוש לנשברי לב, לקרוא לשבויים דרור ולאסורים פקח קוח, לקרוא שנת רצון לה' ויום נקם לאלוהינו, לנחם כל אבלים. לשום לאבלי ציון, לתת להם פאר תחת אפר, שמן שישון תחת אבל, מעטה תהילה תחת רוח כהה, וקרא להם אילי הצדק, מטע ה' להתפאף" (ישעיה ס"א 1-3).

"כי כה אהב האלוהים את העולם עד כי נתן את בנו יחידו למען לא יאבד כל המאמין בו אלא ינחל חיי עולם. הן האלוהים לא שלח

היהודי

את בנו אל העולם ולשפוט את העולם, אלא כדי שיוושע העולם על ידי (הברית החדשה יוחנן ג' 16-17).

"אמר להם ישוע: אני הוא לחם החיים. כל הבא אלי לא ירעב, והמאמין בי לא יצמא עוד (יוחנן ו' 35).

"אמר להם ישוע: אני הדרך והאמת והחיים. אין איש בא אל האב אלא דרכי (יוחנן י"ד 6).

אלויט לנדאו

לראשונה נתקלתי בעובדת היותי יהודי כשהייתי ילד בן שמונה. אמי ואבי רצו ששני אחיי ואני נתבסס היטב בדתנו. הם הכירו במגבלותיהם כהורים, ולכן לקחו אותנו לבית הכנסת. נהניתי מהמפגש עם ילדים וילדות בני גילי ומהלימוד אודות אלוהים. בהיעדר מידע אחר, האמנתי באלוהים ובסיפורים שלימדו אותנו בבית הספר העברי. הורי, לעומת זאת, גילו חוסר עניין ובסופו של דבר הפסיקו להביא אותנו לשם.

כשהייתי כמעט בן שתיים-עשרה, עניין מחודש שהתעורר בי גרם לכך שהורי הביאו אותנו שוב לבית הכנסת. בניגוד לניסיון הקודם, לא הבנתי דבר. הציונים שלנו הצביעו בבירור על חוסר העניין שלנו במה שלימדו וגם שכנעו את הורינו המאוכזבים שמוטב להוציא אותנו מהכיתה.

זמן קצר אחרי כן התעוררה בחיי בעיה מסוימת, שלא מצאתי לה פתרון. הייתי מוטרד ונזכרתי בכמה דברים שלמדני בבית הספר העברי: כשבני ישראל היו במציקה, הם קראי לאלוהים. אלוהים עזר להם בתקופות של מאבק וקשיים גדולים, ושיערתני שהיא יכול לעזור גם לי. התפללתי, ואלוהים נענה. ניסיון זה הביא אותי להכרה שאלוהים פועל בחיי בני אדם. התחלתי להתפלל לאלוהים מדי ערב, ביקשתי סליחה כאשר פגעת באנשים, והידיתי לו על מה שעשה עבורי.

ב- 1965 עברה משפחתי להתגורר במקום אחר. למדתי אז בחטיבת הביניים, ולבעיות הבגרות הצטרפו הקשיים הכרוכים במציאת חברים חדשים. במקום להתמודד, העדפתי להישאר בבית ולהעסיק את עצמי בשיעורי בית.

בתיכון גרם אלוהים לכך שאפגוש שני אנשים שהראו לי חיבה מיוחדת. אחד היה בחור בשם פיל, שלמד בעבר אצל אותם מורים שלימדו אותי ושהתגורר ברחוב שלנו. השניה הייתה מרילין, שהשתתפה באחדות מהכיתות בהן למדתי אני. את ארוחת הצהריים נהגתי לאכול בחברת פול ובחור נוסף, ג'ף, שלמד בזמנו אתי בבית הספר העברי. יום אחד ניהלו ג'ף ופול שיחה שבאוזני נשמעה כאילו פיל מנסה לנצר את ג'ף. הקשבתי בשקט משום שהשניים היו אינטלגנטיים מאוד, ואני לא הבנתי בנושא כלל.

במשך הזמן פיל סיפר לי שיש קרבה לאלוהים בזכות ישוע המשיח. לא התעניינתי, אבל לפחות למדתי מהו משיחי: משיחי הוא אדם שמאמין במשיח. סירבתי להזמנות שנתז לי פיל להשתתף בפעילות קבוצת הנוער שנערכה בכנסיה שלו.

פיל לא הוסיף לדבר אתי אודות ישוע, ואני המשכתי בחיי המבוכים. רציתי קשר עם אלוהים, ולא היה לי. אותה הריקנות, אותו חוסר תכלית - המשיכו לרדוף אותי. מה לעשות? התשובה באה מהר מצפיפיתי. אכלתי יום אחד ארוחת צהריים עם פיל ועוד כמה תלמידים חדשים שהכיר לי. אחד מהם, דון, סיפר לי על בית קפה שמקימה קהילתו. הפתיחה החגיגית נקבעה למוצאי שבת הקרוב והוא הזמין אותי לבוא. לא רציתי להחמיץ את ההזדמנות להכיר חברים חדשים, והשבתי בחיוב. אותו ערב שמעתי זמרים שרים אודות ישוע ומספרים כיצד "חזרו בתשובה וביקשו מהמשיח שיהיה להם מושיע ואדון". עוד סיפרו כיצד

השתנו חייהם לחלוטין. מישהו נתן לי ברית חדשה, והתחלתי לקרוא.

למחרת בערב נכנסתי לבית הקפה בדלת האחורית. דומיה שררה במקום, פרט לקולו של אדם שהתפלל. הוא התפלל שיייושעו מי שיבואו אותו ערב למקום. תהיתי: "מה זה 'להיושע'?"

תוכנית הבידור החלה. בהפסקה, דון הציג לפני בחור בשם טום, שהחל לדבר אתי על ישוע. הוא השתמש במונח העברי "משיח" ואמר שזו המילה העברית ל"כריסטוס". רגע אחד! המילה הזו הייתה מוכרת לי! כאשר שאלתי את אימי מה היא יודעת על כריסטוס, היא אמרה לי שהוא אלוהים הגויים וכי לנו, היהודים אין כל עניין בו. טום ואני יצאנו לחצר כדי להיטיב לשמוע אחד את השני. טום הראה לי בברית החדשה שישוע חולל נסים. הוא גם הראה לי בתנ"ך הבטחות רבות המתארות את בואו. ניסיתי לחגן על אבותיי, אך טום חזר וטען שעובדת היותי יהודי מחייבת אותי יותר מאשר את הגויים להאמין בישוע ולהיות לתלמידו.

התווכחתי אתו בכל כוחי, אבל לא ידעתי למה אני מתווכח. נראה היה שהיו יותר סיבות טובות להאמין בישוע מאשר לדחות אותו. אמרתי לטום שאני רוצה להתמסר לישוע, אבל "אחר כך". תשובתו הייתה אופיינית: מה אם תידרס הערב בדרך הביתה ותמות? אז "אחר כך" יהיה מאוחר מדי. מדוע לדחות את הצעד הנכון? "החלטתי שלא להסס." "האדון ישוע, סלח לי, בבקשה, על חטאי. בוא לחיי והיה למושיע ולאדון כל לבי. תן לי מהמחילה והניצחון עליהם דיברת, אמן".

כעת אני עומד על מח שנאמר בשניה אל הקורינתים ה' 17: "מי שנמצא במשיח הוא בריאה חדשה. הישנות עברו; הנה נהיו חדשנו". גיליתי בישוע המשיח את אלוהים. אני מושא לאהבתו, שהופכת אותי לרצוי בעיניו בזכות קרבן המשיח ישוע. אלוהים עזר לי להתגבר על הבידודות שפעם רדפה אותי. הריקנות פינתה את מקומה לאהבת האלוהים, עד כדי כך שאני רוצה לשתף בה

את כל הקוראים סיפור זה. כפי שחייבים להושיט יד ולקבל מתנה, גם אתה חייב להושיט יד למתנת חיי עולם מאלוהינו ובוראנו. אני מבטיח לך שהברכה אמנם תהיה שלך, ושתדע מהו להיסלח, לחוש בכוח אלוהים הפועם בנו, ולשמוח באותה תכלית שחוויתי אני במשיח, כי הוא מת כדי לתת לך חיי עולם. אכן, אלוהים הוא אהבה וישוע מוכיח זאת.

מיק האריס - מנהל חנות ספרים

"גם אתם - שהייתם מתים בפשעיכם וחטאיכם, בעבר התהלכתם בהם לפי עידן העולם הזה, כרצון השר אשר לו השלטון בספירת הביניים והוא הרוח הפועלת עתה בפני המרי - וגם אנחנו כולנו היינו מעורבים עימם בעבר. עסקנו בתאוותינו הבשריות, מלאנו את תשוקות הגוף ואת דחף המחשבות, והיינו מטבענו בני זעם כשאר בני אדם, אבל אלוהים, המלא רחמים, אהב אותנו ובאהבתו הרבה, אף כי היינו מתים בפשעינו, החיינו עם המשיח - הן בחסד נושעתם! - והקים אותנו עמו והושיבנו עמו בשמים, במשיח ישוע, כדי להראות בעולמים הבאים את שפע עושר חסדו בטובה שגמל עלינו במשיח ישוע (אפסים ב' ו-7).

במשך שלושים שנה ניהלתי אורח חיים שכולו מסכת אנוכיות וחוסר ציות, תאוות וחיפושים אחרי שלווח ואהבה: מין סמים ורוק היו הכלים בהם חיפשתי. לא היה לאלוהים מקום בחיי. לא העלתי על דעתי שהאמת שאני מחפש מסוגלת להיות דווקא בו. מוסיקה שימשה לי כתחליף לאמונה דתית, והיו לי אלילים לאין ספור.

בילדותי עליתי פעם, כאילו במקרה, על דרך אלוהים: כשהייתי בן 14 היה לי חבר טוב שנהג להשתתף במפגשים שהתנהלו בבית הספר לפני שעות הלימודים. במפגשים אלו נהגו תלמידים אחדים להתפלל. פעם, בגלל סקרנות שהתעוררה בי, השתתפתי אתו במפגש כזה. מאוד התרגשתי, והחלטתי להמשיך להשתתף.

היהודי

אחרי כמה פעמים הגעתי למסקנה שישוע הוא "רוח" כלשהו ושבאמצעותו ניתן להגיע לחיים טובים. באותו זמן פחדתי מאוד מאבי. כיבדתי אותו כפי שמכבדים אלוהים, לכן הופתעתי מאוד כששמעתי את עצמי מספר להוריי שאני, היהודי, מאמין בישוע.

לא הייתי חזק כפי שחשבתי. המשפחה העמידה אותי בפני ברירה: הם או ישוע. האמונה שבלבי לא הייתה איתנה לכן בחרתי להעדיף את משפחתי.

שש עשרה שנה אחר כך נבט הזרע שנזרע בלבי, כשמצאתי את עצמי בבית משפחת מאמינים בכפר סבא. דיברנו על ישוע. הפגישה הזו עוררה בי רצון לקרוא בברית החדשה ולבדוק שוב את מידת האמת שבה. הניסיון שלי בעבר הקל עלי לקבל את הנאמר. אחרי קריאה, עיונים בכתובים, שיחות וויכוחים עם ידידיי החדשים, הבנתי: ישוע התדפק על דלת חיי. לא יכולתי לעשות אחרת משעשיתי. אלוהים אפשר לי לראות כמה רע יש בלבי ואיזו טינופת עשיתי מחיי.

פניתי למשיח, ומאז הוא אתי. הוא אף פעם לא יעזוב אותי, ולא ירפה ממני (עברים י"ג 5).

במבט לאחור אני רואה שאלוהים אהב אותי עוד אז, כשניהלתי אורח חיים שכרוך בשקר ובחושך. אני מביט בעצמי היום, ולראשונה בחיי אני יכול לומר שממש נפלא לחיות. אני מודה לאלוהים על שאהב אותי ושלה עבורי את בנו. אני גם לא היחיד שאותו אלוהים אוהב. "כי כה אהב האלוהים את העולם עד כי נתן את בנו יחידו למען לא יאבד כל המאמין בו, אלא ינחל חיי עולם!" כעת אני חי למענו, ואף פעם לא אוכל להפסיק להלל ולהודות לו על חסדו האין-סופי.

אני יהודיה נחמדה מניו יורק. גדלתי בשביבה בה 99% מהתושבים היו יהודים, ואני לא חושבת שפגשתי אי פעם את האחוז האחד. גדלתי בהנחה שאנחנו הרוב. בשנות לימודי בבית הספר היסודי הלכתי כל יום, אחרי שיעורי הרגילים, לבית הספר העברי. כך עברו חמש שנים. למדתי לקרוא ולכתוב יידיש ולאהוב את התרבות וההיסטוריה של עמי.

תיכון למדתי בבית ספר מיוחד שנקרא "בית ספר התיכון של הברונקס למדע", מוסד יהודי מובהק. נהייתי מהתחרות עם חברותי לספסל הלימודים, שאפתי להצלחה ובאמת הצטיינתי. בכיתה י"ב עברתי מלימודי המדע ללימודי האמנות. משם פניתי לאוניברסיטה, ובידי תעודה המעידה על ציון ממוצע של 96. בחרתי במכללה מקומית. הפקולטה לאמנות הייתה עלובה למדי, וכאשר מרכז החוג לספרות אנגלית הראה בי עניין, הסקתי מייד שתוך זמן קצר אכתוב את הרומן האמריקאי הגדול מכולם. סיימתי את לימודי במכללה ועבדתי במזכירה כדי להתנסות בעולם האמיתי. הייתי אז בת תשע עשרה, צעירה בעולם של זקנים. החזקתי מעמד במשך שישה חודשים, ואז "גילו" שאני שולחת "פתקאות אומנותיות" למחלקת התצוגות. עובד במחלקה היא נטל יוזמה וארגן עבורי ראיון עם נשיא חברת תצוגות במרכז ניו יורק. הלכתי לראיון מפוחדת במקצת משום חוסר הניסיון המקצועי שלי, בידי תיק עבודות מאולתר ובלבי תקווה שאזכה להתפרנס ממה שהיו שאני נהנית לעשות. למרבה הפתעתי, התקבלתי לעבודה מיד.

בערך באותו זמן, התחלתי גם להשתמש בסמים - חשיש ולעתים LSD. חוויותי מאותה תקופה הגבירו את היכולת האומנותית שלי, אבל רצון החיים שלי, השאיפה להישגים, הלכו וכהו. התחלתי לתהות אודות אלוהים.

משום מה, לא התחלתי את חיפושי בכיוון היהודי, שהיה מבובנים מסוימים הכיוון הטבעי ביותר עבורי. האמת היא שלא

היהודי

חיפשתי אלוהים "יהודי". מזמן הצטמצמה זהותי היהודית לחופשות בתקופות חגי ישראל. התחלתי לקרוא את אדגר קייסה, שטען שהוא יודע כל מיני דברים אודות אלוהים, אודות ישוע, גלגול נשמות, חלומות, דיאטות ותהליכי ריפוי. עיינתי גם בזן, בכתביהם של פסיכולוגים בני ימינו ובכתבי הוגי דעות קדומים. הסכמתי עם הרבה ממה שאמרו, אבל שום דבר לא שינה את חיי.

עיצוב אומנותי היה תמצית של כל מה שרציתי, אבל במשך הזמן איבדתי עניין בעבודתי. הייתי מסוממת רוב הזמן, פחות ופחות ערנית ופחות מסוגלת להתקשר עם המתרחש.

מדוע להשקיע בפרסום, אופנה, צעצועים ומכשירים שיתאימו לצבע המטבח שלך? מה התועלת? החלטתי לחזור לאהבת ילדותי, ונרשמתי ללימודים באוניברסיטה. החלטתי לעזוב את ניו יורק, את עולם העסקים הגדול והנורא, ואת בית הוריי.

בחופשת חג המולד של שנת 1970 החלטנו, ידידה ואני, לנסוע לחוף המערבי. הגענו לשם בראשון לינואר. אני זוכרת שחשבתי: "נו, זו שנה חדשה, מה כבר יכול להיות?" התאכזבתי מיד מסן פרנסיסקו ומברקלי, "איפה השמש? למה לא הולכים לגלוש על גלי האוקיינוס השקט? למה לא סיפרו לי שבינואר יורד בסן פרנסיסקו גשם?" מרוב אכזבה, רציתי לחזור הביתה. אם זכור לי טוב, ביום הרביעי שהגענו לקליפורניה, פגשנו שני ידידים שלה מימים עברו. הם היו כל כך נלהבים ומאושרים שלא ידענו מה לחשוב עליהם, והם סיפרו לנו שזמן קצר לפני כן באו לאמונה בישוע - בן האלוהים. "זה יפה מאוד", אמרתי להם, "אבל אני יהודיה. הסיפור שלכם בכלל לא מעניין אותי. אמירה זו הפתיעה אותי יותר מאשר את האחרים. מזה שנים כבר שלא הזכרתי את היהדות שלי. כנראה שחשבתי שזו הדרך היעילה ביותר למנוע משני המשוגעים הנלהבים האלו לבלבל לי את המוח עם אותו ישוע שלהם. "זה נפלא!" השיבר לי.

"זה לא כלום, זה פשוט מה שאני", אמרתי, אני בוודאי לא התרגשתי מיהדותי והייתי מאוכזבת מכך שהעניין ריגש אותם. השניים הזמינו אותי להשתתף בשיעור בברית החדשה שמנהל בחור יהודי כלשהו ושעמד להתקיים אחר ערב. "טוב", חשבתי לעצמי, "בסאן פרנסיסקו לא גולשים כעת, אבל יהיה על מה לכתוב הביתה", והסכמתי להשתתף בשיעור.

אחרי השיעור הראשון ניגש אלי המורה ולהפתעתי הציג לפניי מספר קטעים נוספים מהתנ"ך. מה לו ולתנ"ך? לא הבנתי, חשבתי שישוע מופיע רק בברית החדשה, אבל הקטעים שהראה לי אותו בחור דיברו על הקשר שבין סבל לחטא ובין מוות לכפרה על חטא. אמרתי לו, "שמע, אני יודעת שבסופו של דבר תאמר לי שהקטעים שהראית לי מתייחסים לישוע. אני לא מקבלת את זה".

הבחור שאל אותי מה, לפי דעתי, רוצה אלוהים ממני. אמרתי לו שאני חושבת שהוא רוצה שאקרא את כתבי הקודש. זו הייתה הקביעה השנייה המפתיעה שלי באותו יום, כי הרי לא האמנתי באלוהים! בכל זאת נדמה היה לי שהגיע הזמן שאעיין ברצינות בתנ"ך ואולי גם בברית החדשה.

מה שקראתי בימים שלאחר מכן הציק לי מאוד. לא היה קטע מסוים שהרשים אותי במיוחד, אלא בן אדם מסוים. התקשיתי להבין את ישוע: הוא לא דמה לי. הוא לא דמה לאף אחד שהכרתי אי שקראתי עליו. לא רציתי להאמין לנאמר בברית החדשה, אבל מצאתי את עצמי מתייחסת אליה ברצינות גוברת. גם לא יכולתי להתעלם מהעובדה שהנאמר בה חדר עמוק ללבי. מישהו הציג שאבקש מאלוהים להתגלות לי באמצעות הכתובים. ישבתי בחדר והדהמתי את עצמי בפעם השלישית בכך שפניתי לאלוהים. לא ידעתי בדיוק איך להתנסח: "אוקיי, אלוהים ... אם אתה אמיתי, אני רוצה לדעת זאת. אם הספר הזה שאני קוראת

היהודי

איננו סתם עוד סיפור מעניין, אני מוכנה להאמין בו. אבל אני לא מוכנה להאמין בלי יסוד, אתה חייב להראות לי משהו."

"אתה חייב ... "פנייה יאה לאלוהים, נכון? מה שמוזר הוא שאלוהים ענה על תפילה חצופה זו. אחרי יומיים בערך חשתי כאילו שאני לכודה ומשוחררת גם יחד. לא יכולתי להכחיש שאלוהים אכן קיים ושמה שקראתי בתנ"ך ובברית החדשה היא אמת. הדברים בתנ"ך דיברו על אותו משיח עליו קראתי בברית החדשה. ידעתי בלבי שישוע הוא תכלית כל הנאמר בתנ"ך. בעשירי לינואר 1971, התמסרתי לישוע, וידעתי שבמעשה כזה לא אשמח אף אחד מהוריי ומחבריי. נשארתי בקליפורניה עוד ארבעה חודשים, כשאני מבשלת למאמינים יהודיים ולא יהודיים שלמדו יחד. התחלתי להעריך בצורה חדשה את מורשתי היהודית. בפעם הראשונה בחיי ראיתי את הקשר שבין יהדותי לבין חיי היום יום. משיח ישראל אכן בא ושינה את חיי.

צבי סדן - שכיר

האם שמעת שישוע הוא המשיח? אתה, שגדלת בארץ התנ"ך ושמוריק שיננו באוזניך את פסוקי המקרא משחר ילדותך - האם אתה יודע את האמת? בין אם אתה קיבוצניק מהשומר הצעיר או בחור מאחת השכונות החרדיות בארץ, קרוב לוודאי שמעולם לא שמעת אודותיו, או ששמו מוקצה מחמת מיאוס בעיניך. אני מעולם לא שמעתי אודותיו. גדלתי בקיבוץ והתחנכתי לאהבת הארץ. חיי היו אפשר לומר - חיי קיבוצניק טיפוסי עד לאחר הצבא. אדם בקיבוץ לא מתנסה בעימות ישיר עם החיים. החברה שם סגורה ומוגנת היטב, לכן אותם רעיונות שעליהם גדלתי לא נאלצו מעולם להתעמת עם רעיונות אחרים.

עם גיוסי לצבא, התנדבתי כמובן לסיירת. הכל הלך טוב ויפה עד מלחמת יום כיפור. זו הייתה בחיי תחילתה של דרך. לראשונה שאלתי את עצמי, בשביל מה אני נלחם? האם הארץ הזאת באמת שלי? הגעתי למסקנה שלא טוב למות בעד ארצנו. זמן

קצר אחרי תקופת השירות מצאתי את עצמי מסתובב ברחבי יבשת אוסטרליה. שם, באוסטרליה נשברה קליפת החינוך שגוננה עלי ונחשפתי לדברים חדשים. לראשונה ראיתי את החברה המערבית הנאורה במערומיה. ראיתי איך חברה מתקדמת משחיתה יערות, תרבויות, נוף וטבע, הכול בשם הקידמה, והבנתי שיש משהו רקוב מהיסוד בדרך החשיבה של אותה חברה אליה השתייכתי. התביישתי בגזע הלבן. התביישתי בעצמי.

חיפשתי משחו. נדדתי מדרום אוסטרליה עד לצפון קנדה בחיפושים נואשים. בין טרמפ לטרמפ ניסיתי להבין מה אני מחפש, וחזרתי לארץ מאוכזב. החלטתי להישאר בעיר ולחסוך מספיק כסף כדי לרדת מהארץ. לא היה לי עוד שמץ של דבר שחיבר ביני לבין המדינה. התכחשתי לארצי וליהדות. לא יכולתי לקבל את העובדה שאני יהודי רק משום שהוריי נולדו יהודים, לכן לא ראיתי צורך להישאר בארץ. עבדתי, קופת החיסכון שלי גדלה אט-אט ובינתיים המשכתי לחפש תשובות לשאלות שהציקו לי.

ניסיתי סמים וגיליתי שזו דרך מצוינת להתמודד עם קשיים. השימוש בסמים הקהה את חושיי, המעיט את יכולתי להכיר במה שקורה סביבי, וגרם לי להתרכז רק בעצמי. האדישות לגבי כל מה שסובב אותי מצאה חן בעיני מאוד. ההתרכזות בעצמי הובילה אותי אל ספריו של קרלוס קסטניידס ואל "הזן בודהיזם". גם בסמינרים של EST השתתפתי, אלא שהכול היה לשווא. המיסטיקה המזרחית והחיפוש המערבי אחר האמת הובילו אותי לאף מקום. מצאתי את עצמי שוקע בייאוש עמוק. שום דרך שהתנסיתי בה עד כה לא הוסיפה לי דבר מלבד מבוכה ובלבול. הרגשתי שהגעתי למבוי סתום. לא ראיתי תוכן לחיים ולכן גם לא ייחסתי להם כל טעם.

היהודי

ואז, לראשונה בחיי, מישהו סיפר לי על ישוע, בן האלוהים. אתה יכול לומר, 'אה! אדם ביאושו נתפס לכל דבר'. אלא שלא כך היה. הייאוש שלי נבע דווקא מכך שנהגתי להיותלות בכל מה שנאמר לי, וכל פעם כמעט שנחנקתי. כשהבנתי שישוע הוא המשיח, הייתי מוכן לטבוע, ובלבד שלא להאמין שוב במשהו שלא יביא מזיר לנפשי.

קראתי את התנ"ך ואת הברית החדשה בלי דעה קדומה ומשום מה האמנתי במה שכתוב שם: אלוהים, אלוהי אברהם, יצחק ויעקב, חי ופועל היום כשם שפעל ודיבר בעבר אל אברהם, יצחק ויעקב. מהרגע שהתחלתי להאמין באלוהי ישראל ובישוע משיחו, חיי השתנו לחלוטין. השינוי לא בא מכוח מצוות שקיימתי או מכוח הכרת האמת ואהבתה, אלא מכוחו של אלוהים בחיי.

למדתי להכיר בעובדה שבעיני ה' אני חוטא, ומצאתי את המענה לשאלה שכל כך העסיקה אותי: מדוע העולם רקוב? חטא - זו הסיבה! חטא: מילה שמרבים להשתמש בה אבל כמעט אף פעם לא מבינים אותה. ידעתי ששורש הרע הוא החטא. ידעתי שכדי שה' יסלח לי על חטאיי, עלי להאמין שישוע הוא זה שישעיהו מנבא עליו בפרק נ"ג, ולהאמין בו ובמה שעשה. רק מי שנסלחו לו חטאיו יכול להבין את עומק החוויה שעברתי כשזכיתי לסליחת חטאים. מהרגע שחטאי נסלחו, ראיתי אור - את אורו של אלוהים. קודם לכן התכחשתי ליהדותי ולארצי, אבל עכשיו הבנתי את משמעותה האמיתית של יהדותי ויכולתי לקבל אותה על עצמי ברצון. אם, קודם לאמונתי בישוע, יחסתי יותר חשיבות לבעלי חיים מאשר לבני אדם, היום יש ליחס שבין אדם לרעהו ויחס שביני לבין האנשים שחיים בסביבתי ערך ראשון במעלה.

האמונה בה' ובישוע הביאה לי הקלה ומרגוע, שלווה ומרפא. אני מבין שה' אלוהי ישראל פועל בחיי וכי הוא יודע שאני,

בכוחותיי, לא מסוגל להשתנות. אלוהים הוא שנוטע בי אהבה לבני אדם ואת הרצון לעשות את הטוב. אמונתי איננה מן הפה לחוץ אלא שהיא נובעת מהלב, ועל פיה אני חי. האמונה בישוע המשיח איננה תיאוריה או פילוסופיה. ישוע נצלב, מת ונקבר, אבל הוא גם קם לתחייה ביום השלישי, והוא חי היום. אני יודע זאת לאור מה שקרה לי, כשהתחלתי להאמין בו. חונכתי לשנוא כל מה שקשור בנצרות ובישוע, אבל אני לא יכול להתכחש למעשי אלוהים בחיי.

אלוהים אומר, "אני ה' לא שניתל! מה שהיה נכון בזמן שנכתב התנ"ך נכון גם היום. ערכי המוסר של ה' לא השתנו. ככול שנוסיף ונתכחש לאלוהי ישראל ולישוע המשיח, ילך וירע לנו. האמת, האור והטוב נמצאים בישוע, בן אלוהים חיים. הוא אלוהי אברהם, יצחק ויעקב.

ביל קטיין

אני זוכר שכשהייתי ילד, שאלתי את אמי אם ישוע הוא המשיח. היא אמרה שלא, ובזמנו הניחה תשובה וו את דעתי. בתיכון חשבתי את עצמי לאדם פתוח וניהילתי עם חבריי דיונים אודות ישוע ואודות נושאים דתיים אחרים. אהבתי להתווכח. יום אחד, אחרי שיעור במתמטיקה, ניגשה אלי בחורה והחלה לשוחח אתי. כך הכרנו. לבסוף ביקשתי ממנה לצאת אתי. היא אמרה לי שאינה רוצה לצאת עם מי שאינו משיח. תגובתה הפתיעה אותי. אמרתי לעצמי שאני בחור טוב, יהודי שמקיים את כל מצוות המוסר.

חיפשתי את המושג במילון, שם קראתי שמשיחי הוא אדם ש"הולך אחרי ישוע". ידעתי שהגדרה זו בהחלט לא מתאימה לי, כי אני שנאתי את ישוע. לא הייתה לי כל כוונה להיות למשיחי כדי למצוא חן בעיני שרון. ניהלתי בנושא ויכוחים ערים עם חבריי, ובמהלכם הגעתי למסקנה שאני חייב לבדוק את האמונה הזאת.

גיליתי שגם המורה לפיזיקה היה משיחי. נדהמתי. לא יכולתי להאמין שמישהו כל כך חכם יכול להיות משיחי. במהלך השנה ביקרתי פעמיים בחודש בבית החולים בגלל זיהום כליות קשה. פעם אחת - פעם אחת בלבד - התפללתי לאלוהי אברהם יצחק ויעקב. ביקשתי ממנו שאם ישוע הוא אכן המשיח, שיפעל בלבי ואאמין. לפתע חל שיפור של ממש בחיי, אבל אני הפרתי את הבטחתי, סירבתי להאמין.

בלב-לבי ידעתי ששרון אומרת אמת אבל לא יכולתי להודות בכך. אחרי זמן, התקשרתי אליה ערב אחד וסיפרתי לה שאני מאמין בישוע. מאז השתנו חיי.

מאיה רכניצר

אני מתרגשת כשאני מסתכלת על חיי ועל הדרך בה נתגלתה לי אמיתות הבשורה.

לכאורה, העתיד נראה מבטיח: ניחנתי בכושר תפיסה ולמידה, מצבי הכלכלי היה סביר ונראה היה שאם אמשיך בלימודי וארכוש מקצוע, אסתדר יפה. אלא שלא רק מה שנראה לעין חשוב.

כבר מגיל צעיר חשתי תסכול וכאב. חשתי שמהו חסר, לא מסתדר, שאין טעם לחיים. עם זאת ידעתי שיש הרבה יופי והנאה בחיים.

חיפשתי את משמעות החיים. רציתי תשובות, רציתי להתנסות, לזכות בחוויות. והתעניינתי בכל מיני כיוונים. לכן קראתי כל מה שבא לידי. מצאתי עניין בעולם הסמים, בספרי פסיכולוגיה, בקורס לסיינטולוגיה, ועוד. הסכמתי עם הרבה ממה ששמעתי בהסברים השונים בנוגע למהות החיים, אבל כל ההסברים גם

יחד לא סיפקו לי תשובה מקיפה, מספקת. חשתי שאני משוטטת ביער סבוך, שאני רואה עצים, בלי סדר ושיטה.

בגיל 24 מימשתי תוכנית ישנה: עזבתי את העבודה בבנק ונסעתי לחו"ל עם חברה. מאחר שלא מצאנו שפה משותפת, נפרדנו. המשכתי לבדי, נרעשת מהפרידה הכואבת והחדה. כך הגעתי לאמסטרדם, עיר מקסימה ונוראה כאחת, ושם נשארתי. ראיתי דברים מזעזעים, הכרתי אנשים שדמו בעיני למתים מהלכים. איבדתי עניין בחיים, ולא ידעתי מה לעשות עם עצמי.

במשך הזמן הגעתי לאכסניית נוער, "The Shelter", באזור האורות האדומים. בתוך כל הסחי, הסבל והכיעור האנושי שראיתי בעיר, זה היה מקום שונה בתכלית: עבדו במקום אנשים הגונים וישרים, ששמחו לעזור לזולת. בקרבם חשתי הקלה, כאילו שחזרתי הביתה, למשפחה מאירת פנים. העובדים האמינו בישוע אבל לא ייחסתי לכך חשיבות. זה לא הפריע לי שכך הם מאמינים אם כי בזתי לאמונתם.

באותה תקופה החלטתי להתנער מחוסר המעש שבו שקעתי. התחלתי לחפש עבודה ולטייל בהולנד. מישהו הפנה אותי אל אותה אכסניה באמסטרדם, לכן פניתי לשם, ביקשתי משרה והתקבלתי כעובדת ניקיון. המשכתי בחיי הפרטיים, כשהאכסניה משמשת לי בית.

לא יצרתי קשר עם העובדים במקום, ושמחתי לגלות שהם לא דרשו ממני להצטרף להרצאות, לתפילות ולפעילויות הדתיות שלהם. תמהתי כיצד ייתכן שאנשים נחמדים, משכילים ואינטליגנטים כאלו מסוגלים להאמין בשטויות על אלוהים וישוע.

ניהלתי שיחות תכופות והולכות עם חברה לעבודה, שהייתה מאמינה. ניסיתי לשכנע אותה שאלוהים לא קיים. במקום זאת, כך הסברתי, יש אנרגיות, טבע, יד המקרה. לדעתי, ניתן היה

היהודי

לתת הסבר מדעי ופסיכולוגי לכל תופעה. האמונה היא קש שאדם טובע נאחז בו. תודה לאל, הייתי גם מוכנה לשמוע את דבריה ולא לדחות אותם על הסף. חשבתי: "נו, נניח שכל מה שהיא אומרת באמת נכון - אז מה? מה כל זה אומר על מציאות החיים?" התשובות שקיבלתי מחברתי היו בהחלט זרות ומזרות בעיני. הן התייחסו לעולם שונה מאוד ממה שהכרתי. אבל לא יכולתי להתכחש להיגיון הצרוף של דבריה.

אמנם באתי מרקע חילוני, אבל גיליתי בלבי התנגדות לא הגיונית לכל מה שקשור לישוע. כנראה בגלל מה שספגתי בבית הספר בארץ, שהשפיעו עליי מאוד. החלטתי להתגבר על רתיעה לא רצונית זו ולברר בכנות אם אמונת חברתי לעבודה נכונה או להוכיח לה ולעצמי שאינה נכונה.

השיחות נמשכו כחודשיים ובלבי התנהל מאבק. יותר ויותר התחוור לי שאמונתם של חבריי לעבודה הגיונית מהכפירה שלי ומדעותיי, שהיו מעורפלות למדיי. גיליתי בתנ"ך, בספר בראשית, עומק מדהים, הסבר הגיוני וגאוני לקיומו של היקום. היער הסבוך של חיי החל ללבוש סדר ושיטה.

התחלתי להאמין באלוהים: שהוא קיים, שברא את היקום, שהוא אכן כל מה שהתנ"ך אומר עליו. לבסוף הגעתי להכרה שכולנו, בני האדם, חוטאים ומרוחקים מאלוהים, ושאלוהים באמת רוצה להציל אותנו מעצמנו ולאפשר לנו להכיר אותו, הרי שדרושים לנו הקרבנות בתנ"ך וקרבתנו של ישוע, המתואר בברית החדשה. העובדה שאני יהודייה קיבלה לפתע משמעות מיוחדת לאור מחשבותיי.

ניסיתי להיאבק בתגליות אלה. לא רציתי להיסחף. בדקתי וביקרתי וחזרתי ושללתי את מה ששמעתי. הבנתי היטב מה תהיינה התוצאות אם אאמין בישוע: אמונה בישוע היא אמונה מחייבת. לא אוכל להמשיך ולנהל את חיי כמי שניהלתי אותם

קודם לכן, כשאני מונעת על ידי רצונות שמתמקדים בעיקר בעצמי וברצוני. הבנתי שאחווה לחץ חברתי לא מועט. אבל לא יכולתי להתעלם מהתשובות שקיבלתי על שאלותיי. אט-אט, בלי שרציתי בכך במודע, התחולל בחיי שינוי, שינוי מוזר מכדי שיהיה מעשה של גורל עיוור.

התברר לי, ברמות שונות של הבנה, הרגשה, חוויה וניסיון, שהבשורה אינה עניין של דיבורים ריקים. יש בה משהו גדול יותר.

בדמעות, הודיתי לאלוהים על כל מה שעשה בחיי, על שגילה לי את האמת המדהימה הזאת. הודיתי לו על ישוע, שבמותו על פי נבואות התנ"ך הבטיח את ישועתי. פשוט הושטתי לאלוהים את חיי. ביקשתי ממנו להדריך אותי, להשתמש בי.

מאז עברו שנים. אלוהים חיזק אותי ומחולל בי שינויים רבים. לפעמים גם בניגוד לרצוני, אבל תמיד לטובה. החיים בחסד אלוהים הם חיים נפלאים.

האמת פשוטה מאוד, ועם זאת מורכבת. היא קרובה מאוד - בהישג יד - ועם זאת רחוקה. אבל, כפי שנאמר במשלי, "אם לבינה תקרא, ותבונה תיתן קולך, אם תבקשנה ככסף, וכמטמונים תחפדנה - אז תבין יראת ה', ודעת אלוהים תמצא (פרק ב' 3-5).

דוד שונברג

גדלתי בבית יהודי רפורמי. את החינוך הדתי שקיבלתי העניק לי סבי נחוש-ההחלטה. עד גיל שמונה השתתפתי בלימודי השבת, שלוש שנים למדתי בבית ספר עברי, ולבסוף הייתי לבר מצווה. את חיי ניהלתי סביב עצמי, בלי להתחשב באף אחד אחר. לא שמעתי על ישוע עד כיתה י"ב, בקונצרט שהתקיים בבית קפה משיחי.

היהודי

פגשתי סטודנטים רבים באותו בית קפה. הם היו שונים מהסטודנטים האחרים שהכרתי: הם היו ידידותיים מאוד, לא רק בינם לבין עצמם, אלא גם ביחס אליי. שאלתי לפשר הדבר, והם אמרו לי שאהבת ישוע שוררת ביניהם. שאלתי בתמיהה: "מה זה ישוע המשיח?"

הם הסבירו, אבל לא יכולתי לקבל את מה שאמרו. דבריהם עמדו בניגוד גמור לכל מה שלמדתי בבית הכנסת. למרות זאת, דבר מה דחק בי לבקר בבית הקפה המשיחי עליו שמעתי רבות. הסקרנות החלה לכרסם בי, לייסר אותי. השתתפתי במספר שיעורים שהתנהלו במקום עבור אלו שרצו לשאול ולברר יותר פרטים. בינואר ניתנה לי ברית חדשה והתחלתי לקרוא בה. בסוף מרץ קיבלתי ליום הולדתי תנ"ך. הפסקתי לקרוא בברית החדשה והתחלתי לקרוא בתנ"ך.

קראתי המון. מדוע? משום שניסיתי לגלות מי הוא אותו ישוע שעליו דיברו הצעירים בבית הקפה בהתלהבות כה רבה. חשתי כאילו שאני מחפש טבור של גלגל: כל הזרועות היו בידי, אבל לא מצאתי את המקום בו הם נפגשים. הבנתי את מה ששמעתי וקראתי בששת החודשים האחרונים, אבל לא הבנתי דבר.

שבוע לפני סיום הלימודים, נסעתי הביתה. בדרך חשבתי על כל מה ששמעתי. הדברים נראו בעיני מוזרים: אהבת אלוהים וסליחת חטאים, הרעיון הטיפשי והבלתי אפשרי שאלוהים ישלח מישהו כדי למות בעד אחרים. ובעצם, זה לא כל כך טיפשי. ישוע בהחלט עונה על כל מה שאלוהים דרש כאשר הורה איזה קרבנות יש להקריב לו במקדש. עם הזמן הבנתי שישוע הוא טבור הגלגל. כל הזרועות הובילו אליו.

עוד לפני שהגעתי הביתה, חזרתי בתשובה וקיבלתי על עצמי את עולו של המשיח, כדי שיעשה בי כרצונו.

סיכום

יהודים המכירים את ישוע באמת, מעידים כולם על כך שהביא להם מחילה, מרפא רוחני ושלום עם אלוהים. זה מה שהתנ"ך מבטיח שמותו ותחייתו של המשיח ישיגו, וזה מה שהברית החדשה אומרת שישוע השיג. יהודים שחיהם השתנו בכוח ישוע המשיח מעידים על כך שהמשיח חיזק בלבם את הכרת ערך זהותם היהודית, ושהוא עצמו יהודי לעילא ולעילא. גם תורתו יהודית טהורה וכל מי שפונה לאלוהים בזכות קרבנו ומבקש סליחת חטאים, יזכה לה.